

**T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI**

**©Kütüphaneler ve Yayınlar
Genel Müdürlüğü**

Eser Adı: Fevzî Dîvânı

Müellifi: Fevzî

Hazırlayan: Yunus Kaplan

Yayın Yılı: 2019

ISBN: 978-975-17-4373-2

Ana Yayın Numarası: 3378

Kültür Eserleri Dizisi- 518

Adres: Emek Mahallesi, Wilhelm Thomsen Caddesi

N0:4 06490 Çankaya/ANKARA

Telefon: +90 312 470 80 00

Faks: +90 312 470 54 71

e-posta: yaphaz@ktb.gov.tr

www.ktb.gov.tr

<http://ekitap.ktb.gov.tr>

FEVZÎ

DÎVÂN

Hazırlayan

Dr. Yunus KAPLAN

Ankara

2019

KISALTMALAR

- bk. : Bakınız
C. : Cilt
DTCF : Dil Tarih Coğrafya Fakültesi
H. : Hicri
Hz. : Hazreti
haz. : Hazırlayan
M. : Millet Kütüphanesi Ali Emiri Efendi, Manzum 350
MEB : Millî Eğitim Bakanlığı
Nu. : Numara
öl. : Ölüm tarihi
s. : Sayfa
S. : Süleymaniye Kütüphanesi Hüsrev Paşa Bölümü, Numara 557.
SÇ. : Sermet Çifter Kütüphanesi Yazma Eserler Bölümü, Numara 392.
TDK : Türk Dil Kurumu
TDV : Türkiye Diyanet Vakfı
TTK : Türk Tarih Kurumu
TY. : Türkçe Yazma
Yay. : Yayını, yayınları

GİRİŞ

FEVZÎ'NİN HAYATI VE ESERLERİ

1. Fevzî'nin Hayatı

XVII. yüzyılda yaşamış olan Fevzî'nin hayatı hakkında elimizdeki bilgiler son derece sınırlıdır. Tezkireler (Safâyî, Şeyhî Mehmed, Belîğ) XVII. yüzyıla ait Fevzî adında iki şairden söz etmektedir.

Bu tezkireler arasında Fevzî mahlaslı ilk şair ile ilgili en geniş bilgiyi Safâyî ve Şeyhî Mehmed vermektedir. Safâyî, *Tezkire-i Safâyî* adını taşıyan tezkiresinde Fevzî hakkında şu bilgileri verir: “Nâmı Mehmeddür. Maskat-ı re'sî diyâr-ı Bosnadur. Evâ'il-i hâlinde terk-i vatan idüp tahsîl-i ma'ârif için İstanbûl'a gelüp Üsküdar'da temekkün ü karâr idüp nazm u inşâda ve kayd u imlâda kesb-i mahâret ile 'asruñ şu'arâsından olmağla tertîb-i dîvân idüp ba'dehû dîvân-ı bülend-eyvân-ı sultânî kâtibleri silkine münselik olmağla ba'zı vezîre dîvân efendisi olup evâhir-i 'ömrinde cezebât-ı ilâhîden feyz-yâb-ı sa'âdet olmağla terk-i cübbe vü destâr idüp Üsküdar'da Şeyh Selâmî Efendiden inâbet ve nice zamân hîdmet ve tekmîl-i âdâb-ı tarîkat eyleyüp biñ seksen dört senesinde fevt olmağla bu târîh nazm olınmışdur.”¹

Fevzî için Şeyhî Mehmed ise *Vakâyi'ü'l-Fudâlâ* adlı eserinde şu bilgilere yer verir: “Nâmı Mehmeddür. Bosnavî 'asılıdır. Dâru'l-Mülk-i İstanbul'a hicret ü Medîne-i Üsküdar'da ikâmet eyleyüp Dîvân-ı Hümâyün kâtibleri zümresine sülûk idüp Meşâyih-i Celvetiyyeden medîne-i merkûma seccâde-nişîn irşâd olan Şeyh Selâmî Efendiden ahz-ı dest-i inâyet ile biñ seksen dört senesinde fevt oldı.”²

Verilen bu bilgilere göre Fevzî'lerden ilki Bosnalı olup asıl adı Mehmet'tir. İlim tahsili için İstanbul'a gelip Üsküdar'a yerleşmiştir. Bir müddet sonra saray kâtibi olmuş, ömrünün sonuna doğru bu görevinden ayrılmıştır. Şeyh Selâmî Efendi'den tövbe aldıktan sonra, bir müddet burada hizmet edip tarikat âdâbını öğrenmiştir. H. 1084 (1673)'te vefat etmiştir.

Tezkirelerde adı geçen Fevzî mahlaslı şairlerden ikincisi hakkında Safâyî şu bilgileri verir: “Nâmı Mehmeddür. İstanbul'dan zuhûr itmişdür. Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i ma'ârif idüp Sultân Mehmed Hân-ı râbi' vüzerâsından musâhib Mustafa Paşanuñ nüdemâsından olup hayli sâhib u nâm u nişân olmuşdur. 'Asruñ şu'râsındandır. Biñ toksan senesi hilâlinde ârzü-yı hac ile 'azm-i râh-ı hicâz olup Mekke-i Mu'azzamada fevt olup nâ'il-i fevz u felâh olmağla mahfel-nişîn-i kuds-âşiyân olmuşdur.”³

¹ Pervin Çapan (2005). *Mustafa Safâyî Efendi, Tezkire-i Safâyî, (Nuhbetü'l-Âsâr Min Fevâ'idü'l-Eş'âr)*. Ankara: AKM Başkanlığı Yay. 451.

² Abdulkadir Özcan (hzl.) (1989). *Şeyhî Mehmed Efendi, Vakâyi'ü'l-Fudâlâ II-III. Şakâ'ik-i Nu'mâniyye ve Zeyilleri*. C. 4. İstanbul: Çağrı Yay. 685.

³ Pervin Çapan (2005). *Mustafa Safâyî Efendi, Tezkire-i Safâyî, (Nuhbetü'l-Âsâr Min Fevâ'idü'l-Eş'âr)*. Ankara: AKM Başkanlığı Yay. 453.

Beliğ ise; “İstanbulî Mehmed Ağa. Musâhib Paşa nüdemâsından. Hacc-ı şerîfe gidüp Biñ toksan senesinde anda vefât eyledi” der.⁴

Verilen bu bilgilere göre Fevzî’lerden ikincisi İstanbullu olup asıl adı Hacı Mehmet Ağadır. IV. Mehmet’in vezirlerinden Musahip Mustafa Paşa’nın nedimi olan Fevzî, H. 1090 (1679)’da hac için Mekke’ye gitmiş ve orada vefat etmiştir. Mekke’ye gömülmüştür.

Tezkirelerde Fevzî mahlaslı, iki farklı şairden söz ediliyorsa da bu şairlerin şiirlerine verilen örnekler, üzerinde çalıştığımız divan nüshalarında bulunmaktadır. Bu da şairin hayatı hakkındaki bilgilerin tezkireciler tarafından karıştırıldığını göstermektedir. Örneğin Safâyî; üzerinde çalıştığımız *Dîvân*’ın yazma nüshalarında yer alan aşağıdaki gazel ve beyitleri, tezkiresinde Bosnalı Fevzî’nin şiirlerine örnek gösterirken;

Tîr-i sitemün kârger-i mübreme beñzer
Zîrâ o kemân-ebûlaruñ muhkeme beñzer

Fikr-i dehenüñ mâye-i şevk-i dilimüzdür
Esrâr-ı ferâh-bahşda câm-ı Ceme beñzer

Dil virmeyeyüm mi çemen-i hattuña k’anda
Hûy-gerde ruhuñ lâle-i pür şeb-neme beñzer

Hûrşîdüñ eger hâl u hat u zülfi olaydı
Dirdüm yine az çok ruh-ı cânâneme beñzer

Seyr it o perî-zâdımı ol çeşm-i siyehle
Ger görmedüñ ise ki perî âdeme beñzer

Fevzîye pesend eylese yârân yiridür
Vecdîye nazîre didiği mülheme beñzer

xxx

Elümde lâle-i gül-gûn sanma câm-ı meydür bu
Dil-i sengîn-i yârı nerm ider bir turfa şeydür bu

Açılrsa ger gülistân-ı ‘ademde açılır misli

⁴ Abdülkerim Abdulkadiroğlu (1999). *İsmail Beliğ, Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr*. Ankara: AKM Başkanlığı Yay. 328.

Gül-i nev-bâde-i gülzâr-ı sayf u bâg-ı deydür bu

Riyâ dîbâsına gark itme sûfi şâhid-i zühdüñ
‘Abâ-yı tevbe-pûş oldukda biñ kat andan eydür bu

Semend-i tab’umuñ Fevzî peyin görmek ne mümkindür
Fevzâ-yı ma’nâda zirâ reh-i i’câz-ı taydur bu

xxx

Nesîm-i âh ise zülfüñ perîşân olmağa bâ’is
Senüñ berk-i ruhuñdur câna sûzân olmağa bâ’is

Nice ta’bîr-i lütf-ı zahm-ı peykânuñ idem cânâ
Ki oldur dîdeme her dem dür-efşân olmağa bâ’is

Sehâba mihr-i ruhsârüñ girelden çeşm-i giryânüm
Belî ebr-i hatuñdur bunca bârân olmağa bâ’is

xxx

Dûzah eser-i şu’le-i dâg-ı dilimüzdür
Zakkûm ber-âverde-i âb u gilimüzdür

Ol vâdî-i zî-zer’-i elem tuhm-ı belâyuz
Derd ü ğam-ı ‘ışk-ı ezeli hâsılımuzdur

‘Allâme-i envâ’-ı fûnûn-ı gam-ı ‘ışkuz
Monlâ-yı muhabbet bizüm eñ câhilimüzdür

xxx

Sabâ şüküfte de itse gül-i sabûhumuzı
Yine hamûş iderüz ‘andelîb-i rûhumuzı

Görelen âyîne-i dilde ‘aks-i la’l-i lebin
Ne şekle girdi görüñ tevbe-i nasûhumuzı

aynı şekilde, şu beyitleri de İstanbullu Mehmet Fevzî'nin şiirine örnek göstermiştir:

Sâkî şarâb-ı la'lüñ içür hâcetüm budur
Bezm-i ezelde menşe-i keyfiyyetüm budur

İdmân idüp kemân-ı belâya bu menzilüñ
Tâ gâyetinde taş dikeyüm himmetüm budur⁵

Beliğ, *Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdetü'l-Eş'âr* adlı tezkiresinde; üzerinde çalıştığımız *Dîvân*'daki 19. ve 124. gazellere ait aşağıdaki beyitleri Bosnalı Fevzî'nin şiirine örnek verirken;

Nice ta'bîr-i lütf-ı zahm-ı peykânüñ idem cânâ
Ki oldur dîdeme her dem dür-efşân olmağa bâ'is

Şehâba mihr-i ruhsârüñ girelden çeşm-i giryânım
Belî ebr-i hatuñdur bunca bârân olmağa bâ'is

Elümde lâle-i gül-gûn sanma câm-ı meydür bu
Dil-i sengîn-i yâri nerm ider bir turfa şeydür bu

Dîvân'daki 35. gazele ait olan şu beyti de İstanbullu Mehmet Ağa'nın şiirine örnek vermekle yetinmiştir:

İdmân idüp kemân-ı belâya bu menzilüñ
Tâ gâyetinde taş dikeyüm himmetüm budur⁶

Nuhbetü'l-Âsâr'da, *Dîvân*'daki 34. gazelin ilk iki beytiyle anlam, vezin ve kafiye bakımından aynı olan; farklı bir gazelden alınma iki beyit dikkati çekmektedir:

Ne cân-ı sûznâk ü ne derûn-ı süfte isterler
Serây-ı kalbi ancak mâsivâdan rüfte isterler

Açılmak sehl ü hall-i remz-i 'ışk itmekde mümkün lîk
Bu bâğuñ bülbülin lâle ü gülin ne'sküfte isterler

⁵ Pervin Çapan (2005). *Mustafa Safâyi Efendi, Tezkîre-i Safâyi, (Nuhbetü'l-Âsâr Min Fevâ'idü'l-Eş'âr)*. Ankara: AKM Başkanlığı Yay. 451-53.

⁶ Abdülkerim Abdulkadiroğlu (1999). *İsmail Beliğ, Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdetü'l-Eş'âr*. Ankara: AKM Başkanlığı Yay. 327-28.

xxx

Dil-i ‘uşşâk-ı gerd-i mâsivâdan refte isterler
Serin pür-şûr-ı sevda hâtırın âşüfte isterler

Mahabbet gülşeninde ğonce-i ümmîd-i ‘uşşâkı
Nesîm-i âh u âb ü dîdeden ne’şkûfte isterler⁷

Nuhbetü'l-Âsâr'da bunların dışında Bosnalı Fevzî'ye ait gösterilen, ancak üzerinde çalıştığımız *Dîvân* nüshalarında bulunmayan iki beyit daha bulunmaktadır:

‘İşret idicek bezm bulunmaz bu cihânda
Bilmem ki felek Zühre-i râmişgeri n'eyler
Bezm-i sabûhî teşrîf eylese o perî
Nakd-i ‘arakdur aña münâsib ayak deri⁸

Bu beyitler, büyük bir olasılıkla bugüne kadar ele geçmeyen farklı bir nüshadan alınmış olmalıdır. Biz de bütün çalışmalarımıza rağmen böyle bir nüshaya ulaşamadık.

Dîvân'ın yazma nüshaları üzerinde yaptığımız çalışma sonunda, iki farklı şaire aitmiş gibi gösterilen şiir örneklerinin, aslında aynı şaire ait olduğu anlaşılmaktadır. Tezkirecilerin şairimiz hakkında verdiği bilgilerin tutarsızlık göstermesinin sebebi, ya tezkirecilerin şairi yeterince tanımamalarından kaynaklanmaktadır ya da bu tezkirecilerin şair hakkında elde ettikleri bilgiler tutarsızlık göstermektedir.

Tezkirelerde iki Fevzî hakkında verilen bilgiler arasındaki en önemli ayırım, doğum yerlerinin farklı gösterilmesidir. Tezkirelerde Fevzî'lerden ilki Bosnalı, ikincisi de İstanbullu olarak gösterilmiştir. Ancak Bosnalı olarak gösterilen Mehmet Fevzî'nin de İstanbul'a gelerek buraya yerleştiği verilen bilgiler arasındadır. Buradan hareketle, Fevzî'nin Bosna'da doğup İstanbul'a yerleştiği düşünülebilir.

Fevzî'nin doğum tarihi ile ilgili, tezkirelerde herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Şairin doğum tarihi, *Dîvân*'da kendisinin doğumuna ve sakal bırakmasına düşürdüğü “Kendi Mevlid ü Lihyeme Tarihdür” başlığıyla yazdığı tarih manzumesinden anlaşılmaktadır:

Çarh-ı tâli'le keşâkeşde iken geldi nidâ
Mevlid ü lihyeñe târîh ola عرض و محضر (T. I/25)

Beytinde عرض و محضر “arz ü mahzar” kelimelerinin ebced hesabında karşılığı H. 1048-1070 (1638-1660)'dır. Buna göre Fevzî'nin 1638 yılında doğduğu, 1660 yılında da sakal bıraktığı anlaşılmaktadır.

⁷ Abdülkerim Abdulkadiroğlu (1999). *İsmail Belîğ, Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr*. Ankara: AKM Başkanlığı Yay. 328.

⁸ Abdülkerim Abdulkadiroğlu (1999). *İsmail Belîğ, Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr*. Ankara: AKM Başkanlığı Yay. 328.

Fevzî'nin, kayınatası Meşâmî Abdullatif Efendi'nin ölümüne düşürdüğü tarihten evli olduğu anlaşılmaktadır. Çehrin Seferi dönüşünde, ailesinin vebadan öldüğünü öğrenir. Bu olay üzerine düşürdüğü tarih manzumesinde verdiği bilgilerin dışında, ailesi hakkında elimizde herhangi bir bilgi bulunmamaktadır:

Peyâm ile gelüp kâsid-i sehergâh
 Didi vaz'-ı felekden olsañ âgâh
 Didüm hayrola didi hayrdur lik
 Memâlik-i benâtuñ gitdi heb âh
 Didüm âh eyleme terk-i edebdür
 Kazâya râzıyuz el-hükmü li-llâh
 Benâtuñ defni nev'-i mekremetdür
 Memâlîki de ta'rîz eyler Allâh
 Didi ehlüñ de gitdi şimdi ancak
 Bir oğluñ kaldı hef-deh mâha çün mâh (T. XXII)

Buna göre şairin ailesi, kendisi Çehrin Seferi'ndeyken vebadan ölmüş ve geriye on yedi aylık bir oğlu kalmıştır.

Fazıl Ahmet Paşa için yazdığı kasideye bakarak Fevzî'nin, zeamet sahibi olduğunu ve Fazıl Ahmet Paşa'dan kâtiplik istediğini öğrenmekteyiz:

Ben de za'îmüñem velî bendeñi kâtib itmeli
 Böyle gideñ serüñ dili hâne-i bî-harîm olur (K. 27)

Tezkirelerin verdikleri bilgiler ve şairin Sun'ı-zâde Efendi'nin şeyhülislam olmasıyla Ebussuud Efendi'nin fetvalarını yazmakla görevlendirilmesine düşürdüğü tarih manzumesine bakılarak, onun kâtiplik isteğinin yerine getirildiği görülür. Şairin ister istemez bu görevi yürüttüğünü bu tarih manzumesinden anlıyoruz:

Teklîf-i ketb-i fetvâya nâ-gâh ugrayub
 Bilmem nic'oldı 'akl-ı perîşân nâ-tamâm
 Târîh için bu mısra'ı yazdum bedâheten
 Fevzî-i zâr buldı belâsın bugün tamâm (T. XII)

Fevzî, ayrıca Çehrin gibi birçok seferlere katılarak devlet hizmetinde bulunmuştur. Şairin bu sefere niçin, neden katıldığına ilişkin elimizde herhangi bir bilgi yoktur.

Fevzî'nin ölüm tarihi de tezkirelerde iki farklı kişi olarak değerlendirildiği için tutarlılık göstermez. Safâyî, Bosnalı Fevzî'nin ölüm tarihi hakkında bilgi verirken; "biñ seksen dört senesinde fevt olmağla bu târîh nazm olunmuşdur" diyerek;

Gel sadâsın gûş idince Fevzî-i sâhib-kemâl
 Hû didi girdi semâ'a عزم جنت eyledi 1084/1673

kim tarafından yazıldığı belli olmayan 1673 yılını veren yukarıdaki tarih beytini verir.⁹ Aynı tarih beyti, Şeyhî Mehmed Efendi'nin *Vakâyiü'l-Fudalâ* adlı eserinde de bulunmaktadır.¹⁰

İstanbul olarak gösterilen Mehmet Fevzî'nin ölüm tarihi ise tezkirelerde H. 1090 (1679) olarak verilir.¹¹

Ölüm tarihleri arasında gerçeğe en yakın olanı, İstanbullu Mehmet Ağa olarak gösterilen Fevzî'nin H. 1090 (1679) olarak verilen ölüm tarihidir. Çünkü *Dîvân*'da Fevzî'nin H. 1089 (1678) yılındaki Çehrin Seferi münasebetiyle yazdığı tarih manzumesi, onun düşürdüğü son tarihtir:

Didi ehlûñ de gitdi şimdi ancak
 Bir oğluñ kaldı hef-deh mâha çün mâh
 Didüm hamd iderek ey Fevzî târîh
 Hafîflendi yüküm el-hamdü-li'llâh 1089/1678 (T. XXII/5-6)

Bu da bizlere Fevzî'nin 1678'den sonra öldüğünü göstermektedir.

2. Edebî Kişiliği

Fevzî'nin edebî kişiliği hakkında tezkirelerde ve edebiyat tarihlerinde pek bilgi bulunmamaktadır. Safâyî, Fevzî hakkında değerlendirmede bulunurken, onun çoğu şiirinin Vecdî'ye nazire olduğunu söyler. Safâyî, ayrıca şair hakkında "nazm ü inşâda vü kayd ü imlâda kesb-i mahâret ile asrun şuarâsından" diyerek¹² onun nazım ve nesirdeki başarısından söz eder.

Safâyî dışında, tezkireciler onun şairliği üzerinde bir şey söylemezler. Ancak, Fevzî kendi gazellerinde şairliği üzerine birtakım değerlendirmelerde bulunurken, gazel sahasında benzeri olmayan yeni tarzların kendisine ait olduğunu iddia eder. Hatta şehrin gazel söyleyenlerini sınava çekecek kadar bu konuda yetkindir:

Ko mülk-i ma'nâda yârân tekâpû-yı zemîn itsün
 Senüñ nev-tarz-ı şî'rûñ gibi Fevzî hoş-zemîn olmaz (G. 71/7)
 Gazel tarhında tarz-ı tâze Fevzîye olup mahsûs
 Gazel-gûyân-ı şehri itmede germ imtihân bir bir (G. 60/5)

Safâyî, her ne kadar Fevzî'nin şiirlerinin Vecdî'ye nazire olduğunu söyleyip onun gazellerine nazire olan iki gazelini örnek verse de;

⁹ Pervin Çapan (2005). *Mustafa Safâyî Efendi, Tezkîre-i Safâyî, (Nuhbetü'l-Âsâr Min Fevâ'idü'l-Eş'âr)*. Ankara: AKM Başkanlığı Yay. 451.

¹⁰ Abdulkadir Özcan (hızl.) (1989). *Şeyhî Mehmed Efendi, Vakâyiü'l-Fudalâ II-III. Şakâ'ik-i Nu'mâniyye ve Zeyilleri*. C. 4. İstanbul: Çağrı Yay. 685.

¹¹ Pervin Çapan (2005). *Mustafa Safâyî Efendi, Tezkîre-i Safâyî, (Nuhbetü'l-Âsâr Min Fevâ'idü'l-Eş'âr)*. Ankara: AKM Başkanlığı Yay. 453; Abdülkerim Abdulkadiroğlu (1999). *İsmail Belîğ, Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr*. Ankara: AKM Başkanlığı Yay. 328.

¹² Pervin Çapan (2005). *Mustafa Safâyî Efendi, Tezkîre-i Safâyî, (Nuhbetü'l-Âsâr Min Fevâ'idü'l-Eş'âr)*. Ankara: AKM Başkanlığı Yay. 451.

Vecdî:

Safâsın görmemişsün zâhid inkâr itme meydür bu
Nemûdâr-ı havâs-ı cümle eşyâ turfa şeydür bu¹³

Fevzî:

Elümde lâle-i gül-gûn sanma câm-ı meydür bu
Dil-i sengîn-i yârı nerm ider bir turfa şeydür bu (G. 124/1)

Vecdî:

Tûfân-ı sirişküm dime cûş-ı yeme beñzer
Bak çeşmime dâmânuma deryâ neme beñzer¹⁴

Fevzî:

Tîr-i sitemün kârger-i mübreme beñzer
Zîrâ o kemân-ebrûlaruñ muhkeme beñzer (G. 39/1)

bu, Fevzî'nin tamamen Vecdî'nin etkisinde kaldığını göstermez. Çünkü *Dîvân*'da Vecdî'ye nazire olan dört gazel dışında başka gazel bulunmamaktadır.

Nâilî Dîvânı'nda da bu dört gazelle; kafiye, redif ve vezni aynı olan gazeller bulunmaktadır:

Vecdî:

O kûh-ı derd kim aña dil-i nâ-şâd ayak basmış
Ne zahm-ı tîşe görmışdür ne hod Ferhâd ayak basmış¹⁵

Fevzî:

Beyâbân-ı cünûn k'aña dil-i nâ-şâd ayak basmış
Ne Mecnûn-ı cünûn-peymâ ne hod Ferhâd ayak basmış (G. 76/1)

Nâilî:

Bir süllem-pâye-i ikbâle kim Şeddâd ayak basmış
Felek kasr-ı vücûdun etmege berbâd ayak basmış¹⁶

Vecdî:

Dil virdüm anuñ zülfine tûl-ı emel aldum
Âzâde iken zevki değışdüm kesel aldum¹⁷

Fevzî :

¹³ Ahmet Mermer (2002). *XVII. Yüzyıl Dîvân Şâiri Vecdî Dîvânçesi*. Ankara: MEB Yay. 125.

¹⁴ Ahmet Mermer (2002). *XVII. Yüzyıl Dîvân Şâiri Vecdî Dîvânçesi*. Ankara: MEB Yay. 90.

¹⁵ Ahmet Mermer (2002). *XVII. Yüzyıl Dîvân Şâiri Vecdî Dîvânçesi*. Ankara: MEB Yay. 102-103.

¹⁶ Halûk İpekten (1990). *Nâilî Dîvânı*. Ankara: Akçağ Yay. 231.

¹⁷ Ahmet Mermer (2002). *XVII. Yüzyıl Dîvân Şâiri Vecdî Dîvânçesi*. Ankara: MEB Yay. 113-14.

‘Akla heves-i Leylî-i zülfüñ bedel aldum
Mecnûnum o sevdâ ile tûl-ı emel aldum (G. 109/1)

Nâilî:

Nakd-i dili dildara virüp mâ-hasal aldum
Bâzâr-ı mahabbetde ğam-ı bî-kesel aldum¹⁸

Vecdî:

Güle arz-ı cemâl it lâleveş ‘aşk ile dâg olsun
Zamân-ı devlet-i hüsnüñde ol dah çerâg olsun¹⁹

Fevzî:

Ko tâb-ı mihrüñ ile sîne dâg dâg olsun
Ki her biri şeb-i hecrüñde bir çerâg olsun (G. 120/1)

Nâilî:

Vücûd ‘aks-i cemâlüñle dâg dâg olsun
O çârbâg-ı mahabbet ko heşt-bâg olsun²⁰

Vecdî:

Şarâb köhne vü sâkî-i hande-rû tâze
Olursa eski dime n’ola ârzû tâze²¹

Fevzî:

Serümde dâg-ı ter ü dilde ârzû tâze
Gül ü hevâmızı seyr it o tâze bu tâze (G. 76/3)

Nâilî:

O şûhu bâgda gördüm şükufte-rû tâze
Elinde bir gül açılmış o tâze bû tâze²²

Fevzî, bir gazelinde Nâilî’ye ustaca bir nazire yazdığından söz ederek; Sebk-i Hindî’den dolayı onun izinden gitmenin zor olduğunu, ancak yazdıklarının ondan aşağı kalmadığını söylemiştir:

Fevzî:

Ey Fevzî Nâ’iliye peyrevlik olmaz ammâ
Böyle nazire söyler üstâd söyleyince (G. 128/6)

¹⁸ Halûk İpekten (1990). *Nâilî Dîvânı*. Ankara: Akçağ Yay. 259.

¹⁹ Ahmet Mermer (2002). *XVII. Yüzyıl Dîvân Şâiri Vecdî Dîvânçesi*. Ankara: MEB Yay. 124.

²⁰ Halûk İpekten (1990). *Nâilî Dîvânı*. Ankara: Akçağ Yay. 276.

²¹ Ahmet Mermer (2002). *XVII. Yüzyıl Dîvân Şâiri Vecdî Dîvânçesi*. Ankara: MEB Yay. 132-33.

²² Halûk İpekten (1990). *Nâilî Dîvânı*. Ankara: Akçağ Yay. 308.

Nâilî:

Ey Nâ'îlî hâmûşi mahz-ı hikemdir ammâ
Eş'ârı böyle söyler üstâd söyleyince²³

Dîvân'da yine, Nâilî'ye nazire olan başka gazellere de rastlıyoruz:

Nâilî:

Sûz-ı elemle hâtır-ı nâza niyâz degmesün
Dâmenine anun dahi âteş-i nâz degmesün²⁴

Fevzî:

Sen gül-i hâr-ı ülfete nevbet-i nâz degmesün
Tâ dil-i nâle 'âdete sehm-i niyâz degmesün (G. 112/1)

Fevzî, Nâilî'ye yazdığı bu nazirelerin dışında onun ölümü üzerine de bir tarih düşürmüştür.²⁵ Bu da Fevzî'nin Nâilî'nin etkisinde kaldığını gösteren bir başka örnektir.

Fevzî'nin bazı gazellerinin, kendisi ile aynı yüzyılda yaşayan Mezâkî (öl. 1676)'nin gazelleriyle benzerlikleri dikkatleri çekmektedir:

Fevzî:

Dûzah eser-i şu'le-i dâg-ı dilümüzdür
Zakkûm ber-âverde-i âb ü gilümüzdür (G. 54/1)

Mezâkî:

Ol bârika kim pertev-i cân u dilümüzdür
Müstagnî-i âlâyîş-i âb u gilümüzdür²⁶

Fevzî:

Beyâbân-ı cünûn k'aña dil-i nâ-şâd ayak basmış
Ne Mecnûn-ı cünûn-peymâ ne hod Ferhâd ayak basmış (G. 76/1)

Mezâkî:

O vâdî-i mahabbet kim dil-i nâ-şâd ayak basmış
Ne Kays-ı bî-hûde gerdûna hod Ferhâd ayak basmış²⁷

Fevzî:

Elümde lâle-i gül-gûn sanma câm-ı meydür bu

²³ Halûk İpekten (1990). *Nâilî Dîvânı*. Ankara: Akçağ Yay. 301.

²⁴ Halûk İpekten (1990). *Nâilî Dîvânı*. Ankara: Akçağ Yay. 279.

²⁵ Bk. T. XVII s. 303. Ayrıca bu tarih, Nâilî Dîvânı'nda şairin ölümüne düşürülen tarihlere ve Resimli Türk Edebiyatı Tarihi'nde Nâilî'nin ölüm tarihine örnek olarak gösterilmiştir. Bk. Halûk İpekten (1990). *Nâilî Dîvânı*. Ankara: Akçağ Yay. 13; Nihat Sami Banarlı (1998). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*. C. II. İstanbul: MEB Yay. 663.

²⁶ Ahmet Mermer (1991). *Mezâkî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni*. Ankara: AKM Yay. 339.

²⁷ Ahmet Mermer (1991). *Mezâkî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni*. Ankara: AKM Yay. 417.

Dil-i sengîn-i yârı nerm ider bir turfa şeydür bu (G. 124/1)

Mezâkî:

Gel ey mutrib terennüm-sâz-ı şevk ol bezm-i meydür bu
Dem-â-dem bâdî-i sıyt u sadâ-yı def ü neydür bu²⁸

Fevzî'yi etkileyen şairlerden biri de yine XVII. yüzyılda yaşamış olan Nef'î'dir. Fevzî, Nef'î'nin bir gazeline tahmiste bulunurken;

TAHMÎS-İ GAZEL-İ NEF'Î

I

Leb-i cân-bahşı ta'n-endâz-ı ihyâ-yı Mesîhâdur
Kelâm-ı cânsitânî mürde-sâz-ı ehl-i ma'nâdur
Güzel bir semti ammâ semt-i dîgerde temâşâdur
Nigâhı âfet-i dîn gamzesi âşûb-ı dünyâdur
5 Bu gûne şûha dil virmek 'aceb derd özge sevdâdur

II

'Aceb mi kâle-i cân satılursa nukre-i müfte
Bulunmaz bir güzel kim ola etvârı pezî-rüfte
Şikâyet añlanur izhâr olunsa sırr-ı nâ-güfte
Göñül âşüfte yâr âlüfte çeşm-i baht ise huftu
5 'Aceb 'âşık 'aceb ma'sûk 'aceb germ-i temennâdur

III

Nice ney gibi efgân olmasun âşıkларуñ kârı
Nice eflâkı şîvenzâr kılmaz dillerüñ zârı
Nice kan aglamaz 'ışk ehlinüñ çeşm-i şerer-bârı
Dimek güc saklamak güc gamzeden hâl-i dil-i zârı
5 Belâ-yı ehl-i 'ışkı gör ne derd-i hayret-efzâdur

IV

O kânûn-ı belâ kim ismine dirler dil-i şeydâ
Has ü hâşâk-i cândan olmadur hâkisteri peydâ

²⁸ Ahmet Mermer (1991). *Mezâkî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divânı'nın Tenkidli Metni*. Ankara: AKM Yay. 507.

Mahabbet tâbına tâkat getirmez degme bir dâna
 Belâ üzre belâdur dilde derd-i 'ışk-ı yâr ammâ
 5 Yazıklar aña kim bir böyle sevdâdan müberrâdur

V

Göñülden mümkün olsa Fevzî şâh-ı 'ışkınıñ ref'i
 Hücûm-ı leşker-i şevk-i visâlün sehl idi def'i
 İdermiş tut ki hıfz künc-i vaslın çün rakîb-i ef'i
 Tahammül hîç mümkün mi gam-ı hicrâna ey Nef'i
 5 Mahabbet gâlib-i mutlak dil ise nâ-şekîbâdur

Nef'i'nin iki gazeline de nazire yazmıştır:

Nef'i:

Esrâr-ı lebin söylemezüz gerçi hamûşuz
 Ammâ ki hum-ı mey gibi pür-cûş u hurûşuz²⁹

Fevzî:

Sûretde belî câm-sıfat gerçi hamûşuz
 Ma'nâda velî hum gibi pür-cûş u hurûşuz (G. 64/1)

Nef'i:

Ol kâfile-sâlâr-ı reh-i Ka'be-i 'ışkum
 Kim nâle-i 'uşşâk sadâ-yı ceresümdür³⁰

Fevzî:

Ol kâfile-sâlâr-ı reh-i Ka'be-i zârum
 Kim hems-i kadem 'ayn-ı sadâ-yı ceresümdür (G. 47/3)

Fevzî'yi Nâilî, Vecdî ve Nef'i'nin dışında etkileyen şairler arasında; birer gazeline tahmis yazdığı Fehîm-i Kadîm ve Bosnalı Alaeddin Sâbit'in yetiştirdiği Şehrî bulunmaktadır.

Divan şairleri, sahip oldukları geleneksel yazım biçeminden ayrılmadıkları için sahip oldukları sanat gücüne de yazdıkları şiirlerde değinmişlerdir. Şairlerin kendilerini övdükleri alanların başında şairlikteki yetenekleri gelir. Bu yeteneklerini ya telmih yoluyla ya da doğrudan okuyucularına iletmışlerdir. Fevzî de bu geleneğe uyararak, özellikle gazellerinin bazı beyitlerinde zaman zaman kendini över.

Fevzî, şairlikteki kudretini ve başarısını anlatırken, klâsik şiir geleneği içerisinde şiirinin ve kendine özgü anlatım şeklinin herkesçe kabul gördüğünü iddia etmektedir:

²⁹ Metin Akkuş (1993). *Nef'i Divânı*. Ankara: Akçağ Yay. 305.

³⁰ Metin Akkuş (1993). *Nef'i Divânı*. Ankara: Akçağ Yay. 299.

Lebi vafında ŧi'rũn defter-i makbũle gemiŧdũr

Yine ey Fevzî ümmîd-i visâle özge bâb açduñ (G. 91/5)

XVII. yüzyılda eskiye oranla İnan edebiyatında büyük ŧairler yetişmez. Türk ŧairler, bu yüzyılda kendilerinden önce yetişmiŧ olan Fuzũlî, Bâkî, Nef'î gibi ŧairlerimizi kendilerine örnek alırken, yazmıŧ oldukları ŧiirlerle övünmekten de geri kalmazlar.

Fevzî de sahip olduğu ŧairlik kudreti ile ŧairlerin kendisini kıskandığını büyük bir gururla söyler. Çünkü onun ünü Irak, Arap, Rum ve Acem'i sarmıŧ durumdadır:

Bu tab'la mahsũd-ı cihân olsañ 'aceb mi

Fevzî-i 'Irâk ü 'Arab ü Rũm ü 'Acemsin (G. 114/5)

Fevzî, özellikle bazı ŧiirlerinin makta beyitlerinde, ŧiirleri ve ŧairliđi hakkında bazı düşüncelerini açıklamıŧtır.

O, klâsik divan söyleyiŧini birçok ađdaŧı ŧairde olduğu gibi beğenmez ve yeni arayıŧlar içine girer. Bu konuda da anlamlı, yeni ŧiirler söylediğini ifade eder. ŧiir sahasında alıŧılmıŧ köhne tarzları beğenmemesine ŧaŧılmamasını söylerken, kendisini mana Musa'sı olarak görür. Eski ŧiiri beğenmez, onların yazım tarzından kaar:

Sih-r-i ŧi'r-i köhne tarzı Fevzî mahv itsem n'ola

Mũsî-i ma'nîyem ü i'câz mahremdür baña (G. 2/5)

Eski tarz yazım biçeminden söz etmek istemeyen Fevzî, yeni bir çığır açtığını, yeni ŧairlerin kendisini takip etmelerini ister. Aynı zamanda yeni tarzda usta olarak kendini görmekte, kimsenin de bu tarza ilgi göstermediğini söylemektedir:

Fevzî yetişür nâdire-sencî-i nev-eŧ'âr

Yârân nice bir ŧi'riñe nev-gũfte disünler (G. 40/5)

Yaratıcılıkta ve söz söylemede rakibinin olmadığını düşünür:

Bize ŧimdengerü i'câzdan dem urmak olmaz kim

Bugün ol pâyeye Fevzî gibi üstâd ayak basmıŧ (G. 76/6)

Fevzî büyüleyici, anlamlı ŧiirler yazmaktaki amacının; ŧiir yazmaya yeni baŧlayanlara öncülük etmek olduğunu söyler:

Kim eylerdi bu deñlü sihr-i ma'nâya teveđđul lik

Nev-âgâzân-ı ŧi're Fevziyâ üstâd lâzımdur (G. 46/6)

XVII. yüzyılda, bazı ŧairler Klâsik Edebiyatın idealine ters düşerler ve yenilik arayıŧına girerler. Nâbî ve Sâbit, bu yenilik arayıŧının öncüsü olurlar.

Nâbî, hikemî tarzda yazarak bütün ŧairleri etkilerken, Sâbit ise halk söyleyiŧlerini ve konuŧma dilindeki kelime, atasözü ve deyimleri ŧiire sokarak yerlilik peŧinde koŧar. Ayrıca halk içindeki hikâyeleri divan ŧiirine sokar. *Dere-nâme* ve *Berber-nâme* mesnevileri, halkın içinden alınma konuları işlemektedir. Bu mesneviler, konu bakımından her ne kadar amiyane olmakla beraber halka özğüdüdür. Bu yüzyıldan sonra bütün ŧairler, bu iki ŧairi kendilerine örnek almıŧlardır.

Fevzî de ŧiirde yenilik arayıŧına girer. Hikemî tarzda rakibinin olmadığını düşünür:

Tilmîz olımaz Fevzî bize akl-ı Felâtun
Ders-i hikem ‘acz-i rumûz-ı dilümüzdür (G. 29/5)

Beni i’câz-senc-i sihr-i ma’nî eyleyen Fevzî
Hevâ-yı peyrevî-i ‘âsım-ı şîrîn-edâdur heb (G. 10/6)

Fevzî, anlam ile yeniliği bütünleştirmiş bu ikisini âdeta şiirinin vazgeçilmez özelliği olarak görmüştür. Ona göre anlamlı ve yeni sözler söylemekteki yaratılışını, başka şairlerde görmek imkânsızdır:

Semend-i tab’umuñ Fevzî peyin görmek ne mümkündür
Fezâ-yı ma’nâda zîrâ reh-i i’câz-ı taydur bu (G. 124/5)

Mana ülkesine kimsenin rağbet etmeyeceğini söyleyen Fevzî, “mülket-i icaz”ı kavgasız aldığını söyleyerek kendisindeki doğal yeteneğe vurguda bulunur:

Fevzî kim ider hitta-i ma’nâya tenezzül
Ben mülket-i i’câzı bugün bî-cedel aldum (G. 109/7)

Fevzî’nin dünya gelinine cevher saçmasına şaşılmamalıdır. Çünkü onun hazinesi, mana mücevherleriyle doludur:

Lü’lü’-i nazmı nisâr itsek ‘arûs-ı dehre heb
Gevher-i ma’nâ ile pürdür bizüm gencînemüz (G. 69/3)

Fevzî’ye göre şiir etkileyici olmalıdır. Şiirlerinin en önemli özelliklerinden biri de anlamının yanında, büyüleyici bir söyleyişlerinin olmasıdır:

Ansuz olmaz şâhid-i i’câz-ı ma’nâ bir nefes
Tab’-ı Fevzî hâsılı sehârdur dünyâ kadar (G. 32/5)

Sühanda Fevzî kadar sâhir olmadıksa hele
Hasûde dâg olıcak deñlü sihr-sencânuz (G. 67/6)

Ancak, Fevzî’nin yaratılıştan gelen bu tarzını bilmeyenler, onun yeni tarzını ve nükteli sözlerini de anlayamazlar:

Zâdegân-ı tab’-ı Fevzîden haberdâr olmayan
Nükte-i sihr ü sihr-perdâz bilmez neydüğün (G. 122/8)

Fevzî, şiirleriyle övünür ve bunları mucizevî bir şekilde söylediğine inanır. Şiirleri, hastalar için âdeta bir ilaçtır:

Şîve-i ‘Îsîden ey Fevzî dem ursak çok degül
Buldı hummâdan ifâkat dil-ber-i dîrînemüz (G. 69/5)

Fevzî, şairliği hakkında değerlendirmelerde bulunurken kendini “hazır-cevap, suhan-dan, kand-furûş, tûfî, üstad” olarak nitelendirerek övünür:

Bahs-i eş'âr içre mülzem olmadum
Tâ gülünce Fevzî-i **hâzır-cevâb** (G. 11/7)

Kim olursa iderüm hasmumı ilzâm ammâ
İdemem togrusu Fevzî-i **suhandanla** bahs (G. 18/5)

Ol **kand-furûs**-ı suhanum Fevzî ki yârân
Dükkânçe-i tab'umdaki fevc-i megesümdür (G. 47/5)

Tûtî-i tab'-ı şûhuña Fevzî sad âferîn
Bi'llâh böyle **tûtîye** bir leb-şeker gerek (G. 90/7)

Ey Fevzî Nâ'ilîye peyrevlik olmaz ammâ
Böyle nazîre söyler **üstâd** söyleyince (G. 128/6)

Sözlerinin boş olmadığını, anlam dolu olduğunu söylediği zamanlar da olur:

Ben tûtî-i hoş kelâmum ammâ
Heb zâg ü kelâg-âşinâyum (Tb.-1 III/5)

Mazmunların güzellerinin tabiatında toplandığını söylerken, bu durumuyla tabiatının feyz kâşânesi gibi olduğunu söyler:

Tab'umuz mecma'-ı şûhân-ı mezâmin oldı
Tab'-ı Fevzî gibidür ol dâhî kâşâne-i feyz (G. 79/5)

Hatta şiiirinin feleğin kubbesinde duyulmasıyla birlikte, eskiden gezegenlerin sultanı olarak kabul edilen Güneş gezegeninin çalgıcısı Nâhid'i "Zühre" bile artık hiç kimsenin dikkate almadığını söyler:

Nevâ-yı şî'rûñ ey Fevzî irelden kubbe-i çarha
Mühim-sâz olmadı gûş itmege bir kimse Nâhidi (G. 139/5)

Fevzî, terkiib-i bent şeklinde yazmış olduğu bir na'tının 7. bendinde "sözümdür" kelimesini redif olarak kullanmıştır. Burada sözlerinin ilâhî bir ilhamın ürünü olduğunu söylerken, yazdıklarını; şekere, gühere, şimşeğe, meyveye ve tavusa benzetir. Hatta, sözlerinin birer iksir olduğunu iddia eder:

Kıymet-şiken-i güher sözümdür
Ragbet-figen-i şeker sözümdür

Gerden-zen-i da'vî-i husûmam
Tîg-i güherîn her sözümdür

Endâm-ı ‘adû yanar tefinden
Berk-i şererü’s-sakar sözümdür

Söyletmem ‘adûyı Rüstem olsa
Hem nîze vü hem siper sözümdür

Makbûl-ı havâs ü ‘âmdur heb
Nahl-i durerü’s-semer sözümdür

İlhâm-ı İlâhîdür kelâmum
Zîb-i küleh-i haber sözümdür

Tûtî-i kafes-nişîn-i fazlum
Âyîne-i tâb’ şeker sözümdür

Pervâz-gehüm behişt-i ferheng
Tâvusam ü bâl ü per sözümdür

Çok görme kelâmum olsa iksîr
Na’t-ı hayru’l-beşer sözümdür (Tb.-2 VII)

3. Fevzî’nin Dünya ve Hayat Görüşü

Divan şairlerinin dünyaya ve hayata bakışlarında zaman zaman karamsarlığa düştükleri görülür. Böyle durumlarda insanın bu dünyada yaşadığı sürece eziyet ve sıkıntı gördüğünü düşünürler. İnsanın bu sıkıntıların önüne geçmesi de imkânsızdır. Çünkü bu dünyaya gönderilmeden önce burada yaşayacakları, alinyazısı olarak belirlenmiştir. Kaderlerindeki bu olumsuzlukların önüne geçemeyeceklerini düşünen divan şairleri, sık sık felekten ve talihten şikâyet ederek hayata karşı teslimiyetçi ve karamsar bir yaklaşım içine girmişlerdir.

Hayata karşı takınılan bu karamsar yaklaşım, bazen Fevzî’nin yazmış olduğu şiirlerde de kendini gösterir. Fevzî de talihinden şikâyetçi olmuş, emellerinin daima tersine döndüğünü ifade etmiştir:

Kâm-ı dile ursa püşt-i pâ itme ‘aceb
Yeksân yanında şimdi ihmâl-i taleb
Biz tâli’-i Fevzîmizi bakduk görüñ

Çerh-i emeli döner velî 'aksine heb (R. 24)

Gerçek anlamda gökyüzü demek olan felek; mecazî olarak da şans, zamane, baht, talih gibi anlamlarda da kullanılır. Felek, şaire o kadar çok zulüm etmiştir ki; Ferhad ile Şirin bile ondan bu kadar zulüm görmemiştir:

Sen baña eyledigün hud'a-i bî-dâd eseri

İtmedi zâl ne Ferhâda ne hod Şîrîne (T. VII/7)

İnsanlar bu dünyaya sıkıntı çekmeye gelmişlerdir. Bu sıkıntılar nedeniyle devamlı şikayet ederler. Onun için bu dünyada mutluluk aramak boşunadır:

Nevâ zann itdigün heb nâle-i ehl-i tazallümdür

Bu şîvenzârda ey Fevzî sıyt-ı sûr olur sanma (G. 131/5)

Şair, sadece şarap içildiği bahar mevsiminde mutlu olarak dertlerini unuttur:

Mevsim-i handegî-i gül gül gibi elde câm-ı mül

Gam yeme şâd ol ey gönül tâli'imüz güşâdedür (G. 59/3)

Ancak bu mutluluğu uzun sürmez. Çünkü felek ona bu mutluluğu çok görüp yıldızını tersine çevirerek onu üzecektir:

Bir lahza itse kevkebümüz seyr-i müstakîm

Devrân-ı çarh-ı kec-rev anı vâj-gûn ider (G. 52/5)

Feleğin yaptıkları karşısında ona seslenerek sitem eden Fevzî, yaptıklarının böyle devam etmeyeceğini, sonunda onun da devrinin biteceğini söyler:

Zann itme bu hey'etde kala gerdişün ey çarh

Âhir dil-i Fevzî gibi vîrân olacaksın (G. 119/5)

Felek, her ne kadar bugün için onu üzse de hesap gününde ondan bunun hesabının sorulacağını söyler:

Bugün maglûb-ı çarhuz hâ-hüner yirde karâr itsün

Huzûr-ı kâzî-i mahşerde ferdâ dâd söylensün (G. 111/4)

Bazı zaman bu dünyanın vefasızlığından usanan şair, tasavvufî bir edayla dünya nimetlerinden ve makam sevdasından vazgeçerek feleğe karşı umursamaz bir tavır takınır:

Yîter hil'at baña zahm üzre zahm u dâg dâg üzre

Usandum hâsılı dehrün 'abâsından kabâsından (G. 110/7)

Felek şimden-gerü tâ 'arşa pertâb eylesün tâcın

Çeküldüm mansıbından kâm-ı dilden müdde'âsından (G. 110/5)

Bu dünyanın geçici olduğunu bilen şair, teselliyi Allah'a sığınmakta görüp insana yük olan bu dünyanın sıkıntılarından kurtulmak ister:

Sen sen ol hâk-i der-i pîr-i mugân ol rind ol

Bu cihân kimseye kalmaz saña dosdogru haber

Mey-i nâb olmasa zehr-i gam ile ‘işret kıl
Felegüñ körlüğüne cûd u sehâlar göster (T. I/19-20)

Ol rind-i mey-âşâm-ı cihân hâne harâbum
Kim gulgule-i sûr-ı sürâhî ‘asesümdür (G. 47/2)

Rind-i ser pâ-y-ı bürehne olıgör ey Fevzî
Ne belâdur bu kadar bâr-ı tahammül ber-ser (T. I/1)

Her şairde olduğu gibi Fevzî de sonunda Allah’ın cömertliğine ve bağışlayıcılığına inanır, onun yardımına sığınır. Allah’ın yardımının her an gelebileceğini ümit ederek, sıkıntılarının geçeceğini düşünür:

Gam yeme Fevzî ki Allâh kerîmü’ş-şândur
Füzelâ-yı sülefâ اللیلة حلی didiler (T. I/23)

Sonuç olarak Fevzî, diğer şairler gibi dünyada sıkıntı çekip talihten şikâyetçi olsa da; teselliyi kaderine boyun eğmekte ve ilahî aşkı bulmuş, sonunda dünyanın nimetlerinden vazgeçerek teselliyi az çok tasavvufu benimsemekte bulmuştur.

4. Eserleri

Yaptığımız araştırmalar ve incelediğimiz kaynaklara göre Fevzî’nin, *Dîvân*’ı dışında bilinen herhangi bir eseri bulunmamaktadır. Ancak, Sun’i-zâde Efendi’nin şeyhülislam olmasıyla Ebussuud Efendi’nin fetvalarını yazmakla görevlendirildiği, şairin bu görevlendirmeye düşürdüğü tarihten anlaşılmaktadır:

Teklîf-i ketb-i fetvâya nâ-gâh ugrayub
Bilmem nic’oldı ‘akl-ı perişân nâ-tamâm
Târîh için bu mısra’ı yazdum bedâheten
Fevzî-i zâr buldı belâsın bugün tamâm (T. XII)

Bu görevlendirme sonucunda, Fevzî’nin Ebussuud Efendi’nin fetvalarıyla ilgili bir eserinin olabileceği düşünülebilir.

Hacimli olmayan *Fevzî Dîvânı*’nda; mensur bir dibace, 1 terci-i bent, 3 terki-i bent, 1 musammât kaside, 1 müsemmen, 3 tahmis, 6’sı Farsça 145 gazel, 22 tarih, 5’i Farsça 28 rubaî ve 3 kıt’a bulunmaktadır.

Sadece S. nüshasında bulunan dibace yarımıdır. Bu önsözün Fevzî tarafından mı yoksa başkası tarafından mı yazıldığını bilmiyoruz. Ayrıca bu önsöz, şiir ve şair hakkında herhangi bir hüküm de taşımamaktadır.

Dîvân’da iki kaside bulunmaktadır. Birinci kaside musammattır. Veziriazam Fazıl Ahmet Paşa için yazılmış bir methiye olup 31 beyittir. Aruzun “*Müfte’ilün Mefâ’ilün Müfte’ilün*

Mefâ'ilün” vezniyle yazılan kaside, “olur” rediflidir. Normal bir kaside şeklindedir. Tegazzül beyti olmayan kasidenin nesib bölümüne;

Gonce-i baht-ı dil neden tâ bu kadar besîm olur

‘Ukde-i âhenîn açar bu ne kavî nesîm olur (K. 1)

beytiyle başlayan şair,

Didi bir ehl-i ‘akd ü hall kıldı beni kerem-mahal

Bendesi olsa bir ezell dâver-i Cem nedîm olur (K. 6)

beytiyle de methiyeye başlayarak bu bölümde; Fazıl Ahmet Paşa’nın savaşı kişiliğini, cesaretini ve cömertliğini över.

Fevzîye şâhid-i hüner medhûnî yazdığı yiter

Himmatûn aña bir nazar kılsa felek mukîm olur (K. 19)

Beytiyle fahriyeye başlayan Fevzî, zeamet sahibi olduğunu ancak kâtiplik istediğini dile getirir. Dua bölümüne ise;

Fevzî uzanmadın cedel kalduralum du’âya el

Bahs uzasa virür kesel bu mesel kadîm olur (K. 29)

diyerek başlar ve

Kevkebi ‘ayn-ı nûr ola tâli’-i şem’-i Tûr ola

Düşmen-i câhı hor ola tâ ki cihân mukîm olur (K. 31)

beytiyle de kasidesini tamamlar.

İkinci kaside ise Kandiye’nin Fethi ile ilgili tarih manzumesidir. “*Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün*” vezniyle yazılmıştır. Kasideye, Fazıl Ahmet Paşa’yı övmekle başlayan şair, Kandiye Kalesi’ni ve yapılan savaşı canlı bir şekilde anlattıktan sonra, 22. ve 30. beyitler arası Fazıl Ahmet Paşa’ya dua edip;

Fevzî di târîh ü sad hamd ü senâ eyle kim

Kandiyenûn fethini eyledi mevlâ nasîb (T. XVIII/33)

beytiyle Kandiye’nin Fethi olan H. 1080 tarihini düşürmüştür.

Altısı Farsça olmak üzere *Dîvân*’daki 145 gazelin; 103’ü beş beyitlik, 19’u altı beyitlik, 16’sı yedi beyitlik, 3’ü sekiz beyitlik, 3’ü dokuz beyitlik ve biri de on dört beyitlik. Bu gazellerden sadece biri (89. gazel) müzeyyel gazel şeklindedir. Ayrıca tarihlerin içinde gazel nazım şeklinde yazılmış üç adet tarih bulunmaktadır.

Kesin bir kural olmamakla birlikte divan edebiyatında gazeller; genellikle 5, 7, 9, 11 gibi tek sayılı beyitlerle yazılmıştır. Bu genel eğilimin aksine Fevzî; 19’u altı, 3’ü sekiz, 1’de de on dört beyitli olmak üzere çift sayılı beyitlerden oluşan gazeller de yazmıştır.

Şair, biri dışında (89. gazel) bütün gazellerinde mahlasını makta beytinde kullanmıştır. Gazelerde genellikle şairin mahlasının geçtiği beyitten sonra yazılan beyitlerde birileri övülür.

Bunlar genellikle müzeyyel gazel şeklinde olan gazellerdir. Fevzî de 89. gazelinde, mahlasını söyledikten sonraki yazdığı sekiz beyitte sevgiliyi övmüştür.

Divan edebiyatında şairler, gazellerini elifbaya göre mısraların son kelimelerinin son harfine göre sıralayıp, her harften en az bir gazel yazarak bu harflerle mürettep divan oluşturmaya çalışmışlardır. Fevzî *Dîvânı*'nda da Arap alfabesine göre her harften gazeller vardır. Harflere göre gazel sayılarının dağılımı şu şekildedir: Elif (ا) 7, be (ب) 5, te (ت) 5, se (ث) 3, ha (ح) 2, hı (خ) 1, dal (د) 3, Zel (ذ) 11, ra (ر) 34, Ze (ز) 11, sin (س) 1, şın (ش) 4, sad (ص) 1, dad (ض) 1, tı (ط) 1, za (ظ) 1, ayn (ع) 1, ğayn (غ) 1, fe (ف) 1, kaf (ق) 2, kef (ك) 11, lam (ل) 2, mim (م) 10, nun (ن) 14, vav (و) 1, he (ه) 10, ye (ي) 5.

Fevzî'nin yazmış olduğu gazellerin çoğunda âşıkane konular işlenmiş olmakla birlikte; Bazı zaman bu gazellerde rindane, tasavvufi ve hikemî düşüncelerin de işlendiği görülmektedir.

Dîvân'da musammat şeklinde yazılmış; biri terci-i bent, üçü terki-i bent, biri müsemmen ve üçü tahmis olmak üzere sekiz adet manzume bulunmaktadır.

Dîvân'da “*Terci-i Bend Der-Na't-i Gül-i Gülzâr-ı Risâlet-i Muhammed Li'l-Mustafa*” adını taşıyan bir adet terci-i bent bulunmaktadır. Hz. Muhammet övgüsü için yazılmış bir na't olan bu terci-i bent, *Dîvân*'da dibaceden sonra gelmektedir. “*Mef'ûlü Mefâ'ilün Fe'ûlün*” vezniyle yazılan bu na't, onar beyitlik on bentten oluşmaktadır. Bazı zaman Türkçe kelimelerle kafiye yapan şair, bazı zaman da uzun redifler kullanmıştır. Her bent sonunda;

Ey serv-i çemensitân-ı rahmet
Vey gül-bün-i gülşen-i şefâ'at

beytini yineleyerek, klâsik terci-i bent şekline uymuştur. Bu terci-i bent, tamamen tasavvufi anlayışla, bolca benzetme ve telmihler kullanılarak, içten bir dille yazılmıştır.

Fevzî Dîvânı'nda üç adet terki-i bent bulunmaktadır.

İlk iki terki-i bent, Hz. Muhammet için yazılmış na'ttir. Bunlardan ilki; “*Terkib-i Bent Der-Na't-i Hazret-i Risâlet-Penâh Muhammed Habîbu'llâh Salla'llâhu Aleyhi ve Sellem*” başlıklı ve dokuzar beyitlik dokuz bentten oluşmaktadır.

“*Terkib-i Bent Der-Na't-i Efzal-i Halku'llâh Muhammed'ül Arabî Aleyhe Efzalü's-Salâvât Be-Vasîta-i Sâkî-nâme vü Fahriye-i Ğayr*” başlığını taşıyan ikinci terki-i bent ise onar beyitlik dokuz bentten oluşmaktadır.

Her iki terki-i bent de “*Mef'ûlü Mefâ'ilün Fe'ûlün*” vezniyle yazılmıştır. Her bent kendi içinde kafiyelenmiştir. Şair, bazı zaman Türkçe kelimelerle kafiye yapmıştır. İkinci terki-i bentin dokuzuncu bentinde de kendi mahlasını redif olarak kullanmıştır.

“*Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün*” veznindeki üçüncü terki-i bent ise Râizâde Vehbî Ahmet Çelebi için mersiye şeklinde yazılmış olup, sekizer beyitlik yedi bentten oluşmaktadır.

Dîvân'da bir müsemmen bulunmaktadır. “*Terci-i Bend-i Müsemmen Der-Hitâb-ı Mahbûb-ı Sîmîn-Beden*” başlıklı müsemmen, terci-i bent şeklindedir ve sekizer dizelik beş bentten oluşmaktadır. Müsemmen, “*Mef'ûlü Mefâ'ilün Fe'ûlün*” vezniyle yazılmıştır. Şiirde yinelenen;

Tâ-key bu tegâfûl ü bu bî-dâd
Senden saña şekve-dâd-ı feryâd

beyti, ilk bentle kafiyeledir.

Fevzî Dîvânı'nda üç adet tahmise rastlamaktayız. Şair bu tahmisleri; kendisi ile aynı yüzyılda yaşayan Şehrî, Fehîm-i Kadim³¹ ve Nefî'nin birer gazeline³² yazmıştır. Fevzî bu tahmisleri, bu şairlerden aldığı şiirlerin beyitlerinin önüne üç beyit ekleyerek yapmıştır.

Fevzî Dîvânı'nda 22 adet tarih manzumesi bulunmaktadır. Bu 22 tarihten; Kandiye Fethi'ne düşürüleni kaside; Kürekçibaşızâde Abdullah Çelebi'nin Hattı'na düşürüleni, Râizâde Ahmet Çelebi'nin vefatına yazılanı ve Çehrin Seferi dönüşüne yazılanı gazel; diğerleri ise kıt'a nazım şekliyle yazılmıştır. Bunlar, düşürüldüğü tarihlere göre sıralanmıştır. Şaban Dedezâde Yahya Çelebi'nin Hattı'na yazdığı tarih ile Hz. Mevlana'yı ziyareti sırasında Abdulhalim Çelebi'nin oğullarının sünnetine düşürdüğü tarih ise Farsça'dır. Fevzî, şair Nâilî'nin ölümüne de “*Güzîde-i Şuarâ-yı Rum Nâilî Çelebi'nin Fevtine Tarihdür*” başlığıyla bir tarih düşürmüştür.

Bu tarihlerin yedisi 5, üçü 3, ikisi 4, biri 2, biri 6, biri 7, biri 9, biri 11, biri 13, biri 19, biri 20, biri 24, biri de 33 beyitlidir.

Fevzî bu tarihlerden ilkin, kendi doğumuna ve sakal bırakmasına yazmıştır. Şair bu tarihte; çektiği sıkıntılara, çevresinde ve sosyal hayatta gördüğü birçok olumsuzluğa dikkat çekerek bunları eleştirmiştir.³³

Diğer tarihlerden onu vefat, biri çeşme yapımı, üçü hat yazımı, biri kitabe yazımı, biri sünnet düğünü, biri evlenme, biri fetva, ikisi Kandiye Kalesi'nin Fethi ve biri de Kamanîçe Kalesi'nin Fethi üzerine yazılmıştır.

Fevzî, kendi doğumuna ve sakal bırakmasına “arz ü mahzar” kelimeleriyle; Minkârîzâde Yahya Efendi'nin fetvasına da “şeyhü'l-islâm” kelimesiyle tarih düşürmüştür.

Kadirîler Şeyhi Musihiddin Efendi'nin ve Atpazarlı Hüsameddin Çelebi'nin vefatına ise ta'miyeli tarih düşürmüştür. Her iki tarih de birer eksiklidir.

Râizâde Vehbî Ahmed Çelebi'nin vefatına ve Kamanîçe Kalesi'nin Fethi'ne ise lafzen tarih düşürmüştür.

Şair, bunların dışında kalan tarihleri “tam tarih” olarak düşürmüştür. 15. tarih manzumesindeki tarih beytinin her iki dizesi ise 1073 tarihini vermektedir.

Kıt'a şeklindeki “Güzelhisârî Mustafa Paşazâde Abdi Beyüñ Sûr-ı Teehhülüne Târihdür” başlıklı tarih manzumesi, rubaîlî vezinlerinden ikisi birden; “*Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ül - Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fa*” kullanılarak yazılmıştır.

Fevzî Dîvânı'nda gazellerden sonra 21 kıt'a bulunmaktadır. Bunlardan 18'i tarihtir. İlk kıt'a, Fevzî'nin kendi sakal bırakmasına ve doğumuna düşürdüğü tarihtir. Sonraki kıt'alar, tarih

³¹ Bu gazel için ayrıca bkz. Tahir Üzgör (1991). *Fehîm-i Kadim, Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*. Ankara: AKM Yay. 632.

³² Bu gazel, *Nefî Dîvânı*'nda “Der Medh-i Vezîr-i Azam Merhum İlyas Paşa” adlı kasidenin tegazzül kısmında bulunmaktadır. Ayrıca bk. Metin Akkuş (1993). *Nefî Dîvânı*. Ankara: Akçağ Yay. 203.

³³ Bu tarih manzumesi, Milli Kütüphane Türkçe Yazmaları 2997/1 numarada kayıtlı, *Mecmu'a-i Eş'âr* adlı eserinde 43b sayfasında da bulunmaktadır.

sırasına göre sıralanmıştır. Üç kıt'a ise tarih dışında yazılmış olup bunlardan bir tanesi Farsça'dır. Bu kıt'alar, *Dîvân*'da rubaîlerin içinde yer almaktadır.

Dîvân'daki 28 rubaînin birisi gazellerden önce yazılmıştır. Diğer rubaîler ise sadece S. nüshasında bulunmakta olup, tarihlerden sonra yazılmıştır. Bu rubaîlerden altısı Farsça yazılmıştır. Geleneksel olarak rubaîlerde mahlas kullanılmamasına karşın Fevzî, on bir rubaîde mahlasını kullanmıştır.

Dîvân'da yer alan 28 rubaî de ahreb kalıplarıyla yazılmış olup, hepsinde "aaxa" kafiye düzeni kullanılmıştır.

5. *Dîvân*'ın Yazma Nüshaları ve Tavsifleri

Yaptığımız araştırmalar sonunda Fevzî *Dîvânı*'nın kütüphanelerde üç adet yazma nüshasını tespit edebildik. Bu nüshalar; Millet Kütüphanesi Ali Emîrî Efendi Manzum Eserler 350, Beyoğlu Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Yazma Eserler Bölümü 392, Süleymaniye Kütüphanesi Hüsrev Paşa Bölümü 557 numarada kayıtlıdır. Bu nüshaların tespit edilebilen başlıca özellikleri şöyledir:

1. Süleymaniye Kütüphanesi Hüsrev Paşa Bölümü, Nu. 557. (Kısaltması S.)

Bu nüshada, mensur bir dibâce, 3 terki-i bent, 1 terci-i bent, 1 müsemmen, 1 musammat kaside, 3 tahmis, 6'sı Farsça 145 gazel, 22 tarih, 5'i Farsça 28 rubaî ve 3 kıt'a bulunmaktadır.

Baş: Fevzî turalum bî-hadd imiş ma'rifetüñ
Heb bî-hûdedür olmasa hayr 'âkibetüñ

Son: فخالوهندیش بخشم
سمرقند بخارا را

Yaprak: 49

Ölçü: 210x123 mm

Satır: 19

Sütun: 2

Yazı: Talik

Söz başları: Kırmızı

Kâğıt: Âbâdî taklidi

Cilt: Yeşil bez kaplı.

Diğer özellikleri: İç cilt kapağında bazı manzumeler yazılıdır. 1a'da Hüsrev Paşa'nın vakıf mührüyle kütüphanenin resmî damgası basılıdır. Resmî damganın yanında "Tuhfe-i Fevzî" ibaresi yazılıdır. Elhac Mustafa Sıdkî ile Seyyid Abdulkadir namlarına temellük kayıtları ve zat mühürleri ile birkaç manzume bulunmaktadır. Mensur dibâce, AE. ve SÇ.'de nüshalarında yoktur. Sayfaların bazı yerleri yazısı okunamayacak derecede rutubetlenmiştir. Bu rutubetlenmeden dolayı okunamayan şiirler, AE. nüshasında atlanmıştır. 46b sayfası ise boştur. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Bazı beyitler de sayfa kenarlarındadır. Ayrıca 35b sayfasının kenarında Mantukî'nin bir gazeli yazılıdır.

2. Millet Kütüphanesi, Ali Emîrî Efendi, Manzum Eserler Nu. 350. (Kısaltması AE.)

Bu nüshada; 1 rubaî, 1 musammat kaside, 1 müsemmen, 3 terhib-i bent, 1 terci-i bent, 3 tahmis, 99 gazel ve 17 tarih bulunmaktadır.

Baş: Fevzî tualum bî-hadd imiş ma'rifetüñ
Heb bî-hûdedür olmasa hayr 'âkibetüñ

Son: Re'y-i sâ'ible idüp berr ile bahri teshîr
Nâm u şânına bekâ mansıbın itdi ibkâ

Yaprak: 67 Ölçü: 186x133 mm

Satır: 14 Sütun: 2

Yazı: Adi nesih Söz başları: Kırmızı

Kâğıt: Âbâdî taklidi Cilt: Kırmızı meşin.

Diğer özellikleri: Birinci ve son sayfalarda Ali Emîrî Efendi'nin vakıf mührüyle, kütüphanenin resmî mührü ve damgası basılıdır. Kağıtların rengi farklı olup 20a-b, 21a-b, 40a-b, 42a-52b, 54a-61b sayfaları arası boştur. Bazı sayfalar, yazısı okunamayacak derecede rutubetlenmiştir. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Bazı beyitler sayfa kenarlarındadır. X. tarih manzumesinin dördüncü beyti S. nüshasında yoktur.

3. Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Yazma Eserler Bölümü Nu: 392. (Kısaltması SÇ.)

Kütüphanede "Gazeliyyât" başlığıyla kayıtlı olan bu nüshada; 1 rubaî, 1 musammat kaside, 3 terhib-i bent, 1 terci-i bent, 2 tahmis ve 2'si Farsça 141 gazel bulunmaktadır.

Baş: Fevzî çün vâcibdür âhir tîre hâk olmak baña
Pes harâm olsun o âfetsiz helâk olmak baña

Son: Tahammül hiç mümkün mi ğam-ı hicrâna ey Nef'î
Muhabbet ğâlib-i mutlak dil ise nâ-şekîbâdur

Yaprak: 45 Ölçü: 192x120 mm

Satır: 15 Sütun: 2

Yazı: Talik Söz başları: Kırmızı

Kâğıt: Aharlı krem kâğıt Cilt: Bordo kadife.

Diğer özellikleri: Başta ve sonda kütüphanenin resmî damgası bulunmaktadır. Sayfaların kenarları kırmızı mürekkeple cetvellenmiş, başlıklar da kırmızı renkle yazılmıştır. Bazı sayfalar rutubetlenmiştir. Ancak bu rutubetlenme, yazıların okunmasını engelleyecek büyüklükte değildir. S. nüshasında rutubetlenen ve AE. nüshasında olmayan gazeller bu nüshada okunabilmektedir. Diğer nüshalarda yer alan Farsça üç gazel, tarihler ve rubaîler bu nüshada yoktur. Bazı sayfaların yanlış birleştirilmesi, musammatların karışmasına neden olmuştur. Bazı sayfaları eksik olan bu nüshada müstensih, okuma yanlışlıklarına yol açmamak için birçok yerde hareke kullanmıştır.

KAYNAKÇA

- Akkuş, Metin (1993). *Nef'î Divanı*. Ankara: Akçağ Yay.
- Aksoy, Ömer Asım (1993). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*. C. 1-2. İstanbul: İnkılap Kitabevi Yay.
- Ateş, Ahmet (1940). "Metin Tenkidi Hakkında." *Türkiyat Mecmuası* VII: 253-267.
- Banarlı, Nihat Sami (1998). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*. C. II. İstanbul: MEB Yay.
- Çapan, Pervin (haz.) (2005). *Mustafa Safâî Efendi, Tezkîre-i Safâî, (Nuhbetü'l-Âsâr Min Fevâ'idü'l-Eş'âr)*. Ankara: AKM Yay.
- Dağlı, Yücel vd. (2001). *Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Yazmalar Kataloğu*. İstanbul: YKY.
- Devellioğlu, Ferit (1996). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Yay.
- Dilçin, Cem (2005). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. Ankara: TDK Yay.
- Eyüboğlu, E. Kemal (1975). *13. Yüzyıldan Günümüze Kadar Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler*. İstanbul: Doğan Kardeş Matbaacılık.
- Fevzî. *Dîvân*. Millet Kütüphanesi Ali Emîrî Efendi, Manzum Eserler Nu. 357.
- Fevzî. *Dîvân*. Sermet Çifter Kütüphanesi Yazma Eserler Bölümü, Nu. 392.
- Fevzî. *Dîvân*. Süleymaniye Kütüphanesi Hüsrev Paşa Bölümü, Nu. 557.
- Gibb, E.J. Wilkinson (1999). *Osmanlı Şiir Tarihi*. C. (I-V). Tercüme: Ali Çavuşoğlu. Ankara: Akçağ Yay.
- İnce, Adnan (2005). *Tezkiretü'ş-Şuarâ*. Ankara: AKM Yay.
- İsmail Belig (1999). *Nuhbetü'l-Âsâr*. Hzl. Abdulkerim Abdulkadiroğlu Ankara: AKM Yay.
- İpekten, Haluk (1996). *Divan Edebiyatında Edebi Muhitler*. İstanbul: MEB Yay.
- İpekten, Haluk (1994). *Eski Türk Edebiyatında Nazım Şekilleri ve Aruz*. İstanbul: Dergah Yay.
- İpekten, Haluk (2000). *Şair Tezkireleri*. Ankara: Grafiker Yay.
- İpekten, Haluk (1998). *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay.
- İpekten, Haluk (1990). *Nâilî Divanı*. Ankara: Akçağ Yay.

- İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu*. 1959. C. 2. İstanbul: Maarif Basımevi.
- Karacan, Turgut (1974). *Heft-hân Mesnevisi*. Ankara. Sevinç Matbaası.
- Kocatürk, Vasfi Mahir (1974). *Türk Edebiyatı Tarihi*. Ankara: Edebiyat Yay.
- Kur'ân-ı Kerim ve Açıklamalı Meali*. 1993. Ankara: TDV Yay.
- Kurnaz, Cemal (1996). *Hayâlî Bey Divânı'nın Tahlili*. İstanbul: MEB Yay.
- Levend, Agâh Sırrı (1984a). *Divan Edebiyatı "Kelimeler ve Remizler, Mazmunlar ve Mefhumlar"*. İstanbul: Enderun Yay.
- Levend, Agâh Sırrı (1984b). *Türk Edebiyatı Tarihi*. Ankara: TTK Yay.
- Macit, Muhsin (1996). *Divân Şiirinde Ahenk Unsurları*. Ankara: Akçağ Yay.
- Mecmua-i Eş'ar*. Milli Kütüphane Türkçe Yazmalar. Nu. 2997.
- Mecmua-i Eş'ar*. Milli Kütüphane Türkçe Yazmalar. Nu. 1972.
- Mehmet Süreyya (1996). *Sicill-i Osmânî (Yâhud Tezkire-i Meşâhir-i Osmânî)*. İstanbul: Kültür Bakanlığı-Tarih Vakfı Ortak Yayını.
- Mermer, Ahmet (1991). *Mezâkî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkidli Metni*. Ankara: AKM Yay.
- Mermer, Ahmet (2002). *XVII. Yüzyıl Dîvân Şâiri Vecdî Dîvânçesi*. Ankara: MEB Yay.
- Mütercim Âsım Efendi (2000). *Burhân-ı Katı*. Haz. Mürsel Öztürk ve Derya Örs. Ankara: TDK Yay.
- Onan, Necmettin Halil (1989). *İzahlı Divan Şiiri Antolojisi*. İstanbul: MEB Yay.
- Onay, A. Talat (2000). *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*. Haz. Cemal Kurnaz. Ankara: Akçağ Yay.
- Öztuna, Yılmaz (1994). *Büyük Osmanlı Tarihi*. (1-12 Cilt). İstanbul: Ötüken Yay.
- Pakalın, Mehmet Zeki (1993). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*. (I-III Cilt). Ankara: MEB Yay.
- Şemsettin Sami (2001). *Kâmûs-ı Türkî*. İstanbul: Çağrı Yay.
- Özcan, Abdulkadir (1989). *Şakâik-i Nu'maniye ve Zeyilleri Vakâyü'l-Fudalâ*. İstanbul. Çağrı Yay.
- Şükun, Ziya (1996). *Farsça Türkçe Lûgat, Gencîne-i Güftar Ferheng-i Ziya*. İstanbul: MEB Yay.
- Tarlan, Ali Nihat (1998). *Fuzulî Divanı Şerhi*. Ankara: Akçağ Yay.
- Tolasa, Harun (1973). *Ahmet Paşa'nın Şiir Dünyası*. Ankara. Sevinç Matbaası.

- Tuman, Mehmet Nail (2001). *Tuhfe-i Nâilî Divân Şairlerinin Muhtasar Biyografileri*. Haz. Cemal Kurnaz ve Mustafa Tatçı. Ankara: Bizim Büro Yay.
- Tülbentçi, Feridun Fazıl (1977). *Atasözleri ve Deyimler*. İstanbul: İnkılap-Aka Kitapevleri.
- Uludağ, Süleyman (1995). *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Marifet Yay.
- Unat, Reşit Faik (1988). *Hicrî Tarihleri Milâdî Tarihe Çevirme Kılavuzu*. Ankara: TTK Yay.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı (1973). *Osmanlı Tarihi*. (I-VI Cilt). Ankara: TTK Basımevi.
- Ünver, İsmail (1993). “Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”. *AÜ. DTCTF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türkoloji Dergisi* 11 (1): 51-89.
- Üzgör, Tahir (1990). *Türkçe Divân Dibâceleri*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.
- Üzgör, Tahir (1991). *Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*. Ankara: AKM Yay.
- Yakıt, İsmail (1992). *Türk-İslam Kültüründe Ebced Hesabı ve Tarih Düşürme*. İstanbul: Ötüken Yay.

FEVZÎ DÎVÂNI

METİN

S.1b Bu birkaç 'Îsî rûh-bahş-ı ma'nâ ki rahm-ı Meryem-tab'-ı bî-kederde feyz-i nefh-i Cibrîl-isti'dâd-ı Hudâ dâdla sûret-pezir olmuşdur derece-i 'ömr-i bî-sebâtuñ yigirminci dakîkasından yigirmi üçüncü dakîkasınıñ nısfı mürûr itmedin mesâbe-i 'adem olan verâ-i tutuk-i tabî'atdan cilve-nümâ-yı sâha-i şühûd olup bu bâg-ı şukûfe-perverde karâr-yâfte olmaları ma'kûl görüldi kec-fehm ü leffâf ü hakk-ı nâ-şinâs ü bî-insâf olan pür-âlây-ı mübtelâ-yı emrâz-ı agrâzuñ dahl ü ta'arruzuna belî hükkâmımız bu kadar ammâ dûr-bînân ü râst-revân-ı sahrâ-yı safâ-efzâ-yı şî'r-i şinâveri ki nükte-dânân ü rumûz-fehmân ü dakîka-şinâsândur şîve-i lu'bet-i tıflâne 'ayb-nümûnlarına nâzır olmayup nazar-ı çeşm-i rûy-ı senâ hurde-bînlerine perde-i hakk'ül-insâf keşide itmelerine bu mısırâ'-ı ma'zeret-şî'âr ile i'tizâr olundu

بسیار سفر باید ناپخته شود خامرسم

M.1a, SÇ.34a

RUBÂ'Î

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fe'ül

Fevzî tualum bî-hadd imiş ma'rifetüñ

Heb bî-hûdedür olmasa hayr 'âkibetüñ

Fahr-i rüsülün na'tine sarf it 'ömrün

Şâyed ola na'ti sebeb-i magfiretün

TERCÎ'-İ BEND DER-N'AT-I GÜL-İ GÜLZÂR-I RİSÂLET-İ MUHAMMED Lİ'L-MUSTAFÂ SALLA'LLÂH Ü 'ALEYHİ VE SELLEM

Mef'ûlü Mefâ'ilün Fe'ülün

I

Esdi yine şurta-i mahabbet

İrgürdi meşâmm-ı câna râhat

Heb gülleri sînemün açıldı

Murg-ı dile geldi şevk gâyet

Gitdi elem-i firâk ü hicrân
Zann itdüm açıldı bâb-ı vuslat

S.2a

Bu hâl-i ‘acîbi gördigümde
Aldı beni bir zamân hayret

5

Hayrette iken Cenâb-ı Hakka
Yâ Rabb didüm nedür bu hâlet

Gördüm ki meger o demde olmuş
Dil nagme-serâ-yı na’t-ı hazret

Na’t-ı şeh-i dü-serâ Muhammed
Sultân-ı rüsül şefî’-i ümmet

Zî-mu’cize-i ‘azîme furkân
Vey şevket ü satvet-i nübüvvet

Bu gûne hitâb idüp aña dir
Nazma getürüp dür-i belâgat

10

Ey serv-i çemensitân-ı rahmet
Vey gülbün-i gülşen-i şefâ’at

II

M.1b, SÇ.34b

Olsa n’ola mihr dil-hazînüñ
Kim matla’-ı nûrdur cebînüñ

Sad hande ider dürr-i yemîne
Nazm-ı dür-i sinn la'l-i zînüñ

Heb gülleri şermsâr eyler
Ol gonca-dehân-ı handegînüñ

Hûrânı 'aceb mi itse bî-hûş
Ol nergis-i sihr-âferînüñ

5 Lertzân ider esâs-ı 'arşı
Tûfân-ı hevâ-yı cebhe-çînüñ

Ey şâhin-i evc-i kâbe kavseyn
Mi'râc şikâr-ı kemterînüñ

Mi'râca 'urûc idince Cibrîl
Ol yolda degül m'idi karînüñ

Vardukda makâm-ı müntehâya
Oldı o mekânda vâ-pesînüñ

Hem oldı saña o rûh-ı kudsî
Biñ cân ile çâker-i kemînüñ

10 Ey serv-i çemensitân-ı rahmet
Vey gülbün-i gülşen-i şefâ'at

III

- S.2b İsbât-ı nübüvvetünde hakkâ
Oldı nice mu'cizâtuñ imlâ
- Ser cümleden iki mu'cizeñdür
Şakk'ül-kamer ü hamî-i hurmâ
- Destüñden akıtup âb-ı hâlis
Ashâb-ı 'itâşı kılduñ ihyâ
- M.2a Sıddikle gâra girdügünde
Hak itdi sizi şu resme ihfâ
- SÇ.35a 5 Çekdürdi bir 'ankebûta perde
Hem itdi o gâr önünde peydâ
- Bir nahlede bir iki kebûter
Tâ kör ola cümle çeşm-i a'dâ
- Bu mu'cize-i 'azîmedür kim
A'mâyı zülâlüñ itdi bînâ
- Yok hadd ü hisâb-ı mu'cizâtuñ
Bir nebzesi zikr olındı ammâ
- Zî 'akl olanı cemî'inden
Kur'ân-ı 'azîm eyler ignâ

- 10 Ey serv-i çemensitân-ı rahmet
Vey gülbün-i gülşen-i şefâ'at

IV

'İşkuñ beni itdi mest ü bî-bâk
Gerdândur 'ışkun ile eflâk

'Âlem nice virmesüñ saña cân
Sensin o dür-i derûn birûn pâk

Heb mest-i zülâlûñ oldı illâ
Anlar ki dem-â-dem eyler işrâk

La'lüñde ne hâl var bilinmez
Mest-i lebüñ oldı duhter-i tâk

- 5 'İşkuñla çemende lâle sünbül
İtdi yakasın birer birer çâk

Hattâ saña 'âşık oldı Allâh
Bir vech ile k'anda kâsır idrâk

M.2b Hakuñda buyurmadı mı levlâk

لولاك لما خلقت الافلاك

Olsa ne 'aceb güzergehüñde
İksîr-i türâb ü hâr ü hâşâk

S.3a, SÇ.35b

Ey merdüm-i çeşm ü çeşm-i merdüm
 Bir nîm nigâhuñ itme imsâk

10 Ey serv-i çemensitân-ı rahmet
 Vey gülbün-i gülşen-i şefâ'at

V

Sen kim meh-i matla'-ı safâsın
 Mahbûb-ı Cenâb-ı Kibriyâsın

Olsa n'ola teşne-i zülâlûñ
 'Alem ki revân-ı mâsivâsın

Gerd-i rehûne disem revâdur
 Sen çeşm-i 'alîle tûtiyâsın

Bûy-ı hatuñ itdi dehri ta'tîr
 Dinmez aña nâfe-i Hitâsın

5 Ruhsârîña gül müşâbih olmaz
 Gül-gonce-i gülşen-i safâsın

Biñ cân alur hayâl-i çeşmûñ
 Ol şâhid ü şûh-ı dil-rübâsın

Özlerse n'ola cihân cemâlûñ
 Bilmiş ki ne rûh-ı cân-fezâsın

Tâ sende bu hüsn ü cezbe vardır
Ben nice diyem melek-likâsın

Hakkâ bu kemâl ü rif'atüñle
Evc-i şeref üzre bir hümâsın

M.3a 10 Ey serv-i çemensitân-ı rahmet
Vey gülbün-i gülşen-i şefâ'at

VI

Sâyeñ yiter 'âleme ser-â-ser
Nûruñ zulumâtı eyler enver

SÇ.36a Sen ol meh-i matla'-ı hikemsin
Etrâfuñı alsa cem'-i ahter

Her birisi nûr-ı hikmetüñle
Hûrşid-misâl olur münevver

Kemter şerer-i mahabbetüñden
Yüz biñ dil olursa n'ola ahker

5 Gülşende seher seher 'anâdil
'İşkuñ varakın okurlar ezber

S.3b Zâhir bu kadar figânlarla
Her birisi bir nigâhuñ özler

Ammâ ki benüm hezâr-ı cânüm
 Heb 'ışkuñı cân içinde saklar

Lâkin nice kâbil ola pinhân
 Bir penbe içinde bunca ahker

Ma'zûr buyur bu bî-nevâyı
 İster güzelüm visâlûñ ister

10 Ey serv-i çemensitân-ı rahmet
 Vey gülbün-i gülşen-i şefâ'at

VII

M.3b

Sen gonce vü ben hezâr-ı zârum
 Sad zahm-ı hûr-ı hadeng-i hârum

Sen şâhid-i ebruvân-kemânsın
 Ben tîr-i gamuñla dîl-figârum

Sen 'âlem-i nâzda şitâbân
 Ben hasretüñ ile cân-sipârum

Ben âteş-i hecr ü fürkatüñle
 Bir vech ile âh-ı dâğdarum

5 Kim kulzüm-i vasluñ içre biñ yıl
 Tursam yine pür-tef ü şerârum

SÇ.36b

Bir kez göreyüm diyü cemâlün
Şâm ü seher ‘ayn-ı intizârum

Sunsañ ne idi sabûh-ı vasluñ
Kim fûrkatün ile pür-humârum

Rahm eyle yiter çekildi hecrün
Göster yüzüñi ki bî-karârum

‘Ayb eyleme âh ü zâr idersem
‘Ukâb-ı firâkuña şikârum

10 Ey serv-i çemensitân-ı rahmet
Vey gülbün-i gülşen-i şefâ’at

VIII

Mahbûb-ı Hudâ degül misin sen
Aksâ-yı münâ degül misin sen

Hûrşîd-i cihân gedâ-yı nûruñ
Ol mâh-likâ degül misin sen

S.4a

Her hâk sezâ-yı sâyeñ olmaz
Ol özge hümâ degül misin sen

Mecnûnuñ olur gören cemâlün
Ol hûş-rübâ degül misin sen

- 5 Nâfizdür iki cihâna hükmüñ
Şâh-ı dü-serâ degül misin sen
- M.4a Hâşâ ki fakîrûñ ola mahrûm
Yenbû'-ı sehâ degül misin sen
- Nevmîd olamam şefâ'atundan
Mevlû'ş-şüfe'â degül misin sen
- Ben gerçi 'alîl-i cürmüm ammâ
Her derde devâ degül misin sen
- Geçmez mi şefâ'atun benümçün
Makbûl-ı Hüdâ degül misin sen
- SÇ.37a 10 Ey serv-i çemensitân-ı rahmet
Vey gülbün-i gülşen-i şefâ'at

IX

Meddâhı ki sen mehüñ Hudâdur
Mahlûka sitâyişüñ hatâdur

Küstâh menem egerçi bâ'is
Fevzî-i cünûn-âşinâdur

Ammâ o da n'eylesün nic'itsün
Taglarca günâha mübtelâdur

Gark-i yem-i cürm ü bahr-i 'ısyân
Muhtâc-ı şefâ'at ü himâdur

5 'İsyân ile 'ömrini geçürmiş
Bir müflis-i reh-rev-i bekâdur

Elbette garîb-i râha lâzım
Bir sâhib-i câha ilticâdur

Olmazsa şefâ'atun meded-res
Ol günde ki rûz-ı gam-fezâdur

Yâ Rabb mebâd rû siyehdür
Yâ Rabb mebâd nâr-hâdur

M.4b Şanıña düşen çü merhametdür
Miskîn ü fakîre pes recâdur

10 Ey serv-i çemensitân-ı rahmet
S.4b Vey gülbün-i gülşen-i şefâ'at

X

Ef'âli egerçi ma'siyetdür
Ümmîd ü recâsı magfiretdür

Zîrâ ol efendinün kulıdur
Kim 'âdeti rahm ü 'âtıfetdür

SÇ.37b

Hem pey-revidür o muktedânuñ
Kim hasleti lütf ü mekremetdür

Şâyeste lütf it ol 'alîli
Leb-teşne-i câm-ı 'âfiyetdür

5 Âlûde-i cürm iden anı heb
Nefs-i bed-i pîşe mel'anetdür

Bir mücrime sen olunca hâmî
Elbette necât 'âkibetdür

Yâ nice recâda olmasun kim
'Âdât-ı kirâm-ı merhametdür

Evkâtını vakf-ı na'tuñ itmiş
Bir bülbül-i bâg-ı mahmidetdür

Vird-i seherî vü zikr-i şâmî
Bu beyt-i şi'âr-ı magfiretdür

10 Ey serv-i çemensitân-ı rahmet
Vey gülbün-i gülşen-i şefâ'at

1

**M.5a TERKÎB-İ BEND DER-N'AT-İ HAZRET-İ RİSÂLET-PENÂH
MUHAMMED HABÎBU'LLÂH SALLA'LLÂHU ALEYHİ VE SELLEM**

Mef'ûlü Mefâ'ilün Fe'ûlün

I

Ey baht eyâ harâb-âbâd
Gör n'itdi baña gam-ı elem-zâd

Ey tâli'-i vâjgûn-ı matla'
Şimdi demidür iderseñ imdâd

Ey 'ışk ne cürm ucından itdüh
Cân ü dil ü dîn ü sabrı ber-bâd

Ey dîde-i ter saña ne oldı
Kim şâh-ı gama idersin imdâd

5 Sad pâre gönül hezâr oldı
Her pâre ider hezâr feryâd

SÇ.38a Feryâd ü figân elüñden ey çarh
Çok eyledüh ehl-i 'ışka bî-dâd

S.5a Devrühde dirîg bir nigehle
Şâd olmadı gitdi cân-ı nâ-şâd

İrmez mi sabâhına şeb-i hecr
Olmaz mı dahî gönül gam-âzâd

Ne baht ü ne çarh-ı dñn elinden
Feryâd o sitem-füzñn elinden

II

Ey şñh eyâ belâ-yı ‘âlem
Vey her nighññ kazâ-yı ‘âlem

Dil dâm-ı hatuñla beste-pâdur
Ey zñlfi siyeh-belâ-yı ‘âlem

Çeşm-i siyehññ füsñn-perdâz
Gamzeñ ‘adem-âşinâ-yı ‘âlem

Ef’î-i gamuñ helâk-ı cânım
Tiryâk-ı lebññ şifâ-yı ‘âlem

M.5b 5 Dil âteş-i fñrkatññle pür-dâg
Vasluñsa ferah-fezâ-yı ‘âlem

Derkâr-ı dil olsa kâş bârî
Ol nergis-i fitne-zâ-yı ‘âlem

Lâyık mı k’ola zülâl-i la’lññ
Derd-i dil-i men devâ-yı ‘âlem

Bir kec nigh it dil-i nizâra
Ey dñde-i rüşenâ-yı ‘âlem

Vasl isterisem dirîg eyle
Cân ü dili vakf-ı tîg eyle

III

SÇ.38b

Ben ‘âşık-ı dâg-âşinâyum
Ben rind-i ayâg-âşinâyum

Ben âteş-i ‘ışk-ı dil-berânım
Ben şu’le-i dâg-âşinâyum

Ben câh-ı visâle tâlib olmam
Ben künc-i ferâg-âşinâyum

Ben bülbül-i nagme-sencüm ammâ
Ne bâg ü ne râg-âşinâyum

5 Ben tûtî-i hoş kelâmum ammâ
Heb zâg ü kelâg-âşinâyum

S.5b

Pervâne-i bâl-sûzum ammâ
Hâşâ ki çerâg-âşinâyum

Mest-i nigeş ü harâb-ı çeşmüm
Bâ-ân-ki yasâg-âşinâyum

Dil kim şüde-i reh-i gamuñdur
Lîkin ne sürâg-âşinâyum

Her çend girişme nâz idersin
İz'âf ile keşf-i râz idersin

IV

M.6a

Dâgum ben anuñçün ey sitemker
Zîrâ nigeñüñ tegâfûl eyler

Kendi eceliyle 'âşık olmaz
Elbet sebep-i şehâdet ister

3 Dilde taleb-i visâl yokdur
Matlûbı hemân zahm-ı hançer

Magrûrî-i hüsni ko ki âhir
Pejmürde-i bâd olur gül-i ter

5 Heb bu dil-i nâlekâr içün mi
Çeşmüñde olan füsûn-ı muzmer

SÇ.39a

Oldukda vezân bâd-ı hışmuñ
Ol mertebe berg-i cân ditrer

Kim nahl-i vücûdı rîşesinden
Mânend-i nihâl-i tâze sarsar

Bilseñ bu tegâfûl-i nigâhuñ
Âyâ niye âhir ola müncerr

Ya eyle beni şehîd-i gamze
Ya kıl beni muttali' bu remze

V

'Uşşâka niçün cefâ idersin
Agyâra neden vefâ idersin

Çeşmüm akıdınca eşk-i hûnîn
Ol deñlü niçün safâ idersin

Rahm itmege çünkü yok murâduñ
Göñlüm neye mübtelâ idersin

S.6a Her bir sözine rakîb-i dîvüñ
Bilsem niçün iktidâ idersin

5 Bî-gâneyi gördigüñde elbet
Çeşm ü nîgeh-âşînâ idersin

M.6b Ben haste-i 'ışkuñı görünce
Ya hışm ü ya bed-edâ idersin

Ol hamle-i hançer-i nigâhuñ
Kim hışma gelüp baña idersin

Geh câna gehî dile urursın
Ya gâhî niçün hatâ idersin

Hayretde koyup beni bu esrâr
Hâtır-güzer oldu işbu efkâr

VI

SÇ.39b

Ya itme bu deñlü cevır ü bî-dâd

Ya gönümi turrenden kıl âzâd

Olmazsañ eger bu şarta kâ'il
Şimdengerü şehden isterüm dâd

Ol şeh ki işitse harf-i kahrın
Da'vâsını terk iderdi Şeddâd

Ol şeh ki hayâl olunmadı hiç
'Ahdinde nukûş-ı zulm ü bî-dâd

5 Ol şeh ki iderdi kec-niğehle
Kasd eylese biñ cihâmı ber-bâd

Ol şeh ki gubâr-ı hâk-i râhın
Çeşmine çeker cemî'-i emcâd

Ol şeh ki Hudâ zemîn ü çarhı
Heb eyledi anuñ için îcâd

O şeh ki heb 'âsiyân-ı ümmet
Mahşerde de andan ister imdâd

Şâh-ı rüsûl Ahmed-i peyember
Oldı bize râh-ı Hakda rehber

VII

M.7a Ey mihri münîr-i cân-ı ‘âlem
Vey midhati sırr-ı remz-i elzem

Ol gülşen-i lütf ü ‘âtıfetsin
Deryâlar olaydı aña munzam

S.6b Zann eyler idi görenler anı
Kim berg-i güline düşdi şebnem

Ol mu’cize-gûy-ı vahy-i Haksın
Kim oldı Lebîd öñüñde mülzem

5 Bir gülşen içinde nutka gelseñ
Gül gûş olur ‘andelîb ebkem

SÇ.33a Sen hâtem-i enbiyâsın ammâ
Sensin yine cümlesinden akdem

Ser sahn-ı harîm-i zü’l-celâle
Biñ nâz ile olduguñda mahrem

Rûtbeñde o rif’at ile oldı
Kim pâye-i süllem ‘arş-ı a’zam

Bes cürm ile şöhreyüm ben ammâ
Ferdâña nidâ idem şefî'â

VIII

Rahm eyle o dem bu dil-figâra
Nâdide-i kâm-ı vasl-ı yâra

Bir âfetüñ 'ışkı nice sende
Kebg-i dilüm oldı pâre pâre

İtdüm nice sa'y-i gayr-i meşkûr
Şehbâzumı saldum ol şikâra

El virmedi almak ey dirîgâ
Ol âhû-yı vahşîyi kenâra

M.7b 5 Ben âh ü figân idince eyler
Efgânımı mâye iftihâre

Ben hecrine sabr iderdüm ammâ
Yok dilde şekîb intizâra

Efgân dil-i nâ-şekîb elinden
Esrârımı kıldı âşikâre

Şimdengerü ben de bî-muhâbâ
İkrâr ideyüm dahî ne çâre

Ey mazhar-ı lütf-ı sırr-ı levlâk
‘İşkuñdur iden beni elemnâk

IX

SÇ.33b Rahm eyle ne var bu nâ-tüvâna
Hicrân ile döndüm üstühâna

S.7a Müjgânımı kıl sezâ ki olsun
Cârûb-ı gubâr-ı âsitâna

Bu lütf ile yâ Resûlu’llâh
İrgür beni fark-ı âsmâna

‘İşkuñ beni itmeyeydi tahrîk
Tâ kim gele midhatüñ zebâna

5 Gencîne-i tab’-ı bî-kederden
Gelmezdi o dürr bu rîsmâna

Hâlâ yine nev-niyâz-pâşum
Ey gülbün-i bâg-ı bî-bahâne

‘Arz eyle gül-i cemâl-i pâküñ
Fevzî-i hezâr-ı na’t-hâna

Biz iki hezâr-ı hoş-nevâyuz
Kim virdimüz oldu bu terâne

M.8a Ey nûr-ı Hudâ şefâ'at eyle
Perverde-i zıll-i rahmet eyle

2

**TERKÎB-İ BEND DER-N'AT-İ EFZAL-İ HALKU'LLÂH MUHAMMEDÜ'L-
'ARABÎ 'ALEYHE EFDALÜ'S-SALAVÂT BE-VÂSİTA-İ SÂKÎ-NÂME VÜ
FAHRİYYE-İ GAYR**

Mef'ûlü Mefâ'ilün Fe'ûlün

I

Ey çarh-i mahabbet âfitâbı
Ben zerreñe artur ıztırâbı

Ben var iken eyleme havâle
Bî-gâneye hançer-i 'itâbı

Ber-dârî-i dâr-ı zülfüñ eyle
Zinhâr kaçırma bu sevâbı

Ruhsat-dih-i hûnî-i nigâh ol
Ben boynuma aldum ol 'azâbı

5 Gamzeñ ko ya hûnum eylesün nûş
Nûş eylesün ol şarâb-ı nâbı

Ey gonca-i bâg-ı şermsârı
Ref' eyle miyândan hicâbı

Ben zârı rakîbden fark it
Bir tutma hezâr ile gurâbı

Tâbından amân yandum açma
Mihr-i ruhuñı o şu'le-tâbı

La'lüñ gamı dilde şu'lelendi
Sundurmez ise lebüñ şarâbı

S.7b 10 Sûzân u harâb olur gamuñdan
Biryân u kebâb olur gamuñdan

II

M.8b Sâkî dola câm-ı hoş-güvârı
Tâ ki çekelüm gam-ı humârı

Ol câmî ki olsa mâliki Cem
Olurdı külâh-ı iftihârı

Ol câmî ki cür'a-i kemîni
Şâh ide gedâ-yı gam diyârı

Ol câmî ki cân-ı zâhidânı
Sûzân ide berk-i iştihârı

5 Ol câmî ki in'ikâs-ı tâbı
Ta'lîm ide mihre nûr-ı yârı

Ol câmî ki tâb-ı dürdi eyler
Şermende dür-i ziyâ-nisârı

Ol câmî ki lem'a-i habâbı
La'le vire reng-i inkisârı

Ol câmî ki aks-i tâb-ı rengi
Bî-reng ide mihr-i tâbdarı

Ol câmî ki şemme-i şemîmi
Hûn ide dimâg-ı cân-ı zârı

10 Ben düşmen-i zühd-i mey-perestüm
Ben mest-i harâbî-i elestüm

III

Ey mutrib-i nagme-senc-i bülbül
Kıl sen de surâhî gibi gulgul

Ser-pûş-ı hum üzre neyler açsun
Ruhsâre-i âteşinini mül

Nûş eyleyelüm o şu'le-sûzı
Endâmımız eylesün ko gül gül

M.9a

Bir elde kabak bir elde sâgar
Sâkî olsun şifte kâkül

5 Reşkinden o zülf-i ‘anberînüñ
Giysün ko kebûdı câme sünbül

Hâl-i siyehin görüp hasedden
Olsun ko hezâr pâre fülful

S.8a

Kânûn ki rahta kıl imâle
Hıdmetde sen eyleme tekâsül

Sen pîr-i mugân nasîhatın tut
Câyiz degül anlara ta’allül

El-hak çekemem sikâl-i zühdi
Ol bâde kim eylesün tahammül

10 Ben ‘âşıkum ‘ışk zühdde kalmaz
‘Işk öyle sadâ-yı gûşa kalmaz

IV

Kılmışdum egerçi zühde ragbet
İtdüm nice sâl şeyhe hizmet

SÇ.40a

Ne Halvetî vü ne Nakşibendî
Ne Celvetî vü ne Mevleviyyet

Hîç girmedigüm tarîk yokdur
Çekdüm nice yıl kemân-ı zillet

Çok çille-i erba'în çekdüm
 Çok nefsüme eyledüm eziyyet

5 Ham-geşte hilâle döndi kaddüm
 Ol mertebe eyledüm riyâzet

Bir post ü üstüh'ân kaldı
 Mahvoldı vücûd-ı şu'le-tıynet

M.9b

Hod hizmet-i 'ilm-i zâhirîyi
 Bir 'ömr-i tavîl idindüm 'âdet

Ma'lûmum olup fûnûn-ı şettâ
 Oldum ser ü pâ nukûş-ı hikmet

Gördüm ki me'âl-i kâle çıkdı
 Âhir bu ki oldı cezm-i niyyet

10 Mîn-ba'd-ı men ü şarâb ü sâkî
 Pervâne vü şem' ü sûz-ı bâkî

V

Tâ oldı gönül semender-i 'ışk
 Her cüz vü ten oldı ahker-i 'ışk

'Anber yirine yanar süveydâ
 Hûn âteş ü dilse micmer-i 'ışk

- Şeb görmez o ‘âlem-i gönül kim
Tenvîr ide anı ahter-i ‘ışk
- S.8b Kim pey-revi olsa elbet ilter
Sahrâ-yı cünûna rehber-i ‘ışk
- 5 Ceyş-i dil ü dîn ü hûş n’eyler
Hükm itdiği yirde dâver-i ‘ışk
- SÇ.40b Bî-şübhe yıkardı nüh kılâ’m
Bu kal’aya itse şeş-per-i ‘ışk
- Merhem yine zehr olur ya elmâs
Ol zahma ki açâ hançer-i ‘ışk
- Ey gonca-i cân açılma zinhâr
Berg-i dili dökdi sarsar-ı ‘ışk
- Sâkî baña bir kadeh yetişdür
Öldürdi humâr-ı sâgar-ı ‘ışk
- M.10a 10 Zâhidlere ragmen idelüm nûş
Ol bâdeyi k’ola düşmen-i hûş

VI

Mest-i mey-i meclis-i kadîmem
Cemşid-i mahabbete nedîmem

Ben tıfl-ı ne-h-and-ı ebcedüm lîk
‘Allâme-i mekteb-i kadîmem

Ben düşmen-i şöhretüm anuñçün
Sikkînüm egerçi kim ‘alîmem

Fi'lüm n'ola olsa tıbk-ı kavlüm
Tab'um gibi ben dahî selîmem

5 Pervâne-i şem'-i Tûr-ı hüssem
Mestâne-i berk olan kelîmem

‘Anber gibi yanmadın bilinmem
Hâk içre nihân bir şemîmem

Ger itmese baña sifle ragbet
Bu dürcde ben dür-i yetîmem

La'lem ser-i tâcdur mekânım
Gam yok ki harâbede mukîmem

N'itsün baña civcivî-i sa've
Destân-zen-i gülşen-i na'îmem

SÇ.41a 10 Tâ meykedede sadr-nişînem
Ârâyiş-i meclis-i yakînem

VII

- S.9a Kıymet-şiken-i güher sözümdür
Ragbet-figen-i şeker sözümdür
- M.10b Gerden-zen-i da'vî-i husûmam
Tîg-i güherîn her sözümdür
- Endâm-ı 'adû yanar tefinden
Berk-i şererü's-sakar sözümdür
- Söyletmem 'adûyı Rüstem olsa
Hem nîze vü hem siper sözümdür
- 5 Makbûl-ı havâs ü 'âmdur heb
Nahl-i durerü's-semer sözümdür
- İlhâm-ı ilâhîdür kelâmum
Zîb-i küleh-i haber sözümdür
- Tûtî-i kafes-nişîn-i fazlum
Âyîne-i tâb' şeker sözümdür
- Pervâz-gehüm behîşt-i ferheng
Tâvusam ü bâl ü per sözümdür
- Çok görme kelâmum olsa iksîr
Na't-ı hayru'l-beşer sözümdür

- 10 Na't-ı şeh-i mürselîn Muhammed
Sâkî-i şarâb-ı vahdet Ahmed

VIII

Ey şâh-ı memâlik-i nübüvvet
Vey dâver-i hıttâ-i risâlet

Sensin o hıdv-i ber hamele
Kim saña penâh ider şecâ'at

- SÇ.41b Ger itse beyân harf-i kahruñ
Kesb eyler idi zamâna lüknet
- M.11a Görseydi sebüktegî-i rûhuñ
Bulurdı sikâl-i mevt hıffet
- 5 İdrâk ideydi 'adl ü dâduñ
Bağlardı ganemle gürg uhuvvet
- Feyz alsa şemîm-i şefkatüñden
Şehbâz iderdi kebge şefkat
- Cûduñdan olaydı ger haberdar
Hâtem-dil olurdı şahs-ı hisset
- Mahmûr-ı günâh-ı bî-hisâbum
Ey şâfi'-i 'âsiyân-ı ümmet

S.9b Ser bezm-i haşrde rahm idüp sun
Ser-şâr-ı sabûhî-i şefâ'at

10 Ben haste-i ma'siyet-garîbüm
Muhtâc-ı hazâkat-i tabîbüm

IX

Ey merci' ü vey penâh-ı Fevzî
Yaksun mı cahîmi âh-ı Fevzî

Sâhrâ-yı mahabbete düşelden
Derd oldı ser-i sipâh-ı Fevzî

Her şeb çeker intizârũ ey meh
Sensin bu felekde mâh-ı Fevzî

Fikr-i kadd-i şâhid-i gamuñla
Nâl oldı dîl-i tebâh-ı Fevzî

5 Bir nîm nıgeh ile iltifât it
Pervîn ola gerd-i râh-ı Fevzî

M.11b Hüsn-i nazaruñla kâm-yâb it
Hûrşîd ola tâ külâh-ı Fevzî

SÇ.42a Ey mukbil-i bârgâh-ı hazret
Vezn oldığı dem günâh-ı Fevzî

Senden bu kadar recâm var ki
Sen olasın ‘özü-hâ`h-ı Fevzî

Sen rûyını eyleyince gerdân
Ferdâ kim ola penâh-ı Fevzî

- 10 Mahmûr-ı gamum beni de yâd it
Bir câm-ı şefâ’atunla şâd it

**KASÎDE-İ MUSAMMAT DER-MEDH-İ VEZÎR-İ A’ZAM Ü SERDÂR-I EKREM
FÂDİL AHMED PAŞA İBN-İ MEHEMMED PAŞA**

Müfte’ilün Mefâ’ilün Müfte’ilün Mefâ’ilün

Gonce-i baht-ı dil neden tâ bu kadar besîm olur
‘Ukde-i âhenîn açar bu ne kavî nesîm olur

‘Ukde-i âhenîn-baht ol kadar idi germ-i saht
Gülle-i top-ı şu’le raht sanma aña kasîm olur

İtdigi cân-ı zehr-ceş baht ü felekle keşmekeş
Seyl-i hayât hasmveş münkatı’ vü cesîm olur

Virdi dile zamâne el geldi ferah gama bedel
Târ-ı güsiste-i emel rişte-i ebr-i sîm olur

- 5 Gönlüme eyledüm hitâb didüm eyâ dil-i harâb
Sende nedür bu âb ü tâb bu ne girân na’im olur

- S.10a Didi bir ehl-i ‘akd ü hall kıldı beni kerem-mahal
 Bendesî olsa bir ezell dâver-i Cem nedîm olur
- Bezmdede kahrı kılssa ger hâtır-ı düşmene güzer
 Nukl ü mey olsa heb şeker ‘ayn-ı sem ü hamîm olur
- M.12a Destine alsa köhne haz turfe harîr olurdu tez
 Lütfî nigâhına hazer düşse dürr-i yetîm olur
- Eylese ol felek vatan keşt-i tarabuña çemen
 Feyz-resân-ı nazradan sebzesi gül şemîm olur
- SÇ.42b 10 Ehl-i kemâl ü ma’rifet sâhib-i ‘izz ü ma’delet
 Şahs-ı ‘atâ vü mevhibet aña göre le’îm olur
- Nutkı kelâma cân virür remzi beyâna ân virür
 Bahşa gelince kân virür gör ne kadar kerîm olur
- Sadr-ı sudûr-ı kâmkâr Âsaf-ı devr-i rûzigâr
 Midhatin eyleyen nigâr levha-i nakşî sîm olur
- Tâc-ı e’imme mezhebâ Hâtem-i Tâyy-meşrebâ
 Ey ki kapuñda kehrübâ hâssası ‘adîm olur
- Sensin o sâhibü’l-kerem sensin o mu’teber-şiyem
 Aña olursa rûh-ı Cem hâcibüñe nedîm olur
- 15 Görse himâyetüñ herem saçın eylemezdi ham

Şemme-i hulkuñ itse şemm şahs-ı gazab halîm olur

Mâder-i dehr her seher bunda ki vaz'-ı haml ider

Diñle bugün baña ne dir mislũñ ile 'akîm olur

Var mı hünerleriñe hadd kũnhine irmedi hired

Zerresin itmek olsa 'add keş-me-keş-i 'azîm olur

Lũtfuñı tâ ki kıldı gũş oldı göñũl karîn-i cũş

Hâsılı şimdi tab' ü hũş midhatũñi nazîm olur

Fevzîye şâhid-i hüner medhũñi yazdıgı yiter

Himmetũñ aña bir nazar kılrsa felek mukîm olur

20 Nahl-i dilinde bir zamân olsa şu'â'-ı feyz 'ıyân

Tûr-ı beyânda Mũsîsân her kîli bir kelîm olur

M.12b Gâhî dilinde derd ü gam eylese birbiriyle dem

Sît ü sadâları o dem nâyire-i cahîm olur

Çekdügi demde âh-ı serd dilde açar hezâr derd

Böyle kalursa anda derd gıbta-keş-i nesîm olur

Mâlik-i tab'-ı pâkîdür bir sanemũñ helâkidür

'İşkla derdnâkîdür şimdi gamı 'azîm olur

S.10b Ey gül-i gülşen-i kemâl heb sañadur bu 'arz-ı hâl

Dest-i hezâr-ı zâruñ al yirde kalur 'adîm olur

25 Bûlbül-i medh-gûyuñam haste-i derd-i rûyuñam
Mest-i şemîm-i bûyuñam bu ne ‘aceb şemîm olur

Çarh degülse de berg-i mihr ü meh iki çâkerüñ
Sencileyin gazanferüñ bendeleri za’îm olur

Ben de za’îmüñem velî bendeñi kâtib itmeli
Böyle gideñ serüñ dili hâne-i bî-harîm olur

Sırma-i lutfâ vir nitâc ‘ukde-i hâcetüm sen aç
Gayra kalursa ihtiyâc emr-i yesîr ‘azîm olur

Fevzî uzanmadın cedel kalduralum du’âya el
Bahs uzasa virür kesel bu mesel kadîm olur

30 Tâ ki felekde mâh ü hûr rûşen ola şeb ü seher
Tâ ki Süheyl-i mu’teber zâhir olup ‘adîm olur

Kevkebi ‘ayn-ı nûr ola tâli’-i şem’-i Tûr ola
Düşmen-i câhı h’or ola tâ ki cihân mukîm olur

TERCÎ'-İ BEND-İ MÜSEMMEH DER-HİTÂB-İ MAHBÛB-İ SÎMÎN-BEDEN*Mef'ûlü Mefâ'ilün Fe'ûlün***I**

M.13a Ey gamzesi bî-amân-ı cellâd
 'Âlem niğehüñden oldı ber-bâd
 V'ey zülfi siyeh belâya mu'tâd
 Dâmuñdan olur mı 'âlem âzâd
 5 Bîmâruñı bir dem itmedüñ yâd
 Bilsem ne günâhum ey perî-zâd
 Tâ-key bu tegâfûl ü bu bî-dâd
 Senden saña şekve-dâd-ı feryâd

II

Ey âfet-i cân ü cân-ı âfet
 Dil-dâdeñe sende yok mı şefkat
 Virseñ n'ola 'arz-ı hâle ruhsat
 Bilseñ ne imiş belâ-yı fûrkat
 5 Ey nûr-ı nigâh-ı çeşm-i 'ismet
 Vey mâye-i ebrû-yı 'iffet
 Tâ key bu tegâfûl ü bu bî-dâd
 S.11a Senden saña şekve-dâd-ı feryâd

III

Geh cevr ü sitem gehî tegâfûl
 Öldür beni eyleme tekâsül
 Cibrîli helâk ider tecâhül
 Yâ ben nice eyleyem tahammül
 5 Kurbânuñ olam yiter ta'allül
 Hâk-i dil-i zâre kıl tenezzül
 M.13b Tâ key bu tegâfûl ü bu bî-dâd
 Senden saña şekve-dâd-ı feryâd

IV

Çeşm-i siyehüñ ne hâlet itdi
 Cân ü dili 'illet ülfet itdi
 Ruhsârûñ 'aceb semâhat itdi
 Âteşle dili ziyâfet itdi
 5 Gamzeñde hilâf-ı 'âdet itdi
 Cân almada böyle gaflet itdi
 Tâ key bu tegâfûl ü bu bî-dâd
 Senden saña şekve dâd-ı feryâd

V

SÇ.43a Tâ bâd-ı mahabbet eyledi cûş
 Ten oldı palâs-ı âteşin pûş
 Peymâne-i 'ıškuñ eyleyüp nûş
 Kıldı dil ü cânı mest ü medhûş
 5 Fikr-i lebûñ ile oldı ser-hoş
 Fevzî-i harâb-hâne ber-dûş
 Tâ key bu tegâfûl ü bu bî-dâd
 Senden saña şekve dâd-ı feryâd

MERSİYE-İ MAHDÛM-I KEREM-İ RÛSÛM
RÂ'ÎZÂDE VEHBÎ AHMED ÇELEBÎ BERREDA'LLÂH MAZCA'A

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

I

M.14a Dögünmez mi dahî bu vaz'-ı nâ-hemvâr-ı çarh-ı dÛn
 'Aceb görmez miyüz peymâne-i mihr ü mehin pür-hûn

Bozulmaz mı esâs-ı kasr-ı bî-dâd-ı felek bir gün
 İrişmez mi nevâ-yı Zühresi gûşına nâ-mevzûn

S.11b Kabûl itmez mi kânûn-ı cefâsı zîrden âheng
 Muhâlif nağmesi olmaz mı bir dem râsta makrûn

Mukırr olmaz mı âyâ cürm-i katl-i ehl-i 'irfâna
 Nedâmetden o da kılmaz mı çeşmin çeşme-i mey-gûn

5 Elinden dırra-i dil-hâ'hı bir kez bâri düşmez mi
 Anuñ da bir gün olmaz mı semenden kasdı dîger-gûn

Cihânı Beyt-i Ahzân itdi 'âlem döndi Ya'kûba
 O sengîn dil de olmaz mı görüp bu mâtemi mahzûn

Derûnında misâl-i zerre rahm ü şefkat olsaydı
 Kıyar mıydı o mihr-i nûr-pâş-ı lûtfa yâ gerdûn

Bugünden soñra gitdi zevk-i 'âlem dostlar aglañ
 'Adem-âbâda kaldı handemüz şâm ü seher aglañ

II

- SÇ.43b Kimüñ şimdengerü levh-i dilinde nakş olur ma'nâ
 Kimüñ yâ Meryem-tab'ı olur 'İsî-i ma'nâ-zâ
- Kimüñ âyîne-i kalbinde 'aks-i sûrı görsünler
 Kimüñ ruhsârına karşı olur tûtî-i dil gûyâ
- Kimüñ dil-hânesinde şâhid-i şevk ola dest-efşân
 Kimüñ bezm-i derûnın mutrib-i zevk eyleye ihyâ
- Kimüñ bâg-ı hayâlinde gül-i 'işret ola handân
 Kimüñ gülzâr-ı fikrinde hezâr-ı 'ayş ide gavgâ
- M.14b 5 Kimüñ dâg-ı dili kâfûr-ı bihbûdı bî-cûyândur
 Kimüñ yâ zahm-ı cânı merhem ister ey dil-i şeydâ
- Kimüñ dil-h'âhı 'ayş ü yâ kimüñ matlûbı 'işretdür
 Kimüñ bezm-i safâ-yı hâtırında devr ider sahbâ
- Beyân it ey sipihri kîne-cû n'itdün o mahdûmı
 Misâl-i genc defn-i zîr-i hâk itdün meger ammâ
- Cihâmî âteş-i hasretle ber-bâd eyledün feryâd
 Harâbât-ı zemîni şimdi âbâd eyledün feryâd

III

Nice kıyduñ o hâtem-tab'-ı zâta ey vefâ düşmen
Nesin gördüñ keremden gayri ol mahdûmuñ ey kevden

Ne hâtem-tab' ol bir dürr-i bahr-i cûd idi mislin
Murâd itse zamâna itmege ta'bîr olur elken

Nice hâke yaturduñ ol vücûd-ı nûr-terkîbi
Ki rencide olurdu berg-i gülden giyse pîrâhen

S.12a Vücûd ammâ nezâket anda hatm olmuşdı el-hâsıl
Ten-i nûrânına nisbet gül-i sûrı kef-i âhen

5 Dirîgâ ol hümâ-yı evc-i hüsni n'eyledüñ n'itdüñ
Sezâ-yı fark-ı 'arş iken teh-i hâk eyledüñ mesken

Hezâr efsûs insâf itmeyüp ey çarh-ı sengîn-dil
Hûr-ı 'ömrin kûsûfa salduñ âhir subha irmezden

SÇ.44a Belî hasmânedür hâtem tabî'atlerle kâruñ lîk
Bu deñlü bî-nevâ eytâmına olmak neden düşmen

Ele girmez ne çâre ne girîbânuñ ne dâmânuñ
İçerdüm yoksa bi'llâhi şarâb-ı nâbveş kanuñ

IV

M.15a Harâm olsun baña şimdengerü 'ıyş ü dem-i fânî
Kimüñle eyleyüm min ba'd zevk-i bezm-i rûhânı

Kime arz idem ahvâlüm kime keşf idem esrârum
Kim añlar kadr ü mikdârum kim ister kâmil insânı

Mahâdîm-i kerem-tıynetlerüñ ser-çeşmesi gitdi
İnanmam mülk-i ihsânüñ gele bir öyle sultânı

Şeh-i kişver-sitâ-yı lütf Râ'î-zâde Vehbî kim
Hudâ virmişdi aña cins-i dünyâdan Firâvânı

5 Velî yanında yeksân idi elmâs ü sadef el-hak
Der-i bahşâyışinüñ bir gedâsı ebr-i nîsânî

Şeb ü rûz eksük olmazdı yanından cümle yârânı
Bozulmazdı sa'âdet-hânesinüñ saff-ı dîvânı

Safâ-yı sohbetin yâd eyleyüp bir bir figân itsün
Dögünsün taşlar ile hasretinden şimdî yârânı

Belâ-yı hecr ile efsûs gitdüm derdnâk oldum
Hemân siz sag oluñ yârân işte ben helâk oldum

V

Nic'itdüñ ey felek ol âfitâbum kandadur söyle
Nice şebdür görünmez mâh-tâbum kandadur söyle

Meh ü mihr eyler idi iltimâs-ı bûs-ı dâmânın
O 'izzet-nisbetüm rif'at-me'âbum kandadur söyle

Şeh-i devrâna baş egmezdi hâke hor bakmazdı
Süleymân meşrebüm ‘âlî-cenâbum kandadur söyle

SÇ.44b Sözi taşa geçerdî zahm-ı tîg-i reddi bilmezdi
Nic’oldı ol du’â-yı müstecâbum kandadur söyle

S.12b 5 Kelâm-ı mürrini gûş itmemişdi kimse ‘âlemde
O tûtî-hasletüm şîrîn hitâbum kandadur söyle

M.15b Cemâli sâyesinden şerm iderdi ol edeb-tıynet
Hayâdan mı görünmez pür-hicâbum kandadur söyle

Hudâ mı görmedi lâyıık aña bu mihnet-âbâdı
Ne yirde eglenür kuds-i intisâbum kandadur söyle

Kalursa bir zamân dilde bu sûz-ı fûrkati bâkî
Budur havfum ider sûzân berk-i âhum âfâkı

VI

Efendüm hâlûñ ‘arz it hoş mısın hûrânla şimdi
Alışduñ mı cinân içindeki gılmânla şimdi

Gelürler mi ‘aceb yanıña evvelki gibi yârân
Okurlar mı bülend-âvâzla elhânla şimdi

O semte gitmedin sen cân atarduñ halka-i zikre
Takayyüd var mı hây u hüy ile devrânla şimdi

Elüñ turmazdı bezl-i cins-i ni'metden tehî bir dem
Yine ünsiyyeti bâkî midür ihsânla şimdi

5 Beni bir lahza eksük eylemezdüñ meclisüñden âh
'Aceb fikrüñ düşer mi Fevzî-i nâlânla şimdi

Hemân firdevs içinde sen saluñ ey serv-i âzâdum
Ko ben kan aglayam yârânla ihvânla şimdi

Gözime h'âb girmez tâ cemâlüñ seyr idem anda
Helâk olam gibi ben hasret ü hicrânla şimdi

N'idem 'ömr-i 'azîzi sensiz ey Yûsuf-hisâlum ben
Girerse mihr-i enver çeşmüme gelmez yine rûşen

VII

Bugünden soñra pâ-yi cândan tâb ü tûvân gitdi
Bugünden soñra şevk ü zevk-i geşt-i gülsitân gitdi

M.16a Bugünden soñra bu zulmet-serây-ı fânîde kalma
'Adem bürcine mihr-i hâk ü mâh-ı âsmân gitdi

Bugünden soñra bâgî-i ecel destine teslîm it
Kilîd-i kal'a-i cân ü teni kim dîdebân gitdi

S.13a Bugünden soñra 'azm eyle diyâr-ı şâm-ı bâkîye
Ki mülk-i subh-ı fânîden şeh-i sâhib-kırân gitdi

5 Bugünden soñra sabr it her belâ-yı nâ-gehânîye
Ki dest-i bî-amân-ı çarhdan kehfü'l-amân gitdi

Bugünden soñra mir'ât-ı gönül biñ pâre ger olsa
Yiridür kim kafesden tûtî-i şîrîn-zebân gitdi

Bugünden soñra Fevzî haşre dek âh ü figân itseñ
Müfid olmaz ki cânân gitdi vü isrince cân gitdi

Hemân şimdengerü aña du'âdur elzem ü evlâ
Bile cennetde didâruñla teşrîf eyle ey mevlâ

TAHMÎS-İ GAZEL-İ ŞEHRÎ

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

I

Mahabbet ehli ser-tâ-pâ-yı neşterzâr-ı hasretdür
Serinde her bün-i mü cûybâr-ı nâr-ı hasretdür
Degüldür sînesinde dâglar ezhâr-ı hasretdür
Ümîdi ehl-i derdüñ gülbün-i gülzâr-ı hasretdür
5 Reh-âverd-i bahârı deste deste hâr-ı hasretdür

II

N'ola çarh-ı gamuñ Nâhîdi alsa destine sâzı
Nevâ-yı nâle-âmîz itse 'arşa çıksa âvâzı
Ser-â-pâ gûş idüp efgânın ehl-i derd-i dem-sâzı
'Aceb mi her şehîd-i ârzûnuñ nevha-perdâzı

M.16b

5 Gelürse meşhedüm üzre ki şîvenzâr-ı hasretdür

III

- Açılma gülme şâd olma dem-â-dem ol mihen-peymâ
 Degül şâyeste-i ehl-i mahabbet hoş dilîr zîrâ
 Ser-â-pâ dâg dâg hasret ol kıl cismi gam-fersâ
 Dilâ germ olma ikbâl-i bahâra ‘andelîb-âsâ
 5 Bizüm gülzârımızda sebz olan ezhâr-ı hasretdür

IV

- ‘Aceb mi dem-be-dem olsam o düşmen dostdan dil-gîr
 Ki bir nezzârede itse olur yâ tîr yâ şemşîr
 Dime kim gûşîş-i neyl-i vaslda eyledüñ taksîr
 Eger itmezse âh-ı sîne-zâdum ol büte te’sîr
 5 Ta’accüp itme ey dil hâne-zâd-ı nâr-ı hasretdür

V

- Yeridir Fevzî mihr-i çarha hande itse âyînem
 Ki yokdur kimsenüñ hakkında dilde zerreveş kînem
 Açıldı gülşenümde goncehâ-yı dâg-ı dîrînem
 Muhassal bir gülistân oldu gül gül dâgla sînem
 5 O gülzâr içre Şehrî ‘andelîb-i zâr-ı hasretdür

S.13b

TAHMÎS-İ GAZEL-İ FEHÎM-İ NÂ-MURÂD

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

I

- Destüñ urduñ câm-ı gül-gûn-ı şarâb-âlûdüña
 Âb saçduñ âteş-i ruhsâr-ı tâb-âlûdüña
 Sâyebân itdüñ hatuñ berg-i gül-âb-âlûdüña
 Perde itdüñ gice destüñ çeşm-i h’âb-âlûdüña
 5 Eyledüñ meftûn beni nâz-ı hicâb-âlûdüña

II

- M.17a Bâde-i şermi meger var ise nûş itdüñ yine
Berg-i hûrşîd-i ruhuñ kim sâye-pûş itdüñ yine
- SÇ.45a Meh-cebînüñde hûy1 deryâ-hurûş itdüñ yine
Şu'le-i ruhsâreñi sîm-âb-1 cûş itdüñ yine
- 5 Kim sebep oldı hayâ-y1 ıztırâb-âlûduña

III

- Âh-1 tîg-i gafletüñle çâk çâk itdüñ beni
Pây-mâl-i rahş-i nâz itdüñ de hâk itdüñ beni
Reşk-i la'lüñle esîr-i âb-1 tâk itdüñ beni
Bir nigâh it lutf ile zâlim helâk itdüñ beni
- 5 Virme ruhsat gamze-i mest-i 'itâb-âlûduña

IV

- Tâ-be-key derdüñle bülbül gibi germ-efgân olam
Tâb-1 gül-ruhsârîña pervâneveş sûzân olam
Hişmnâk olma o dem kim 'ışkla nâlân olam
Mest-i düşnâm-1 tebessümnâküñem kurbân olam
- 5 Çeşm-i mahmûrânuña la'l-i şarâb-âlûduña

V

- Ger hamûş olsa yiridür Fevzî-i mu'ciz-beyân
Mest-i hayret idemez güftâra i'mâl-i lisân
Tûtî-i la'lüñ beyân itdükçe esrâr-1 nihân
N'ola lâl olsa cevâbından Fehîm-i ter-zebân
- 5 Oldı hayrân zevk-i güftâr-1 'itâb-âlûduña

TAHMÎS-İ GAZEL-İ NEF'Î

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

I

- Leb-i cân-bahşı ta'n-endâz-ı ihyâ-yı Mesîhâdur
 Kelâm-ı cânsitânî mürde-sâz-ı ehl-i ma'nâdur
 M.17b Güzel bir semti ammâ semt-i dîgerde temâşâdur
 Nigâhı âfet-i dîn gamzesi âşûb-ı dünyâdur
 S.14a 5 Bu gûne şûha dil virmek 'aceb derd özge sevdâdur

II

- SC.45b 'Aceb mi kâle-i cân satılursa nukre-i müfte
 Bulunmaz bir güzel kim ola etvârı pezî-rüfte
 Şikâyet añlanur izhâr olunsa sırr-ı nâ-güfte
 Göñül âşüfte yâr âlüfte çeşm-i baht ise huftu
 5 'Aceb 'âşık 'aceb ma'sûk 'aceb germ-i temennâdur

III

- Nice ney gibi efgân olmasun âşıkларуñ kârı
 Nice eflâkı şîvenzâr kılmaz dillerüñ zârı
 Nice kan ağlamaz 'ışk ehlinüñ çeşm-i şerer-bârı
 Dimek güc saklamak güc gamzeden hâl-i dil-i zârı
 5 Belâ-yı ehl-i 'ışkı gör ne derd-i hayret-efzâdur

IV

- O kânûn-ı belâ kim ismine dirler dil-i şeydâ
 Has ü hâşâk-i cândan olmadur hâkisteri peydâ
 Mahabbet tâbına tâkat getürmez degme bir dâná
 Belâ üzre belâdur dilde derd-i 'ışk-ı yâr ammâ
 5 Yazıklar aña kim bir böyle sevdâdan müberrâdur

V

- Göñülden mümkin olsa Fevzî şâh-ı ‘ışkınuñ ref’i
Hücûm-ı leşker-i şevk-i visâlûñ sehl idi def’i
İdermiş tut ki hıfz künc-i vaslın çün rakîb-i ef’î
Tahammül hîç mümkin mi gam-ı hicrâna ey Nef’î
5 Mahabbet gâlib-i mutlak dil ise nâ-şekîbâdur

GAZELİYYÂT

1

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Fevzî çün vâcibdür âhir tîre hâk olmak baña

Pes harâm olsun o âfetsiz helâk olmak baña

Bûy-1 zülfi irmedin dâhî meşâmm-1 cânuma

Şâneveş bilmem nedendür çâk çâk olmak baña

Hasret-i la'l-i leb-i mey-gûnı yakdı gönlümi

Iztırârîdur esîr-i âb-1 tâk olmak baña

S.14b

Şöyle çirk-âlûd-1 'isyân oldı ceyb-i ismetüm

Olmaz illâ âteş-i 'ışk ile pâk olmak baña

5 Biñ hayât-1 câvidân bulmakdan ahlâdur bu dem

Derd-i 'ışk-1 yâr ile Fevzî helâk olmak baña

2

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Gamze-i çeşm-i bütânüm nâz mahremdür baña

'Ayn-1 nâzum gamze-i gammâz mahremdür baña

Ben hümâ-yı evc-i şevküm çeng-i gamdan bî-haber

Bâz-1 çeşm-i dil-ber-i tannâz mahremdür baña

Gamze hem-meclis göñül peymâne mey hûn-ı ciger
Sâkî-i bezmüm anuñçün râz mahremdür baña

Mest-i hûn-ı dil olup gam sînedeyler nagam
Deyr-i 'ışkum 'ayş ü sûz ü sâz mahremdür baña

- 5 Sihr-i şî'r-i köhne tarzı Fevzî mahv itsem n'ola
Mûsî-i ma'nîyem ü i'câz mahremdür baña

3

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Mest-i 'ışkum dâg-ı dil peymâne-i meydür baña
Nâle-i şâm ü seher-geh nagme-i neydür baña

M.18b Fârig-i gül-geşt-i bâg ü sâkin-i deyrüm müdâm
Câm-ı mey gül-gonca-i hem sayf ü hem deydür baña

SÇ.2a Berk-i hâtif gerdime irmez fezâ-yı 'ışkda
Kays-ı bî-dil pâ-şikeste peyk-i der-peydür baña

Şâh-ı 'ışkum kişver-i gam kabza-i hükmümedür
Künc-i 'uzlet mülk-i Dârâ vü Cem ü Keydür baña

- 5 Müsta'idd-i bendî-i zünnâr olmak Fevzî güç
Yoksa küfr-i 'ıška girmek sanma bir şeydür baña

4

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Virürse 'arz-ı niyâzum eger hicâb saña

O demde şu'le-i ruhsâr olur nikâb saña

Bu âb ü tâbla ruhsâreñe nezzâre muhâl

Nikâb ola meger envâr-ı âfitâb saña

Bu deñlü dutma elüñde piyâle ey sâkî

Hicâb virmeye tâ dîde-i habâb saña

Koçulmadın baña tâ olmayınca mest ü harâb

'Aceb ne sihr ü füsûn eyledi şarâb saña

- S.15a 5 Hemân o dergehe yüz sür ki besdür ey Fevzî
Sunarsa pîr-i mugân bir kadeh şarâb saña

5

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Bu letâfet ki nasîb eylemiş Allâh saña

Yaraşur halka-be-gûş olsa eger mâh saña

Merdümidür meger imsâk-ı nigâha bâ'is

Dâ'im ihrâb virür hüsn-i edeb âh saña

Mâni'-i vasluñı ben baht-ı siyehden bilürüm

Bulamam 'arz-ı niyâz eylemege râh saña

M.19a Bu siyeh çeşm-i füsûn-sâz ile min ba'd ey şûh
Ne belâdur k'idesin fitneyi hem-râh saña

5 Aqlamazdum yine ifrât-ı tegâfülden lîk
Korkarum ide eser âh-ı sehergâh saña

SÇ.2b Lutfi gelmezse de Fevzî gile-sâz olmayalum
Gamı elbette gelür gâh baña gâh saña

6

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ben ki hâkister-be-ceybüm sanma mest itmiş kazâ
Dergehüñden dûr idüp külhan-nişest itmiş kazâ

Devr-i hüsnünde hemân 'ışk ehli dûzahda degül
Ehl-i zühdi ser-te-ser âteş-perest itmiş kazâ

İhtiyârî kimse rüsvâ olmaz ammâ n'eyleyüm
'İşk ile çünkim ezelden ceyb ü dest itmiş kazâ

Çün Sikender seyr-i kevneyn itdürür her pârede
Sanma bî-hûde bizi hâtır-şikest itmiş kazâ

5 Neşve-yâb-ı Kevser itmekdür murâdı şimdiden
Sûfî anuñçün beni sâgar be-dest itmiş kazâ

Fevzî ne hûn-ı cigerdendür ne meyden tîre mest
Keyfi zâtıdur anı mest-i elest itmiş kazâ

7

Fe'îlâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Olalı hâk-i râh-ı istignâ

Oldı dil câygâh-ı istignâ

İtdi ma'mûre-i dili târâc

Ceyş-i fitne-sipâh-ı istignâ

Zâtuña düşmez ey melek-sîmâ

İrtikâb-ı günâh-ı istignâ

S.15b, M.19b

Lütfi kânûn eyle 'uşşâka

Kalmasun resm ü râh-ı istignâ

5 Korkarum 'âkibet ider sûzân

Fevzîyi berk-i âh-ı istignâ

SÇ.3a

Fî-Harfi'l-Bâ

8

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

'Aceb cellâd imiş çeşmüñ açar sad zahm ü kan gâ'ib

Misâl-i nîm-bismil kim dehen-bâz u figân gâ'ib

Kitâb-ı 'ışkla gamzeñ dil-i 'uşşâkı söyletmez

Çıkar her bir su'âle biñ cevâb ammâ zebân gâ'ib

Olunca böyle olsun ‘âşık-ı ser-geşte-i zülfün
Ki ber-dâr oldu çün Mansûr u efgân-ı amân gâ’ib

Şeb ü rûz eksük olmaz kârbân bâgum geçer dilden
O şeh-râh üzre ancak bir eser var reh-revân gâ’ib

5 Gönül bir âfete teslim-i nakd-i ihtiyâr itdi
K’olur her dem ‘itâb-ı sükkerîn peydâ dehân gâ’ib

Yiridür var ise ol bî-vefâ her bir nigâhında
Gelür zîrâ dil-i sad pâreme tîr ü kemân gâ’ib

Egerçi müsta’idd-i bend-i zünnâr-ı sanemdür dil
Velî Fevzî künişt-i dehrde pîr-i mugân gâ’ib

9

Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün

O gül-ruhdan olur her dem gül-i âteş-nümâ mahcûb
Şemîm-i turre-i şeb-rengden müşg-i Hitâ mahcûb

Hayâli dâhi çeşmi gibi çetr-i h’âbda şimdi
Meger gâhî olurmuş âşinâdan âşinâ mahcûb

Menem ol gül-perest-i mihr-i dil-ber kim olur her dem
Dil-i âteş-figânumdan hezâr-ı bî-nevâ mahcûb

O câm-âşâm-ı sabr-ı zahm-ı tîg-i çeşm-i yârum kim
Görince şâdî-i zahmum olur şahs-ı cefâ mahcûb

- 5 Nagam-sencî-i vâsî-kand-i la'l ey Fevzî besdür bes
Dem-â-dem sözlerüñden tûtî-i şîrîn-edâ mahcûb

10

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- SÇ.3b Dil-i bîmâra derd-i 'ışk-ı cân-sûzuñ devâdur heb
Sem-âlûd-ı gam-ı zülfüñde tiryâk-ı şifâdur heb

- S.16a Ben ol meftûn-ı zahm-ı hañçer-i derd 'âşık-ı zârum
Ki baña merhem-i bihbûdî cellâd-ı kazâdur heb

Ya göñlüm köhne dâğın tâze kıl elmâs-ı hecrüñle
Ya öldür kim dil ü cân dîde ber-râh-ı fenâdur heb

Kemend-i kâkül ü zülfîn Hudâ dîr itme boynumdan
Egerçi her biri ben nâ-bes âmâna belâdur heb

- 5 Nevâ-yı nâlemi gûş eylemez ol gonca-fem feryâd
Figân-ı dil-hırâş-ı bülbül-i cânım hebâdur heb

Beni i'câz-senc-i sihr-i ma'nî eyleyen Fevzî
Hevâ-yı pey-revî-i 'âsım-ı şîrîn-edâdur heb

11

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Nergisüñdür sâkiyâ 'ayn-ı habâb

Aña mestî satmasun câm-ı şarâb

Fitne-i çeşmüñ füsûn ü sihr ile
Dehre âhir virdi kevn ü inkılâb

Âfitâb itmezdi pür-tâb 'âlemi
İtmese nûrın ruhuñdan iktisâb

Berk-i ruhsâruñdan oldum zerreveş
Bâ'is oldur olmama pür-ıztırâb

5 Turreñi lutf it perîşân itme kim
Tâbı kalmaz göstere rû âfitâb

Ser-nigûn olsun Hudâ câm-ı felek
İtmedi la'l-i lebinden neşve-yâb

Bahs-i eş'âr içre mülzem olmadum
Tâ gelince Fevzî-i hâzır-cevâb

12

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

SÇ.4a

Dil hayâl-i leblerüñden mest ü çeşmüñden harâb
İtmesün min ba'd ümîd-i sâkî vü câm-ı şarâb

Gird-i ruhsâruñda seyr idüp gubâr-ı hattuñı
Zerre zerre olsa reşkinden yiridür âfitâb

Fikr-i zülfüñ eylesem zâlim helâk eyler beni
Dilde mâr-ı gam ki gayretden olur pür-pîç ü tâb

Yâ perî yâ âhû-yı vahşîdür ol meh-pâre kim
Berk-i hâtif gibi gördükde beni eyler şitâb

5 ‘Arza girdüm gice hûy-rîz oldu şerminden ruhi
Özge seyr itdüm ne yüzden neşf ider âteşden âb

S.16b

İtmede sîm-âbveş peykân-ı fûlâdın kullâb
Âteş-i dil ol kadar gâhî olur germ iltihâb

Leb-karîn itsem eger câm-ı şarâb-ı kâmumı
Pertev-i bahtum anı hulkûma dek eyler serâb

Mâliküm Fevzî o bahr-tab’a kim bu nüh-kıbâb
‘Arşa ser virse yine olmaz aña kemter habâb

M.22a

Fi-Harfi’t-Tâ’**13**

Mef’ûlü Mefâ’ilü Mefâ’ilü Fe’ûlün

Ey dil nice bir arzû-yı gonçe-fem-i dost
Elde var iken gül gibi sahbâ-yı gam-ı dost

Ey dil nice bir keş-me-keş-i âh-ı pey-â-pey
Zehr-âba mı geldi saña tîr-i sitem-i dost

Ey dil nice bir bâdiye-peymâ-yı cünûnsın
Bağlar seni de silsile-i ham-be-ham-ı dost

Ey dil nice bir kat'-ı ümîd-i dem-i vuslat
Matvî ola zann itme simât-ı kerem-i dost

- 5 Ey dil nice bir Fevzî gibi vehme düşersin
Tek bende-i yâr ol saña besdür himem-i dost

14

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

SÇ.4b

Bir dil ki ide zülf-i girih-gîr ile ülfet
Dîvâne olur itmese zencîr ile ülfet

Gördüm ne imiş silsile-i gerden-i Mecnûn
Dil eyleyli turre-i şeb-gîr ile ülfet

Çeşmüñ gibi müstagnî-i âlât-ı rezem yok
Ne tîr ile eyler o ne şemşîr ile ülfet

Bildüm ki gice sîneme çekdüm o perîyi
Taktîr-i Hudâ eyledi tebdîr ile ülfet

- 5 Dil çeşmi ile nâz ü niyâz itmede Fevzî
İtmez dime âhû-yı harem şîr ile ülfet

15

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

Târâc ideli mülk-i dili leşker-i hasret

Çâk itmededür sînemüzi hançer-i hasret

Pây-ı heves-i câna n'ola olsa halîde

Pür-nîş-i belâ olur imiş kişver-i hasret

S.17a, M.22b

Yâ hıyre olur çeşm-i felek yâ sebel-âlûd

Ger düşse aña zerre-i hâkister-i hasret

Pinhân-şüde-i dâmenidür sad şeb-i deycûr

Yâ Rabb ne siyeh-çerde olur ahter-i hasret

5 Hûrşîd verâ'-i tutuk-ı şermde kaldı

Ey Fevzî beni dâg ideli ahker-i hasret

16

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

Sür sâgarı ey sâkî gamı zâr ü zebûn it

Tâ rûz-ı haşr sille-hor-ı dest-i sükûn it

Ammâ bize nevbet gelicek câm-ı lebüñ sun

Peymâne-i hestî-i rakîbânı nigûn it

Bas hançeriñi sîneme biñ yâre açılson

Ol bâdiye-i mihneti gülzâr-nümûn it

SÇ.5a Essün ko belâ sarsarı çek yelken-i cevrüñ
 Keştî-i dili garka-i ka'r-ı yem-i hûn it

5 Aç çeşm-i siyekâre-i sehâreñi sâkî
 Kânûn-ı bütân üzre dile mekr ü füsûn it

Fevzîyi de peymâne-i la'lûñle utandır
 Reng-i ruhını gıpta-keşi bûkalemûn it

17

Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün
 Şîrîn dehânı içre dürr-i hoş-âbı seyr it
 La'lîn câm içinde sîmîn habâbı seyr it

Gül-ruhlarına çekmiş bir 'anberîn hayme
 Ruhsâr-ı tâbişinden zerrîn tınâbı seyr it

Ey hüsn-i hattı münkir bak ol benefşezâra
 Hûy-gerde ruhlarında bu reng ü âbı seyr it

M.23a Cem' olmuş ol dehende tavr-ı Mesîh ü Mirrîh
 Lütf-ı tebessümüyle kahr-ı 'itâbı seyr it

5 Olmuş o şûhum ancak çâpük-süvâr-ı nahvet
 Hâke nigâh ider mi 'âlî-cenâbı seyr it

'Âşık görem dilerseñ ben zerreye nazar kıl
 Ol âfitâba karşı bu ıztrâbı seyr it

Sâkînüñ ayagına Fevzî ne gûne düşmiş
‘Arza ne resme girmiş ol bî-hicâbı seyr it

S.17b

Fî-Harfi’s-Sâ’**18**

Fe’îlâtün Fe’îlâtün Fe’îlâtün Fe’îlün

Eylese sâgar-ı mey ol leb-i mercânla bahs

İderüz biz de hezâr âteş-i sûzânla bahs

‘Âleme inmese yek-katre-i bârân yiridür

Çarh-ı bî-eşk idemez dîde-i giryânla bahs

SÇ.5b

Uzadırsa n’ola ruhsârına zülf ayagını

Kâfir-i mutlak ider âyet-i Kur’ânla bahs

Gülşenüñ kaçdı nagam-sâzı dil efgân ideli

İdemez bülbül-i zâr ‘âşık-ı nâlânla bahs

5 Kim olursa iderüm hasmumı ilzâm ammâ

İdemem togrusu Fevzî-i sühandanla bahs

19

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

Nesîm-i âh ise zülfüñ perîşân olmaga bâ’is

Senüñ berk-i ruhuñdur câna sûzân olmaga bâ’is

Nice ta'bîr-i lütf-ı zahm-ı peykânûñ idem cânâ
Ki oldur dîdeme her dem dür-efşân olmaga bâ'is

M.23b

Bilinmez oldı esrârı nedür hayret-fezâ yohsa
Gubâr-ı hatt mıdur 'uşşâka hayrân olmaga bâ'is

Sehâba mihr-i ruhsâruñ girelden çeşm-i giryânım
Belî ebr-i hatuñdur bunca bârân olmaga bâ'is

5 Ne fûrkat sarsarın ne hod semûm-ı hecrini gördük
Nedür Fevzî nedür gönlüñ perîşân olmaga bâ'is

Fî-Harfi'c-Cîm

20

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Gören dil safhasından nakş-ı hüsnüñ deyr bilmez hiç
Büt-i büt-hâne-i dil sensin 'âlem gayr bilmez hiç

Metâ'-ı derdiñi seyreyleyen bâzâr-ı 'ışk içre
Virür heb dîn ü dil nakdin gezend ü zayr bilmez hiç

Belî divâne gönülüm tâ esîr-i dâm-ı zülfüñdür
Mukîm-i künc-i mihnetdür güzâr ü seyr bilmez hiç

Perîdür ol vefâ nâ-ehl-i evc-i 'işvede zîrâ
İder pervâz bî-pervâ vü perr-i tayr bilmez hiç

- SÇ.6a 5 Gerek kahr ü gerek lütf it dil-i Fevzîye yeksândur
S.18a Senüñ Leylî-i zülfüñ Kaysı şerr ü hayr bilmez hiç

Fî-Harfi'l- Hâ'

21

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

N'ola gülerse meh ü mihre heb habâb-ı kadeh

Münîr-i 'âlem-i kübrâdur âfitâb-ı kadeh

Hazân-resîde-i hicrân olan nihâl-i dili

Pür âb ü berg ider lütf-ı âb-ı tâb-ı kadeh

Sebeb odur ki ider şeyhi nîm cür'ası şâb

Ki âb-ı Hızır ile âğuştüdür türâb-ı kadeh

Bize ne ta'ne ider zâhid-i safâ-mahrûm

Şeh-i cihân ider ehl-i dili şarâb-ı kadeh

- M.24a 5 Yolında mest yaturken budur dimiş ol şûh
Esîr-i la'lüm olan Fevzî-i harâb-ı kadeh

22

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Görünmez oldu bu eyyâmnda likâ-yı ferah

Giderse hâtırımuzdan n'ola hevâ-yı ferah

Menâmımızda nasîb olmadı yüzün görmek

Bizi ne bî-hûde tasdî' ider sadâ-yı ferah

Gürûh-ı ehl-i dilûn imtizâcî derd iledür

‘Aceb mi olmasa ‘uşşâk âşinâ-yı ferah

Ter ü şükûfte olur mı meger şukûfe-i dil

Çemenlerinde vezân olsa da sabâ-yı ferah

- 5 Sezâ-yı mülk-i safâ bulmadı ki sâye sala
Hevâya uçsa n’ola Fevziyâ hümâ-yı ferah

Fî-Harfi’l- Hâ’

23

Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün

Esîr-i turre-i ser-beste-i şeb-dîziñüm ey şûh

Şehîd-i gamze-i mestâne-i hûn-rîziñüm ey şûh

- SÇ.6b Beni öldürmege zehr-âb-ı tîg-i cevre hâcet yok
Helâk-ender-helâk hançer-i ser-tîziñüm ey şûh

Niçün bîmârîña cellâd gamzeñ hışm ider çünkim

Îtâ’atkâr-ı fermân-ı kazâ tecvîziñüm ey şûh

Beni biñ pâre kılsañ dâmen-i ‘ışkuñdan el çekmem

Ben ol kurbânî-i çeşm-i fiten-engîziñüm ey şûh

- S.18b 5 Beni gül-bûy-ı zülfüñden çü Fevzî eyleme mahrûm
Senüñ ben bülbül-i âvâre-i şebhîziñüm ey şûh

Fî-Harfi'd-Dâl

24

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

M.24b

Eliyle turrelerin açdı rûzgâra hased
Ayagina yüzünü sürdi cûybâra hased

Kanâ'at eylemeyüp dest-bûs-ı sâkîyle
Girişdi leblerine câm-ı zer-kenâra hased

Akup su gibi ayagina sâkî-i bezmün
Süzüldi la'line hûn-âb-ı hoş-güvâra hased

Yañma kimseyi ugratmaz oldı kendi hemân
O serv-kaddi koçar tîg-i sitemkâra hased

5 Gözümle gördüm o meh girdi koynına bu gice
Ko gayriyi hele Fevzî-i sihrkâra hased

25

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Egerçi hande ider rûyuma habâb-ı ümîd
Velî nidâ-dih-i yek-neşvedür şarâb-ı ümîd

Bu rûzigârda olmaz nasîb-i ehl-i dilân
Hemîşe sifledür olmakda feyz-yâb-ı ümîd

Bu bahtla tutalum bürc imiş aña dilümüz
Tulû' ider mi meger andan âfitâb-ı ümîd

SÇ.7a Ne deñlü meykede-i h'âhiş olsa hâne-i dil
Güsiste-târ olur anda yine rebâb-ı ümîd

5 Visâl-i şâhid-i kâm ise Fevzî maksûduñ
Okunmasun bu debistânda kitâb-ı ümîd

26

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Gûşişdedür gönül k'ola tâ mazhar-ı şuhûd

Gûşum anuñçün itmede dakk bâng-i yâ vedûd

Bir âşinâ niğhle baña nazra kıldı lîk

Mümkün mi rahm-ı düşmene virmek ser-i vücûd

M.25a Tâ kim o tâk-ı ebrûya mâlikdür ol sanem
İtse 'aceb midür aña Cibrîl eger sücûd

Cevriyle tâzelendi dilüñ eski gülleri

Anda revâdur itse hezârân-ı gam sürûd

S.19a 5 Bî-hûde sa'y-i neyl-i visâlin ko Fevzîyâ
Baht-ı 'adem müsâ'ide gûşiş virür mi sûd

Fî-Harfi'z- Zâl

27

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

O deñlü geldi dil-i zârıma 'itâb lezîz

Ki ol sitem-siyeye geldi ictinâb lezîz

Meger harâb-ı mey-i nâz imiş odur bâ'is

Beni görünce gelür nergisine h'âb lezîz

Dilüm sipend-i sitemle yakup döker kanum

Olur kebâb ile zîrâ şarâb-ı nâb lezîz

Cahîm-i derdiñe biz ihtiyâr ile girerüz

Ki ehl-i derde gelür mihnet-i 'azâb lezîz

5 Nevâziş ü gazabuñ baña bes berâberdür

Velî ziyâde gelür Fevziye 'itâb lezîz

SÇ.7b

Fî-Harfi'r-Râ'

28

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Menem ki gıpta ider keyfüme piyâle-i zehr

Hemîşe ola Hudâ nuklumuz nevâle-i zehr

Piyâle bilmezüz endâzesüzdür 'işretimüz

Ele girince sebû-yı mey-i dü-sâle-i zehr

Yine menem o metâ'a nukûd-ı cânı viren

Harâc olındığı dem sük-ı gamda kâle-i zehr

M.25b

Figân ki âgûş-ı zahmum henüz vefk-i murâd

Müşerref eylemedi şâhid-i havâle-i zehr

- 5 Dil idi cân idi Fevzî idi o gülşende
Ki düşdi gonca-gül-i dâgum üzre jâle-i zehr

29

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

Tâb-1 sitemüñ şem'e fûrûz-1 dilümüzdür
Şeb-târ-1 gamuñ tâbiş-i rûz-1 dilümüzdür

Gencûr-i şeh-i 'ışk-1 belâ-bahş-1 dü-kevnüz
Derdüñ güher-i pâk-i künûz-1 dilimüzdür

Zann itme leb-i subha tulû' eyledi hûrşîd
Tebhâl-i teb-i tâb-1 temmûz dilimüzdür

'İşk-ülfetüz ol mertebe kim heft cehennem
Kemter eser-i sûziş-i sûz-1 dilimüzdür

- S.19b 5 Tilmîz olıma Fevzî bize akl-1 Felâtun
Ders-i hikem 'acz-i rumûz-1 dilümüzdür

30

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Dimem hem-râz yok gamzeñ gibi bir râzdanum var
Senüñ 'ışkuñda sultânüm gam-âsâ mihrîbânüm var

'Adüvvsuz dâg var bürc-i serümde makdemüñ gözler
Senüñçün göz yumaz ey bî-vefâ çok dîdebânüm var

- SÇ.8a Gehî rû-mâl-i hâk-i pâyüñ olmakdan garez câna
 Şehîd-i gamze-i cellâduñ olmak hırs-ı cânım var
- Nefes hulkûma dek sûzân olur hâlüm beyân itsem
 Beni Allâh için söyletme kim derd-i nihânum var
- 5 Nişîmengâhum ey Fevzî n'ola saff-ı ni'âl olsa
 Benüm 'arş-ı mahabbetde mu'ayyen bir mekânım var

31

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

- M.26a Tâ kim müjesi tîrdür ebrûsı kemândur
 Yahşılığı n'eyler dilümüz hâli yamândur
- Sad müjde eyâ cân-ı belâ-keş yeñi başdan
 Ol âfet-i cân tîg-keş-i ehl-i dilândur
- Bahs eyleyemez gamze de çeşm-i siyehiyle
 Ol fitne-i devrân o kadar nâdiredandur
- Nezzâreden incinse revâdur o semen-ten
 Nâzîkdür aña nûr-ı nigeş bâr-ı girândur
- 5 Zencîr-i cünûn ile dile heb viren ülfet
 Sevdâ-gerî-i zülf ü hat-ı mug-beçegândur

Nâl olsa n'ola kâmet-i Fevzî ki dilinde
 'Işk-ı ezeli madde-i derd-i nihândur

32

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Dil-berüm hem şûh ü hem cerrârdur dünyâ kadar
 Her nigâhı mâye-i âzârdur dünyâ kadar

Nîm-nazrayla cihânı ser-te-ser bî-hûş ider
 Çeşm-i efsûnkâresi mekkârdur dünyâ kadar

Vaslını elde tutar her kim ki görse 'işvesin
 Anı bilmez kim o büt 'ayyârdur dünyâ kadar

İstemez 'uşşâk-ı zâruñ bir zamân şâd olduğın
 Hayf kim ol tünd-hû gaddârdur dünyâ kadar

S.20a, SÇ.8b 5 Ansuz olmaz şâhid-i i'câz-ı ma'nâ bir nefes
 Tab'-ı Fevzî hâsılı sehhârdur dünyâ kadar

33

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Dil ki bir sâgar-ı billûr ister
 Hâne-i târdur ol nûr ister

M.26b Mey-i la'l-i lebüñe meftûndur
 O sebebden mey-i engûr ister

Cân atar rîze-i elmâsa göñül
Sanmañuz zahmına kâfûr ister

Rûz-ı rûşende açılmaz dilümüz
Hem-dem-i gam şeb-i deycûr ister

5 ‘Işk dâğ itmez idi göñlümi lîk
Şâhlar mülkini ma’ mûr ister

Bulamam feyz-i mey-i şevki ki çarh
Sâgar-ı göñlümi meksûr ister

Tab’umuz meyl-i hayâl itse n’ola
Raş-ı çâlâk reh-i dûr ister

Turamaz tab’uma karşı hasmum
Şîr ile pençeleşen zûr ister

Matlabı nâr-ı gamuñdur yâ Rabb
Fevzî ne cennet ü ne hûr ister

34

Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün
Ne cân-ı sûznâk ü ne derûn-ı süfte isterler
Serây-ı kalbi ancak mâsivâdan rüfte isterler

Açılmak sehl ü hall-i remz-i ‘ışk itmekde mümkün lîk
Bu bâguñ bülbülin lâl ü gülin ne’şküfte isterler

O sihr-âmûz uyursa gamze-i fettân uyur sanma
Hemân üftâdeler bî-hûde çeşmin hufta isterler

Lisân-ı 'ışkda hicrâna çün vasl-ı ebed dirler
Metâ'-ı cânı kim dir sûk-ı gamda müfte isterler

- 5 Kilid-i tab'ına mühr-i sükût urmuşdı Fevzî lîk
Komaz hâlinde yârân-ı safâ nev-güfte isterler

35

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

M.27a, SÇ.9a

Şâkî şarâb-ı la'lüñ içür hâcetüm budur
Bezm-i ezelde menşe-i keyfiyyetüm budur

Şeb tâ seher hayâlüñ ile çeşm-i pür seher
Dâd ü sitâd-ı kâmdadur 'işretüm budur

S.20b

Ehl-i haşr kulak çeke nazrañ şikâfına
Mahşerde sîne-çâk olayum niyyetüm budur

İdmân idüp kemân-ı belâya bu menzilüñ
Tâ gâyetinde taş dikeyüm himmetüm budur

- 5 Ben bu kabâyı şâla virem gibi 'âkibet
Dîvâne oldı dirler ise ragbetüm budur

Ey 'akl-ı dūr-bîn beni koy kendi hâlüme
Ben dâye-perver-i elemem râhatum budur

Fevzî senüñle matlabımız bir degül midür
'Ahd-i kadîmi yâda getir minnetüm budur

36

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Gül-ruhlarıñda sünbül-i hatt tâ demîdedür
Feryâd-ı andelîb-i gönül nâ-şenîdedür

Tâb-ı şu'â-ı ruhlarıña kem nezâreden
Heb dâg dâg ile dilümüz dîde dîdedür

Rencîde-hâtır olma gönül cevri-yârdan
Resm-i vefâ ne bilsün o bir nev-resîdedür

Ehl-i dü-gîtî neşve-i feyzinden oldı mest
Ammâ bakılsa la'li yine nâ-çeşîdedür

- 5 Mümkin mi geşt-i bâg-ı neşât ide Fevzî kim
Pây-i diline rîze-i fûrkat halîdedür

37

Müfte'ilün Mefâ'ilün Müfte'ilün Mefâ'ilün

M.27b, SÇ.9b

Gerçi ki ceyb-i tâkati hecrüñ ile derîdedür
Kayd-ı ümîd-i vasldan sanma gönül rehîdedür

Âb-1 zülâlsüz n'ola murg-1 dil olsa dil-figâr
Tâb-1 sitemle gül gibi dâg-1 ciger nevîdedür

Tîg-keş olalı baña bezm-i ezelde çeşm-i mest
Cânım o havfle dahi teb-zedeveş tapîdedür

Hâşiye sanma mushaf-1 rûy-1 kenârı hattım
Kıl kalemiyle ince bir cedvel-i hoş keşîdedür

5 Kadr-i hezârı bilmedi gerçi o gonca-fem velî
Nisbet olunmaz 'aybına gülbün-i nev-resîdedür

Hattla sevse dil-beri Fevzîye itmeñ 'ayb kim
Tıfla mahabbet itmeden cân ü dili remîdedür

38

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

S.21a

O bî-dâd illere lutf-ı visâlin bî-hisâb eyler
Bize geldükde ammâ bir nigâhın biñ hisâb eyler

Ne mu'ciz-gûy olurmuş gamzesi kim bahs-i 'ışk içre
Dil-i âteş-zebân-ı ehl-i 'ışka biñ cevâb eyler

Aña ermiş kıyâs itdüm sabânuñ dest-i bî-dâdı
Meger ruhsârına zülfin hicâbından nikâb eyler

Cigersüzdür mahabbet âteşine girmege korkar
Anuñçün 'ışk gözden saklanur benden hicâb eyler

- 5 İrür kâm-ı visâle Fevziyâ mahrûm olur sanma
Benüm gibi der-i dil-dâra ol kim intisâb eyler

39

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

Tîr-i sitemün kârger-i mübreme beñzer

Zîrâ o kemân-ebrûlaruñ muhkeme beñzer

- M.28a Fikr-i dehenüñ mâye-i şevk-i dilimüzdür
Esrâr-ı ferâh-bahşda câm-ı Ceme beñzer

- SÇ.10a Dil virmeyeyüm mi çemen-i hattuña k'anda
Hûy-gerde ruhuñ lâle-i pür şebneme beñzer

Hûrşîdüñ eger hâl ü hat u zülfi olaydı

Dirdüm yine az çok ruh-ı cânâneme beñzer

- 5 Seyr it o perî-zâdumı ol çeşm-i siyehle
Ger görmedüñ ise ki perî âdeme beñzer

Fevzîye pesend eylese yârân yiridür

Vecdîye nazîre didigi mülheme beñzer

40

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

Mestâne-misâl ol saña âlüfte disünler

Destâr-ı perîşânla âşüfte disünler

Ol dil-bere dil vir ki dehânını görenler
Yâ câm yahud gonca-i ne'şkifte disünler

Dergâha varursañ düş ayagina şu resme
Kim bende vü âzâde saña hufte disünler

Hûy-gerde ruhı vasfını bir tarz ile şerh it
Kim 'ıkd-ı dür-i nazmuña nâ-süfte disünler

5 Fevzî yetişür nâdire-sencî-i nev-eş'âr
Yârân nice bir şi'riñe nev-güfte disünler

41

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

S.21b Dil ü cân kim zülâlün neşvesinden dâr kalmışdur
İki mahmûrdur kim bâdeden mehcûr kalmışdur

Saña cevır itmek ey meh baña deşt-i gamda zâr olmak
Dahî Mecnûn u Leylâdan bu bir destûr kalmışdur

M.28b Meger mest ü harâb-ı 'ışvedür fettân çeşmün kim
O fitne h'âbgâhında bugün mestûr kalmışdur

Şeb-i kadr içre ol ebrûya karşı çok rükû' itmiş
Hilâl-i 'ıyd anuñçün pırveş kanbûr kalmışdur

SÇ.10b 5

Ezelden tahtgâh-ı pâdişâh-ı ‘ışkdur Fevzî
Anuñçün mihnet-âbâd-ı dilün ma’ mûr kalmışdur

42

Mef’ülü Mefâ’ilü Mefâ’ilü Fe’ülün

Bir tâ’ifeyüz râh-ı Hüdâ mezhebümüzdür
Her şâm ü seher vird-i belâ meşrebümüzdür

‘İşkun ideli medrese-i çihlini tekmîl
Ahkâm-ı kazâyâ-yı mihen matlabumuzdur

Olsak n’aceb fenn-i mahabbetde müselleme
Sahn-ı elem-i erkân-ı bezm mektebümüzdür

Görmezse n’ola dide-i düşmen bizi rûhuz
Bu şekl-i ber-efrâstemüz kâlebümüzdür

5 Fevzî-i ziyâ-güster-i eflâk-i kemâlüz
Tâbiş-dih-i âfâk-ı suhan kevkebümüzdür

43

Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün

Âteşin âh ki murg-ı dil-i sûzân getirür
Sîneme sad gül-i dâg-ı şerer-efşân getirür

Rişte-i ragbeti var gibi dil-i zâruma kim
Hâtrum gibi o meh zülfi perîşân getirür

Kâfir-i turreci ebrûya ki eyler secde
Âyet-i nûr-ı cemâle meger î mân getürür

Sanmañuz hark-i gelû eylemege hayrânuz
Bizi bu halkaya ol âfet-i devrân getürür

- 5 Fevzî Cibrîl-i zamân rûyına kim hatt getürür
Hükm-i İncîl hasen-i neshine Kur'ân getürür

44

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilâtün

M.29a Kemân-ı 'ışkı şikest itmege çü merd gerekdür
Ya terk-i da'vî ya fenninde merd-i ferd gerekdür

S.22a Siyeh-belâ-yı gam-ı 'ışkı sîne-serd ne bilsün
Maraz-şinâs-ı mahabbet ki ehl-i derd gerekdür

Benüm gibi olan âşüfte-hâl-i bülbül-i zâra
'Îzâr-ı âlüne beñzer şüküfte verd gerekdür

SÇ.11a Ne deñlü dîv-i rakîb 'ışkdan dem ursa inanma
Ekall-i mertebe 'uşşâka rûy-ı zerd gerekdür

- 5 O şûh-ı seng-dile Fevzî gitdi itmedi te'sîr
Hemân bu âh-ı şerer-pâş ile neberd gerekdür

45

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Mahabbet ehline nakd-i niyâz lâzımdur

Cemâl ehline de cins-i nâz lâzımdur

Nevâya başlasa bezm-i niyâz içinde gönül

Rübâb-ı nâz ile gel bezme sâz lâzımdur

Visâle tâlib isem hışma gelme sultânım

Marîza bilmemisin çâre-sâz lâzımdur

Belî nihân gerek sırr-ı ehl-i 'ışk ammâ

Mahall düşer ki aña keşf-i râz lâzımdur

5 Bu kiştzârda tâ hûşe-i kemâl bula

Muhassal âdeme 'ömr-i dırâz lâzımdur

'Avâma söyle kanâ't fazîletin vâ'iz

Havâsa nakd-i gama hırs-ı vâz lâzımdur

O âhû sayd olınca netîce ey Fevzî

Bu deştgâhda çok terk ü tâz lâzımdur

46

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

M.29b

Yine gül mevsimidür bülbüle feryâd lâzımdur

Gönül efgâna gel yârâna çün imdâd lâzımdur

Güli bî-hûde tasdî' eyleme gûş itmez ey bülbül
Aña kâr itmege âh-ı dil-i nâ-şâd lâzımdur

Yiter kurbân olam bî-dâdî-i cevruñ dil-i zâra
Şeh-i kişver-sitâ-yı hüsne 'adl ü dâd lâzımdur

Dil-i zârı anuñçün çille-i hicrâna kor ol meh
Ki elbet sâlik-i nâ-puhteye irşâd lâzımdur

SÇ.11b 5 Kokutmañ sâgarı sûfiye ko hasretle kan içsün

Bilürsüz fişkada tekmîl isti'dâd lâzımdur

Kim eylerdi bu deñlü sihr-i ma'nâya tevaggul lîk

S.22b

Nev-âgâzân-ı şî're Fevziyâ üstâd lâzımdur

47

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

Ol murg-ı garîbüm ki gülistân kafesümdür

Âzâdegî-i hâtıra dâm-ı hevesümdür

Ol rind-i mey-âşâm-ı cihân-hâne harâbum

Kim gulgule-i sûr-ı sürâhî 'asesümdür

Ol kâfile-sâlâr-ı reh-i Ka'be-i zârum

Kim hems-i kadem 'ayn-ı sadâ-yı ceresümdür

Ol mahrem-i dergâh-ı niyâzum ki icâbet

Dünbâle-rev-i murg-ı du'â-yı nefesümdür

- 5 Ol kand-fürûş-ı sūhanum Fevzî ki yârân
Dükkânçe-i tab'umdaki fevc-i megesümdür

48

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Ol bülbülüm ki baña gülistân kafes yiter
Güller yirine rahne-i çengâl-i has yiter

- M.30a Ol pây-mâl-i 'asker-i cevri-zamâne-yüm
Sabr ü sükûn-ı dil baña feryâd-res yiter

Ol güm-reh-i diyâr-ı gam-ı zülf-i dil-berüm
Hâtır-güzârî-i dem-i nâlem ceres yiter

Ol bâde-nûş-ı meykede-i h'âhiş-i dilüm
Fikr-i hayâl-i baht-ı siyâhum 'ases yiter

- 5 Ol dâg dâg-ı mâye-dih-i sûz-ı mahşerüm
Telhîb-i heft dûzaha kemter kabes yiter

Ol bî-salâh-ı mücrim-i 'ışkum ki dem-be-dem
Âvâze gûşuma gelür ey bü'l-heves yiter

- SÇ.12a Ol kâmil-i tarîk-i cünûnum ki Fevziyâ
Biñ hûşyâra itsem eger bir nefes yiter

49

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Gel ey râmişger-i gam sîneveş bir çengümüz vardur

Bu dem şiven-tırâz-ı nâlede âhengümüz vardur

Hazer ey kâm peykân-ı hadeng-i nâ-kabûliden

Bizüm ümmîd ile rûz-ı ezelden cengümüz vardur

Bu 'aks-i mevc-i zülf-i pîç-pîçîdür kıyâs itmeñ

Gam ü âlâm-ı dünyâdan bizüm âjengümüz vardur

Ten-i 'uryân-ı zahm-âbâd-ı gark-i cübbe-i hûnum

Görenler zann iderler câme-i gül-rengümüz vardur

- S.23a 5 Egerçi Fevzîveş mahrûm-ı lutf-ı rûzgâruz lîk
Hasûde bâ'is-i merg olmaga ferhengümüz vardur

50

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Ne yirde olsa fevc-i diller aña perri bâz eyler

O bâz-ı hüsn ise sayd-ı dil-i 'uşşâka nâz eyler

- M.30b Tegâfûl sanma 'uşşâkın esirger zahm-ı tîginden
Anuñçün ol melek-haslet nigehten ihtirâz eyler

Egerçi ferş-i râhı oldugına levn iderler lîk

Gönül pâ-mâlî-i rahşıyla kesb-i imtiyâz eyler

Sakın ey Yûsuf-ı dil bunda 'ismet sûd virmez kim
Züleyhâveş o mest-i nâz âhir keşf-i râz eyler

- 5 Hezârân cân ile kurbân-ı pîr-i 'ışkum ey Fevzî
Ki çeşm-i himmetin bâz itse kebgî şâh-bâz eyler

51

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Şeşîr-i hecrûñ ile gönül pâre pâredür

Her pâresinde dâg-ı gamuñ âşikâredür

SÇ.12b Ehl-i belâya âb-ı zülâlüñ harâm ise

Matlûbumuz şarâb-ı helâl-i nezâredür

Dil şevkin arturur hatuñı eylese hayâl

Şâdî-i 'andelîb belî nev-bahâredür

Biñ yerde sayd-ı kebg-i dile dâm kurdılar

Meyli o çeşm-i şâhîn-i 'Ankâ şikâredür

- 5 Pâmâl-i rahş-i cehl-i mürekkebdür ehl-i fazl

Sûz-ı derûnum anuñiçün rûzigâredür

Bakmaz kemâl ehline cân virse fakr ile

Çeşm-i remed cilâsı sipührüñ himâredür

Her kanda ise fitne-i hüsn-i bütân-ı şehri

Lâ-büdd hücumı Fevzî-i 'ışk-iştihâredür

52

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

M.31a

Ol dil ki meyl-i yârî-i gerdûn-ı dîn ider
Kem katre-i sirişkini Ceyhûn-ı hûn ider

Ol dil ki ârzû-yı vefâ-yı felekdedür
Kilk-i hevesle dikkat-i meşk-i cünûn ider

Ehl-i dil alsa destine bir sâgar-ı neşât
Sâkî-i çarh elbet anı ser-nigûn ider

S.23b

Bir gül girerse destüñe şâd olma rûzgâr
Çok görmüşüz kapar anı dâg-ı derûn ider

5 Bir lahza itse kevkebimüz seyr-i müstakîm
Devrân-ı çarh-ı kec-rev anı vâj-gûn ider

Tîg-i gam açmış anı ta'ab çekme ey tabîb
Nâsûr-ı zahm-ı cânımı merhem-füzûn ider

Fevzî inanma 'ahdine turmaz o bî-vefâ
Va'd-i visâl iderse de va'd-i kümûn ider

53

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

SÇ.13a

Gam-ı hecr ile cânım çıkmaga bir âha kalmışdur
Benüm hâl-i harâbum ey gönül Allâha kalmışdur

Kodî püşt-i yed-i ‘aczin zemîne Mânî vü Bihzâd
Ki nakş-i levh-i hüsni dest-i sun’-ul’lâha kalmışdur

Helâk-i hasret-i rûmâlî-i dergâhıdur hürşîd
Şeref-yâbî-i bûs-ı keşî hâk-i râha kalmışdur

Harâm olsun saña cellâdlık ey gamze-i Mirrîh
Felekde kanlar dökmek Mehemed Şâha kalmışdur

- 5 Fezâ-pey-mây-ı nâ-bûdı olup Kays-ı belâ-tıynet
Beyâbân-ı cünûn heb Fevzî-i güm-râha kalmışdur

54

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

M.31ba Dûzah eser-i şu’le-i dâg-ı dilümüzdür

Zakkûm ber-âverde-i âb ü gilümüzdür

Ol vâdî-i zî-zer’-i elem tohm-ı belâyuz

Derd ü gam-ı ‘ışk ezeli hâsilumuzdur

‘Allâme-i envâ’-ı fûnûn-ı gam-ı ‘ışkuz

Monlâ-yı mahabbet bizüm eñ câhilümüzdür

Ser-hayl-i süvârân-ı metâyâ-yı cünûnuz

Bi’z-zât-ı hired pîşrev-i râcilümüzdür

5 Perverde-i nâr-ı gamıyuz reşk-i semender
Lütf-ı eser-i âb-ı ferâh kâtilümüzdür

Ey şevk hücûmuñ ko gamın bizden ayırma
Ol şûh-ı vefâ-pîşe bizüm mâ'ilümüzdür

Fevzî gibi heb cân ataruz görmege rûyın
Tâb-ı ruh-ı pür-tâbı velî hâ'ilümüzdür

55

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

S.24a Hatt-ı ruhsârını devrân ki 'ıyân itmişdür
Hüsn-i fânî idüğün anda beyân itmişdür

SÇ.13b Zülfi ayakdan asılsa yiridür gamzeleri
Sâyesinde nice nâ-hak yere kan itmişdür

Fitneyi dâhî arar çeşmi anı bilmez kim
Ham ü pîçinde anı zülfi nihân itmişdür

Nâzına karşı niyâz itmek içün dil ser ü pâ
Sînemi hançer-i âh ile dehân itmişdür

5 Fevzî hâşâk-i sürûr ola gibi sâhil-i dost
Bâd-ı fûrkatle yem-i gam heyecân itmişdür

56

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Gâhî düşer geh nâzdan âdem helâk olur
Ammâ bu vaz'-ı hâmdan 'âlem helâk olur

Ruhsâr-ı hûy-be-dûş ile gülzâra varma kim
İfrât-ı reşkden gül ü şebnem helâk olur

M.32a

Dil hânesinde ol kadar ikrâm gördi kim

Ol şermle kalursa eger gam helâk olur

Yıl başına çıkarsa o hûrşîd-i bürc-i hüsn
Havfum budur ki mâh-ı Muharrem helâk olur

- 5 Fevzî ki zahm-ı tîg-i gamın cânda tutar
'Aks olsa aña sâye-i merhem helâk olur

57

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Gamuñla hûn-ı dil cûş eyleyüp seylâba dönmişdür
Benüm çeşmüm ânuñçün çeşme-i hûn-âba dönmişdür

Derûn-ı dilde nihân itdigümden ahker-i 'ışkuñ
Birûn-ı sîneme bak tâbe-i pür-tâba dönmişdür

Nihâl-i huşk-ı dilde ihtiyâc-ı âb-ı hançer yok
Gamuñdan gonçe-i dâgı gül-i sîr-âba dönmişdür

Sakınsun kebg-i dil ser-pençe-i şâhîn-i çeşminden
Ki her bir nâhun-ı müjgânı bir kullâba dönmişdür

SÇ.14a 5 ‘Aceb bilsem ne olmak var ki vakf-ı ra’şedür gönülüm
Meger Fevzî seyâhatdan sûy-ı ahbâba dönmişdür

58

Mef’ûlü Mefâ’ilü Mefâ’ilü Fe’ûlün

‘Uşşâk ser-i kûy-ı dil-ârâda gerekdür

Kullar der-i sultânda istâde gerekdür

S.24b Da’vî-i mahabbetde iseñ cândan el çek
Rindân-ı Hudâ kayddan âzâde gerekdür

Seyrân-ı dü-gîtî ise kasduñ çü Sikender

Âyîne-sıfat câm-ı dilüñ sâde gerekdür

Her şüha gönül virmege mu’tâd galatdur

Mahbûb ya şeh-zâde ya beg-zâde gerekdür

M.32b 5 Cezb eylemege kendüye pûlâd-ı dilânı
Dil hâssiyet-i cezbede bî-câde gerekdür

Nisbet bulayum dirse ruh-ı mihrine bir dil

Çün sâye de yâr da üftâde gerekdür

Hâmâna gerekmez güher-i şefkatüñ ammâ

Fevzî gibi sarrâf-ı gam-âbâda gerekdür

59

Müfte 'ilün Mefâ 'ilün Müfte 'ilün Mefâ 'ilün

Mâye-i şevk cân ü dil bûy-1 gül-âb-1 bâdedür

Bî-ruh-1 sâkî-i çigil bâde bir âb-1 sâdedür

Sâkî-i peççe-i fireng âyinemüzde kor mı jeng

Sûfî-i müdde'î-i neng ayagın iştirâdedür

Mevsim-i handegî-i gül gül gibi elde câm-1 mül

Gam yeme şâd ol ey gönül tâli'imüz güşâdedür

Sâkî yetiştür âb-1 tâk hâne-i kalbüm eyle pâk

Çirk-i hümûm-1 tîzenâk gamla bile oradadır

- 5 Fevzî-i haste-i elem tutsun el üzre câm-1 Cem
Yoksa hüçûm-1 derd ü gam şimdi o nâ-murâdadur

60

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

- SÇ.14b Nukûş-1 dâgdâg-1 sînemüz k'olmuş 'ıyân bir bir
İderler gül gibi sûz-1 gam-1 'ışkı beyân bir bir

Belî dem-beste kıldı 'ışk 'akl-1 evvelî ammâ

Dil ü cânım anuñla söyleşürler bî-zebân bir bir

Degül kavs-i kûzahla mâh-1 nev mir'ât-1 çarh içre

Zuhûr itmekde sînemden 'ukûs-1 üstüh'ân bir bir

Olurduk mahrem-i vaslı o şâh-ı mehveşûñ şeb lîk
Otagın subha dek bekler sipâh-ı ahterân bir bir

- 5 Gazel tarzında tarz-ı tâze Fevzîye olup mahsûs
Gazel-gûyân-ı şehri itmede germ imtihân bir bir

61

Mef'ûlü Mefâ'ilün Mef'ûlü Mefâ'ilün

- S.25a, M.33a 1 Bend-i girih-i zülfün dîvânesi âteşdür
Sad el-hazer âhından dil-hânesi âteşdür

Tâb-ı ruh-ı cânâna yok tâkatümüz gerçi
Şem'-i şecer-i Tûruñ pervânesi âteşdür

Hammârı mey-i 'akluñ 'uşşâka karışmazlar
Bu bezm-i belâ nukluñ peymânesi âteşdür

Mestân-ı mahabbetden dem çek nefesün yansun
Bu meykedenün sûfî mestânesi âteşdür

- 5 Gel kişt-i murâdâtuñ yas ile dil-ârâsın
Kim hûşe-i ümmîdüñ her dânesi âteşdür

Sahrâ-yı mahabbetde mahv oldı serâb-âsâ
Berk-i dil-i Fevzînüñ âyâ nesi âteşdür

Fî-Harfu'z-Zâ'

62

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

Ma'zûr ola sûfî bu gice mest ü harâbuz
 Sen cân çekiş zühd ile biz gark-ı gülâbuz

SÇ.15a

Pür şu'le iden gönümümüzi 'ışk-ı bütândur
 Mahşerde de ol âteş ile meş'ale-tâbuz

Mahv eyledi çâr 'unsurumuz berk-i mahabbet
 Sahrâ-yı dehrde görünürsek de serâbuz

Gülzâr-ı sühan bülbüliyüz biz n'ola şimdi
 Dem-beste isek hem-kafes-i bûm u gurâbuz

5 Fevzîye tasavvufda da biz gâlibüz ammâ
 Ma'zûr ola sûfî bu gice mest ü harâbuz

63

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

M.33b

Egerçi mülk-i fenâda emîn-i teşvîşüz
 Velî o gamze-i nâvek-eserle dil-rîşüz

Hücûm-ı şevk-i visâli amân zamân bilmez
 Biz ise tündî-i hûnîden âhir-endîşüz

Hevâ-yı hattı 'aceb mi cünûna salsa bizi
 Ki vâlihân-ı gubâr u kalenderân-kîşüz

Yitişmesün ko ya bir noktasına çarhuñ hûş
Yiter ki dâ'ire-dânân-ı merkez-i h'îşüz

- S.25b 5 Göñülde eylerüz ey Fevzî seyr-i heft-iklîm
Ne ihtiyâc-ı seyâhatdeyüz ne dervîşüz

64

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

Sûretde belî câm-sıfat gerçi hamûşuz

Ma'nâda velî hum gibi pür-cûş ü hurûşuz

Hem-pây olımaz Kays bize deşt-i belâda

Ol bâdiyede 'ışkla biz dûş-be-dûşuz

Biz 'akla uyup 'ışkıñı terk eylemek olmaz

Bu bâbda her vech ile hulf-âver-i hûşuz

İtfâ idemez âteşümüz şebnem-i vasluñ

'İşkuñda biz ey gonca-dehen bârika-nûşuz

- SÇ.15b 5 Âzâde-i kayd-ı dü-cihân olsak 'aceb mi
Fevzî gibi biz hırka-i tecrîd be-dûşuz

65

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Kıyâs itmeñ misâl-i Cem esîr ü tâc ü tahtuz biz

Habâb-âsâ ayakda kalma rindân ibn-i vaktüz biz

Görüp ‘uryân u biryân sanma zîk-i ‘ayşumuz vardur
Ne hâcet bâr-ı destâr u kabâya şu’le-rahtuz biz

M.34a

Ne deñlü ta’n iderse eylesün ma’zûrdur kat kat
Ne bilsün mezheb-i ‘uşşâkı zâhid başka semtüz biz

Şehîdân-ı mahabbet reşk ile bir dâhî cân virsün
O şûhuñ tîg-i çeşm-i mesti ile laht lahtuz biz

- 5 Gice ol meh talebsüz câme-h’âbum eyledi teşrîf
Bu günden soñra Fevzî ben de bildüm nîk-bahtuz biz

66

Mefâ’ilün Fe’ilâtün Mefâ’ilün Fe’ilün

Garîb-i şehri vefâyuz esîr-i ‘ışkuz biz

Bakılsa ma’nîde ammâ emîr-i ‘ışkuz biz

Fezâ-yı ‘ışkda sebku’l-kasabla meşhûruz

Süvâr-ı rahş-ı gamuz hem dilîr-i ‘ışkuz biz

Tamâm-ı âteş-i ‘ışk-ı bütânla dâguz

Rengîn-hâtem-i derd ü münîr-i ‘ışkuz biz

Melekler olsa güzeller gibi bize meftûn

Felekde söylenürüz ol dilîr-i ‘ışkuz biz

- 5 Livâ-yı 'ışkı ser-efrâz iden bizüz Fevzî
Salâ-yı ehl-i dilândur ki mîr-i 'ışkuz biz

67

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- S.26a Egerçi bâg-ı ma'ârifde verd-i handânuz
Gül-i gama geh olur 'andelîb-i nâlânuz
- SÇ.16a Ne feyz-cûy-ı devâ ne esîr-i seyr-i çemen
Marîz-i muhlis-i derd ü 'adû-yı dermânuz
- Bize ne nâz satar şâhid-i gam-ı dil-ber
Garîb-i 'âlem isek mülk-i 'ışka sultânuz
- Hasîs-i çarha niçün 'arz-ı ihtiyâc iderüz
Cevâd-ı Hâtem-i Tayy-ı gama ki mihmânuz

- M.34b 5 Yayıldı bûy-ı gül-i tab'umuz cihâna tamâm
Meşâmm-ı dehri mu'attar iden gülistânuz
- Sühanda Fevzî kadar sâhir olmadıksa hele
Hasûda dâg olacak deñlü sihr-sencânuz

68

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Zann itme zahm-ı 'ıŝkuña biz çâre isterüz
Ol 'âŝıkuz ki yâremüze yâre isterüz

Heb nakd-i râhatı hisse-bahş eyledük ki biz
Gül gibi pâre-i dili sad pâre isterüz

Ne çeşme ne nigâha ne ebrûya mâ'ilüz
Vasl istesek anı da dil-i zâre isterüz

Hem-demlik idemez bize her müdde'î-i 'ışk
Mecnûn gibi o vâdîde âvâre isterüz

- 5 Biz Fevziyüz her âlûde dâmâna düşmezüz
Hem mâh-pâre hem gözi sehâre isterüz

69

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

'Aks-i ruhsârûnla tâb-endâzdur âyînemüz
Muhterik kılsa n'ola hûrşîdi dâg-ı sînemüz

Saykal-ı 'ışkuñ giderdi jeng-i hıkd u kînesin
Sûret-i kâm-ı dü-'âlem gösterür âyînemüz

Lü'lü'-i nazmı nisâr itsek 'arûs-ı dehre heb
Gevher-i ma'nâ ile pürdür bizüm gencînemüz

SÇ.16b

Sille-h'âr-ı sarsar-ı hicrân olup cem'iyyeti
Peçegân-ı kebge döndi meclis-i dûşînemüz

- 5 Şîve-i 'Îsîden ey Fevzi dem ursak çok degül
Buldı hummâdan ifâkat dil-ber-i dîrînemüz

70

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

S.26b, M.35a

Figân ol âfet-i cân derd-i 'ışk-ı 'âşıkân bilmez
Dahî bir nev-tırâz-ı nâzdur resm-i bütân bilmez

Ser-i zülfinde gönlüm bî-berdür hâl-i 'âlemden
Esîr-i halka-i zencîr-i gam seyr-i cihân bilmez

Kıyarsa çeşm-i bî-rahmı dil-i 'uşşâk-ı nâlâna
Belî cellâd-ı sultânî amân virmez zamân bilmez

Salındurmaz göze âsûdeler mevc-i yem-i 'ışkı
Muhassal gavta nâ-h'âr-ı mahabbet bîm-i cân bilmez

- 5 Beni esrâr-ı hatt-ı yârdan Fevzî su'âl itme
Garîk-i bahr-i hayret sâhil-i nutk u beyân bilmez

71

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Hayâlün gibi deşt-i gamda 'uşşâka karîn olmaz
Bihîşt içre belî hûrî gibi bir hem-nişîn olmaz

Güle şebnem düşünce beñzer ol hûy-gerde ruhsâra
Velîkin gül o deñlü âbdar ü âteşîn olmaz

O cân kim neşve-yâb-ı sâgar-ı la'lün ola min ba'd
Anı sad çâk kılsa tîg-i cevruñ dil hazîn olmaz

Şebîhûn 'azmin itse cem'-i dil-hây-ı perîşâna
Ham-ı gîsûdan enseb fitneye cây-ı kemîn olmaz

5 Ne deñlü virse hattun huccet-i âzâdegî añâ
Yine dîvâne dil zencîr-i zülfünden emîn olmaz

O gül-ruhsâra âşıkçañ şikâyet itme cevrenden
Bu gülzâruñ hezârında dilâ âh u enîn olmaz

SÇ.17a Ko mülk-i ma'nide yârân tekâpû-yı zemîn itsün
Senün nev-tarz-ı şî'rün gibi Fevzî hoş-zemîn olmaz

72

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

M.35b Bir bencileyin âşık-ı mehcûr ele girmez
Bir sencileyin dil-ber-i magrûr ele girmez

Bir bencileyin mest-i mey-i sâf nigâhuñ
Bir sencileyin gözleri mahmûr ele girmez

Bir bencileyin zerre-sıfat muztarib-endâm
Bir sencileyin bârika-i nûr ele girmez

Bir bencileyin bülbül-i âteş-nefes olmaz
Bir sencileyin gül-ruh-ı meşkûr ele girmez

5 Bir bencileyin üstüñe pervânelik eyler
Bir sencileyin şem'a-i kâfûr ele girmez

S.27a Bir bencileyin turre-sıfat 'akl-ı perîşân
Bir sencileyin fitne-i pür-şûr ele girmez

Bir bencileyin cân ile dîdârîña 'âşık
Bir sencileyin meş'ale-i Tûr ele girmez

Bir bencileyin sarmaga meftûn bulunmaz
Bir sencileyin sînesi billûr ele girmez

Bir Fevzî gibi derdîñi çekmekde müsellemler
Bir sencileyin cevri ile meşhûr ele girmez

Fî-Harfi's-Sin

73

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Hum-ı ümîd benem cân ise sebû-yı heves

Remîde kıldı hezâr-ı dili gulû-yı heves

Ne semte 'atf-ı 'inân-ı 'azîmet itse gönül

Nikâb açar o taraftan hezâr rû-yı heves

SÇ.17b Zükâm-ı derd ü gama özge mübtelâ olduk
Meşâmm-ı câna irelden hevâ-yı bû-yı heves

M.36a Anuñla zerre kadar âşinâlık itmeyeyüm
Giderse bir dahî küstâh-ı cân be sûy-ı heves

5 Belî müzâkeresi dâhî Fevzî bâriddür
‘Abesdür eyleme min ba’d güft-gû-yı heves

Fî-Harfi’ş- Şın

74

Mef’ûlü Mefâ’ilün Mef’ûlü Mefâ’ilün

Âteş-gede-i dilde olmakda ‘ıyân âteş

Yansam n’ola ser-tâ-pâ dil âteş ü cân âteş

Ey çarh-ı sitem-pîşe öz cânuña rahm eyle

Semt-i digere meyl it dil âteş ü cân âteş

Âh itmeyicek gönlüm râhat bulmaz bir dem

Lîkin olur âh itse heb kevn ü mekân âteş

Nîm âh ile eflâki yakmak ne idi ammâ

Hûrşîdime rahm itdüm k’olur dü-cihân âteş

5 Kurbân-ı gamum Fevzî mihmân olalı dilde
Ekl itdügi nân âteş nûş itdügi kan âteş

75

Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün

S.27b Sahn-ı gülzâr-ı safâ gûşe-i mey-hâne imiş

Deşt-ârâ-yı tarab lâle-i peymâne imiş

Sâkînüñ ayagın öp rûh-ı Cemi şâd eyle

Vâ'izüñ velvele-i pendî heb efsâne imiş

Şu'le-nûş-ı mey ü âteş-hor-ı derd ol dâg ol

Dimesün ehl-i melâmet saña bî-gâne imiş

Mey-i hûn-ı dil ile 'ayş iderüz şâm ü seher

Bilmezüz hâsılı derd ü gam-ı dünyâ ne imiş

M.36b, SÇ.18a 5 Her büt-i şûhı çeker küfr-i hatına biñ dîn

Dil-i dîvâne 'aceb turfe sanem-hâne imiş

Gülşen-i kıssa-i Mecnûnı iden tâze hemîn

Şurta-i âh-ı dil-i Fevzî-i dîvâne imiş

76

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Beyâbân-ı cünûn k'aña dil-i nâ-şâd ayak basmış

Ne Mecnûn-ı cünûn-peymâ ne hod Ferhâd ayak basmış

Göñül ol bî-sütûn-ı gamda şimdi tîşe-zendür kim

Aña hâşâ ki h'âbında dahî Ferhâd ayak basmış

Serümde dâg sanma nakş-i sümm-i rahş-i cevruñdür

Dil ü cân tahtgâhın itmege ber-bâd ayak basmış

Nice meyl itsün insâf it 'arûs-ı dehre ehl-i dil
Ki zîr-i haclesine nice biñ dâmâd ayak basmış

- 5 Nedendür kim meşâmm-ı dehr hûnîn çeşmesâr olmuş
Meger var ise sünbülzâr-ı hüsne bâd ayak basmış

Bize şimdengerü i'câzdan dem urmak olmaz kim
Bugün ol pâyeye Fevzî gibi üstâd ayak basmış

77

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Cemüñ piyâle gibi gerçi hem-demi var imiş
Yine anuñ dahî elbette bir gamı var imiş

Beni bu dâg-ı siyeh-tâbla görenler dir
Harîm-i kûçe-i 'ışkuñda mahremi var imiş

Bihîşt için nice sa'y itsün ehl-i dil insâf
Anuñ da tâ ezel ancak bir âdemi var imiş

Hümâ-yı behcet aña şöyle sâye salmış kim
Sanur gören o şeh-i hüsni perçemi var imiş

M.37a

- 5 Cihânı dutmuş idi ser-te-ser figân bu gice
Meger ki Fevzîmüzüñ meşk-i mâtemi var imiş

S.28a, SÇ.18b

Fî-Harfi's-Sad**78***Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*

Yâ beni yâ Rabb kıl ol zülf-i mutarrâdan halâs

Yâ dil-i bîmârumı eyle o sevdâdan halâs

Murg-ı cân kayd-ı kafesden çıkdı pervâz eyledi

Olmadı hayfâ gönül zencîr-i sevdâdan halâs

Ne murâd üzre güzel buldum ne irdüm kâmuma

Ne dil-i divâne oldu mâlihulyâdan halâs

Kaddimüz nâl oldu 'ömr-i nâzenîn pâ-yân-resîd

Olmadum dâhî hevâ-yı nefsi bed-râdan halâs

5 Hasret-i sîmîn-sâ'idlerle cân virsün hemân

Eyle Fevziyi hüdâ gavgâ-yı dünyâdan halâs

Fî-Harfi'd-Dâd**79***Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün*

Dilüme neşve virelden mey-i meyhâne-i feyz

Elde leb-rîz turur gül gibi peymâne-i feyz

Peçe-i lâne-i gül-şâhçe-i kudsî iken

Bülbül-i tab'uma olmışdı gıdâ dâne-i feyz

Küfr-i zülf-i büt-i nutkum yine revnak buldı
 Olalı dil suver-i ma'nâya büt-hâne-i feyz

Mey-i şî'rüm n'ola mest itse müdâm ehl-i dili
 Mâyesi k'oldı teh-i sâgar-ı hum-hâne-i feyz

- 5 Tab'umuz mecma'-ı şûhân-ı mezâmin oldı
 Tab'-ı Fevzî gibidür ol dâhî kâşâne-i feyz

Fî-Harfi't-Tâ'

80

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

M.37b Deşt-i cünûna salsa 'aceb mi bahâr-ı hatt
 Dârû-yı hüş-ber-i dil ü cândur gubâr-ı hatt

SÇ.19a Lokmân gelse dâhî şifâ-sâz olur degül
 Ol deñlü yâre açdı gönülde tatâr-ı hatt

Zahm-ı nigâh ü gamzesi bihbûd olur velî
 Sad el-hazer gönül yaramuzdur figâr-ı hatt

Şeh-bâz-ı çeşmi saydını bârî şikâf ider
 Ne cân virür ne kurtılır ammâ şikâr-ı hatt

S.28b 5 Gûyâ ki Fevzî şîr-i Hudâ kabzasındadır
 Kim çâk çâk itdi dili Zü'l-fekâr-ı hatt

Fî-Harfi'z-Zâ'**81**

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Olursa cân ü dil ol nergis-i mestâneden mahzûz

Olurlar lâ-cerem mestâneler mestâneden mahzûz

Ser-i zülfünde hâlûñle dil ü cân imtizâc itmiş

Olurmuş lâ-cerem dîvâneler dîvâneden mahzûz

Geçürdi murg-ı dil fasl-ı bahârı dâm-ı hattûñda

Meger ol per-şikeste oldı müşgîn lânedden mahzûz

Ne iksîr oldugın bilmez gubâr-ı dürd-i câm-ı mey

'Aceb mi olmasa zâhid mey ü meyhânedden mahzûz

5 Dil-i Fevzîyi hûn itdükçe cevruñ arturur şevkin

Nice rind olmasun sâkî tolu peymânedden mahzûz

Fî-Harfi'l-'Ayn**82**

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

M.38a

Beni tâ eyledi ol nergis-i mahmûr vedâ'

Birbirin eyledi cân ü dil-i mehcûr vedâ'

Merdüm-i çeşmi gibi hürmet ü 'izzetde iken

Ne idi eyleyecek dîdesin ol nûr vedâ'

- SÇ.19b Bend-i zünnâr-ı hevâña henüz olmuş dil-bend
 Nice itsün seni dîl ey büt-i pür-şûr vedâ’
 ‘İşret-i dehr-i denî kimseye kalmaz ebedî
 Yoksa itmezdi bu bezmi Cem-i magrûr vedâ’
- 5 Düşecek Fevzî ile dûr kapuñdan gûyâ
 Kıldı dergâh-ı Süleymânı iki mûr vedâ’

Fî-Harfi’l-Gayn

83

Mefâ’ilün Fe’ilâtün Mefâ’ilün Fe’ilün

Dirîg tîg-i cefâ girdi dest-i yâra dirîg

Yine açıldı dil ü cânda tâze yâre dirîg

Süvâr-ı nâz olıcak pey-rev eyler agyârı

Rikâbdar ola a’dâ o şehsüvâra dirîg

- S.29a Nesîm-i âhumı ol gonca görse hande ider
 Terahhum eylemez ammâ hezâr-ı zâra dirîg
 Bozuldı meclis-i vuslat döküldi hûn-ı ciger
 Sınıldı sâgar-ı dil oldu pâre pâre dirîg
- 5 Bu dem diyâr-ı ‘adem seyrin eylerüz Fevzî
 Dirîg tîg-i cefâ girdi dest-i yâra dirîg

Fî-Harfi'l-Fâ'**84**

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

M.38b

Cismümi ol deñlü kıldı va'de-i ferdâ nahîf
Nâl gelse yanuma kimse dimez aña nahîf

'Âşık-ı zâruñ nice çeksün sikâl-i hecriñi
Cân zebûn ü dil za'îf ü cism-i gam-fersâ nahîf

Bakma kurbânuñ olam çeşm-i hakâretle dile
Elleşür derdüñle gerçi görünür cânâ nahîf

SÇ.20a

Hasret-i kaddüñle kim bu şekle girdi kâmetüm
Añılur mı ba'd-ezîn şahs-ı hayâl âyâ nahîf

5 Bâr-i cevrin çekmeden kaldı cihân ol mehveşüñ
Fevzî ammâ oldı lütfından hilâl-âsâ nahîf

Fî-Harfi'l-Kâf**85**

Fe'ilâtün Meñâ'ilün Fe'ilün

Tâ ki yanmakdur 'âdet-i 'âşık
Fark-ı çarh oldı türbet-i 'âşık

Nakd-i cânın virür metâ'-ı gama
Böyledür işte haslet-i 'âşık

Mey de söndürmez âteş-i 'ataşın
Zehrdür zehr şerbet-i 'âşık

Çatlarum vaz'-ı dûn-ı Mecnûna
Zen nedür k'ola hasret-i 'âşık

- 5 Vuslat isterseñ eyle mahv-ı vücûd
Budur ey Fevzî gâyet-i 'âşık

86

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
Garîb-i şehriñüm destüm tutar bir mihrîbânım yok
Mukîm-i künc-i deyrüm himmet-i pîr-i mugânım yok

S.29b, M.39a Hezâr-ı gülşen-i 'ışkum gül-i gam dilsitânımdur
Yine gör bahtımı bâg-ı cihânda âşiyânım yok

Dehân-ı h'âhiş-i câna n'ola mühr-i sükût ursam
Felekde şahs-ı hâmûşîden özge hem-zebânım yok

Benüm cöng-i dilümde kıssa-i derd ü gamum çokdur
O bed-hûnuñ cefâsından mufassal dâstânım yok

- 5 Olurdı 'arz-ı hâl itmek o şâh-ı hüsne ey Fevzî
Velî şemşîr-i hecrinden dehân açmaga cânım yok

SÇ.20b

Fî-Harfi'l-Kef**87***Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün*

‘İşret yiridür dehre o sevdâda mı geldüñ

Ey dil bu gam-âbâda sen âzâde mi geldüñ

Tahsîl-i havâssuñ nedür âyâ ne kazanduñ

Nakd-i seher ü şâmuñı ta'dâda mı geldüñ

Zînet ne arar sende ‘abâdan ne kaçarsın

Şehzâde misin ‘âleme dîbâda mı geldüñ

Ser-tâ-be-kadem berk-i mahabbetde yakıldum

Ey nâr-ı cehennem baña dünyâda mı geldüñ

5 Bî-zâd sefer düşdi ‘adem şehrine Fevzî

Ey hâne-harâb ‘âleme rü'yâda mı geldüñ

88*Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün*

Safâ geldüñ eyâ ‘ışk ey cehennem-zâd hoş geldüñ

Dilüm ber-bâd ü cânım eyledüñ âbâd hoş geldüñ

Ser-i kûyın dolaşduñ bâga girdüñ şevkle esdüñ

Peyâm-ı yâr ile geldüñse ger ey bâd hoş geldüñ

Derûn-ı bülbülâne reşkle biñ dâg-ı nev yakduñ

Yetişdüñ baña fasl-ı gülde ey feryâd hoş geldüñ

M.39b Bilürken tîgiñe leb-teşnegî-i cânım ey gamze
Direngî eyledüñ hoş geldüñ ey cellâd hoş geldüñ

5 Saña tevcîh olunmış mansıb-ı gam müjde ey Fevzî
Bize hem-pâye olmuşsın mübârek-bâd hoş geldüñ

89

Meñ'ülü Fâ'ilâtü Meñ'ülü Fâ'ilün

'Âşık olunca bencileyin mahz-ı gam gerek
Ma'sûk olunca sencileyin pür-sitem gerek

S.30a Bir bezm-i bâde kim aña sâkî sen olasın
Nâhîd ü mihr ü mâh o bezme hadem gerek

SÇ.21a İns ü perîyi eyle musahhar nigâhuña
Şâh-ı cihâna leşker ü hayl ü haşem gerek

Tâb-ı celâli perde-i çeşm-i cihân kıl
Sultân-ı mülk-i hüsn ü bahâ muhteşem gerek

5 Dirler metâ'-ı vasl alınurmuş niyâzla
Ammâ bizüm mücerrebümüzdür direm gerek

Zehr-i cefâ-yı dil-beri nûş itmege müdâm
Fevzî gibi bir 'âşık-ı meftûn-ı gam gerek

Bülbül ne nagme-sâz ola gülsüz bu bâgda
Lâ-büdd mahabbet ehline bir gonca-fem gerek

Tâ bâ'is-i vedâ'-ı dil ü dîn ü sabr ola
Ümmî gibi cefâda 'alem bir sanem gerek

Tâ ehl-i 'ışkî dest-i bed âmân-ı âh ide
Zülfî gibi bir ejder-i pür pîç ü ham gerek

10 Tâ nagme-senc-i nâle ola 'andelîb-i dil
Ruhsâresi gibi gül-i bâg-ı İrem gerek

Tâ rezmgâh-ı gamda helâk ola ins ü cân
Ebrûları gibi iki tîg-i dü dem gerek

Tâ rahne-h'âr-ı pençe-i bâz ola kebg-i dil
Çeşmi gibi mu'allem-i sayd-ı harem gerek

Tâ çeşmesâr-ı hûn-ı ganem-gûn ola ciger
Bir tîr-i gamzesi gibi peyk-i 'adem gerek

Katl itmege beni nice 'ahd ü yemîni var
Gördükde baş egüp hemân öldür disem gerek

90

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

'Âşıkda hüzn ü nâle-i şâm ü seher gerek

Elbet 'alîl olanda bir ednâ eser gerek

Zann itme ‘âşîka yiter âh-1 seher hemân
 Âh-1 seherle eşki de hûn-1 ciger gerek

SÇ.21b Ne kayd raht u baht ne dil-bendî-i murâd

Rind-i Hudâ olan kişi âzâde ser gerek

Ancak ziyâ-1 şem’-1 ruh-1 yâri görmege
 Pervâne-i dile nice biñ bâl ü per gerek

5 Aldanma tâb-1 turre-i pür-pîç-i dil-bere
 Mâr-1 belâdan ey dil-i şeydâ hazer gerek

S.30b Bil kadr-i ‘ömriñi idegör kesb-i zâd-1 râh
 Âhir bu köhne dâr-1 fenâdan sefer gerek

Tûtî-i tab’-1 şûhuña Fevzî sad âferîn
 Bi’llâh böyle tûtîye bir leb-şeker gerek

91

Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün

O pehlûdan ki kufl-1 tükme-i taraf-1 siyâb açduñ
 Kıyâs itdüm baña bir dahme-i Efrâsiyâb açduñ

Muhaşşâ eyledüñ ser-levha-i ruhsârı hattuñla
 Yine tullâb-1 fenn-i vasla bir müşkil kitâb açduñ

Nice âh-ı felek-sûz itmeyem ey gamzesi cellâd
Ki dilde tîg-i hicrânuñla zahm-ı bî-hisâb açduñ

Budur havfum ki şimden soñra başlar fenn-i bîdâda
Niçün ol şûha râzum ey niyâz bî-hicâb açduñ

- 5 Lebi vasfında şi'rüñ defter-i makbûle geçmişdür
Yine ey Fevzî ümmîd-i visâle özge bâb açduñ

92

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Ger olmasaydı zülfüñe dîvâne gözlerüñ
Bakmazdı dem-be-dem baña hasmâne gözlerüñ

Rûh-ı Mesîhi dâhî esîr-i şarâb ider
Ferdâ gelürse mahşere mestâne gözlerüñ

İslâmiyân-ı cân ü gönül vakf-ı ra'şedür
Âyâ ne dem hücûm ider îmâna gözlerüñ

SÇ.22a Ey küfr-i zülfi vesme-i ebrû-yı müslimî
Kalur gider mi 'âşıkâ bî-gâne gözlerüñ

- 5 Sevdâgerî-i cân u dile mâye olmadın
Fevzî-i zârı eyledi dîvâne gözlerüñ

93

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Âşûb u fitnedür heme kârı o gamzenüñ

'Ankâ-yı cânım oldı şikârı o gamzenüñ

Pûlâd olursa dâhı dil-i 'âşıkân âh

Yüz biñ olur bakınca figârı o gamzenüñ

İns ü melek musahhar olursa aña n'ola

Milkeyne hükmi nâfiz ü cârî o gamzenüñ

Hüşyâr olur mı 'âşık-ı dil-haste kim müdâm

Eyler harâb zühdi humârı o gamzenüñ

S.31a, M.41a 5 Dil virdigine Fevzîye ta'n itdüm 'âkibet

Ben dâhı oldum 'âşık-ı zârı o gamzenüñ

94

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Bizi sanmañ cünûnuñ kim tehî mey-hânesin gördük

Belî kerrâtle hem gerdiş-i peymânesin gördük

Gönül şehr-i ümîdüñ vasf-ı bezm ü gülşeninden geç

Ki şem' ü goncasınuñ bülbül ü pervânesin gördük

Yine ehl-i dile mesken 'ademdür yoksa dünyânuñ

Heme ma'mûresin seyr eyledük vîrânesin gördük

Dil-i şeydâ görünmez belki cânânın yitürmişdür
 Yetişün söyleñ ol bî-çârenüñ cânânesin gördük

- 5 Gice kûyında ey Fevzî sitem sengine düş olduk
 Hele kişt-i ümîdüñ biz de birkaç dânesin gördük

95

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- SÇ.22b Süst-pâdur heb sitedden istinâd itdüklerüñ
 Sanma yanuñda kala ey çarh 'inâd itdüklerüñ
 Şübhe yokdur kâm-rân olmuş çırâgânuñ senüñ
 Baña beñzerse eger heb ber-murâd itdüklerüñ
 Fakr ile kâni'lerüz senden kim ister devleti
 Gördüñ âhir n'oldılar ol Key-kubâd itdüklerüñ
 Çârsû-yı 'ârifândan çıkma ey dellâl-ı 'ışk
 Heb metâ'-ı âteş-i gamdur mezâd itdüklerüñ
 5 Şâhid-i kâm alsalar âgûşa dîv-i hüzn olur
 Fevzî-i vakf-ı gama beñzerse şâd itdüklerüñ

96

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- M.41b Çekdi tıgın nergis-i hûn-h'âresi bir kimsenüñ
 Haste-dil oldu yine sad pâresi bir kimsenüñ

Keşf-i râz itmekde cânım dâhî nâ-mahrem gelür
Kimse bilmez oldıgum âvâresi bir kimsenüñ

Dâglardur sanmañuz yer yer görüp efkârını
Sînem âmâc eyledi nezzâresi bir kimsenüñ

Dil haremgâhında pâ-y-ı çâra pür-elmâs olur
Gelmesün söyleñ benem bî-çâresi bir kimsenüñ

5 Ben ki mest-i bâde-i nezzâre-i çeşmânıyam
İki câmumdur iki sehâresi bir kimsenüñ

S.31b Ânuñçün cân atar pervânegân-ı ‘ışk añâ
Reşk-i şem’-i Tûrdur ruhsâresi bir kimsenüñ

Var mı âlemde Hudâ hem şûh hem gaflet-nihâd
Dil-ber-i Fevzî gibi meh-pâresi bir kimsenüñ

97

Mef’ülü Mefâ’ilü Mefâ’ilün Fa’
Cevrûñle ki eşküm güher itdüñ gitdüñ
Cânâ n’aceb hoş eser itdüñ gitdüñ

SÇ.23a Üftâdelerüñ gûşe-be-gûşe aglar
Sen nâz iderek handeler itdüñ gitdüñ

Çok hûnî var ammâ saña beñzer yokdur
Hûn-rîzi bî-nakş-ı hacir itdüñ gitdüñ

Seyl-âb-ı sirişküm akıdup hecrüñle
Mir'ât-ı dilüm pür-keder itdün gitdün

- 5 Dünyâya sığışmaz kısas-ı bî-dâduñ
Bâb-ı keremi muhtasar itdün gitdün

Agyârı yine râzî-i vasl itdün lîk
Fevzîye göreydün neler itdün gitdün

Fî-Harfi'l-Lâm

98

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

Ey mâyede tîzî-i şemşîr-i tegâfûl
Tâ-key idesin âşıkı dil-gîr-i tegâfûl

Baş kurtaramaz Rüstem olursa dahî 'âşık
Hakkında ki çeşmün ide tedbîr-i tegâfûl

Ümmîd-i nezâre nic'ider haste gönül kim
Heb çîn-i cebîn itmede tefsîr-i tegâfûl

Nâsûr iderüz rahmeti kâfûr-ı nazâra
Ol mertebe kâr itdi dile tîr-i tegâfûl

- 5 Tâkat getirür mi hele bak nazra ki Fevzî
Çeşmün tatalum eyledi taksîr-i tegâfûl

99

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Hem gönül kâfir elinde hem bahâ mümkün degül

Âh kim zencîr-i zülfünden rehâ mümkün degül

Eyleseñ arz-ı cemâl 'âşıklarunñ bî-ihdiyâr

Saña kurbân olmamak ey meh-likâ mümkün degül

S.32a, SÇ.23b

'İyd gelmiş gelmemiş şâdî vü gam yeksân gelür

Haste câna kim senüñle merhabâ mümkün degül

Merhemüñ zâyi' olur elmâs sûd it yâremi

Zahm-ı nâsûra hod ey 'İsî devâ mümkün degül

5 Her gül-i tasvîri yüz biñ hâr-ı ye'si gösterür

Hayf bâlîn-i ümîde ittikâ mümkün degül

Bezme gel seyr eyle feyz-i lütf-i gülşen neydügin

Ey diyen bu bâgda kesb-i hevâ mümkün degül

Ol perî saydına Fevzî gerçi himmet eylemiş

Bilmezüz takdîri ammâ gâlibâ mümkün degül

Fî-Harfi'l-Mîm

100

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün

Yine câm-ı zehr-nûşum yine garra-mest-i 'ışkum

N'ola fark-ı 'arşa konsam ki gubâr-ı pest-i 'ışkum

Bu felek rızâsı ile döneyor kıyâs itmeñ
Savılır güzer-gehümden ki dilîr-i mest-i ‘ışkum

Iracıkdan eyler oldum dil ü hûşa merhabâlar
N’ola güm-reh olsam âhir ki ‘inân be-dest-i ‘ışkum

Nice pend-i nâsıh itsün eser-i şerâre dilde
Ki esîr-i zülf-i ‘uzzâ vü sanem-perest-i ‘ışkum

5 N’ola reşk ile olursa baña rûh-ı Kays pey-rev
Ki bu deşt-gehde Fevzî habîb ü dest-i ‘ışkum

101

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

Zâhid beni zann itme ki tecrîd-perestüm

Âlüfte-i âyîne-i Cemşîd-perestüm

Kârum heme rû-mâlî-i dergâh-ı mugândur

Düşmân-ı riyâ sâdık-ı tevîd-perestüm

SÇ.24a

Câm elde hevâ serde sanem dilde muhassal

Ben dâg-ı dil-i sûfî-i taklîd-perestüm

Tâ zerre-i mihr-i ruh-ı tâb-efgen-i yârum

Ben vech-i münâsible o hürşîd-perestüm

- 5 Ben Fevzî-i minnet nekeş-i çarhum anuñçün
Hicrân-talebüm fûrkat-i câvîd-perestüm

102

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

S.32b

Ne 'âlim ü ne zâhid-i seccâde-nişestüm
Ben bülbül-i hûnîn nagam-ı bâl-i şikestüm

Âgûş-ı hayâlümde gehî ol büt-i tersâ
Geh hûn-ı cigerle tolu peymâne be-destüm

Evc-i felek-i ma'rifete mihr-i münîrüm
Sûretde belî zerre-misâlüm dahî pestüm

Gûş eylemem ey sûfî ko efsâneyi sen de
Mahşerde de ol şûhla ben dâmen ü destüm

- 5 Fevzî bize huşyâr diyü ta'n ider ammâ
Çeşmüñ bilür ey şûh ki ben mest-i elestüm

103

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

İtdi âmâc-ı hadeng-i gamı ol meh-pârem
Tâzelendi yine gönülümdeki eski yârem

Çekdi şemşîr-i nigâh-ı gazab-âlûdın o şûh
Gitdi şimdengerü elden bu dil-i sad pârem

Mübtelâsına havâle idicek hançerini
Âgûş-ı câna alur anı dil-i âvârem

Ol kadar itdi beni tâb-ı tegâfûl bî-tâb
Kaldı nâ-çâr tekâ-pû-yı meddedde çârem

- 5 Sen de insâf kıl ey Fevzî-i temyîz-penâh
Gayri dil-berlere beñzer mi benüm meh-pârem

104

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

SÇ.24b Dil-i gam-perverüm sad laht iderse cevrüñ âh itmem
Ben ey meh-çehre rûy-ı 'ışkı âhumla siyâh itmem

Hayâl-i şem'-i ruhsâruñla şebtâr-ı firâk içre
Cebîn-sây ile gelse iltifât-ı mihr ü mâh itmem

Ne deñlü genc-i dil pür gevher-i derdüñse de ey şûh
Dür-i eşküm yine şâh-ı gama zîb-i külâh itmem

O deñlü zevk-yâb-ı derdiñüm cânâ helâk olsam
Mesîh ihyâ için biñ kez niyâz itse nigâh itmem

- 5 Ben ol pervâne-meşreb murg-ı pür-sûzum ki 'ıškuñda
Vücûdum gark-ı âteş eylerüm fikr-i tebâh itmem

O 'Ankâ-tıynetüm pâyıma gelse şâhid-i ikbâl
Degül ikbâl-i dil dest-i nigâhum bûsegâh itmem

Beni ey pür-cefâ Fevzîveş âh eyler kıyâs itme
Ben ol Vâmık-pesend-i mürşid-i 'ışkum günâh itmem

105

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

S.33a Gam-ı 'ışkuñla ey nâ-mihribân ma'mûrdur göñlüm
Anuñçün gül gibi şâm ü seher mesrûrdur göñlüm

Hayâl-i bâde-i 'aks-i lebûñ anı harâb itmiş
Eger âh eylese incinme kim ma'zûrdur göñlüm

Meger ki nergis-i bîmâruñ olmuş sâkî-i meclis
Ki böyle bâde-i dûşîneden mahmûrdur göñlüm

O deñlü zahm-âbâd-ı hadeng-i gamzeñ olmuş kim
Kıyâs eyler görenler hâne-i zenbûrdur göñlüm

5 Olaldan câm-ı dilde pertev-endâz 'aks-i ruhsâruñ
Misâl-i âfitâb câm-ı Cem-i pür-nûrdur göñlüm

Cebîn-sâ görseñ 'ayb itme anı deyr içre ey Fevzî
'Înân-ı ihtiyâr elde degül mecbûrdur göñlüm

106

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

SÇ.25a Bâde-i 'ışkı ezel bezminde tâ nûş eyledüm
Bî-muhâbâ sâkî-i derdüñ der-âgûş eyledüm

Nagme-i şerh-i leb-i mey-gûnuña âgâz idüb
Bâde-i reşk ile ehl-i zühdi ser-hoş eyledüm

Âteşe kıldum havâle heb ta'alluk-gerdesin
Rind-i bî-pervâ-yı hûşî hâne ber-düş eyledüm

Ka'beden çıkdum künişt-i 'ışkı mesken bağladum
Tarz-ı hâsum penbe-i dâg-ı dil-i hûş eyledüm

5 Tâ ki zîb-efzâ-yı nüh sarh-ı berîn çarh ola
Gûş-ı nâhîde dür-i nazmum bînâ-gûş eyledüm

Şöyle saldı pençe-i hicrânı Fevzî rûzigâr
Derd-i mâder-zâd-ı 'ışkı heb ferâmûş eyledüm

107

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Figân ki bülbül idüm verd-i terden ayrıldum
Hümâ-yı devlet idüm bâl ü perden ayrıldum

Tekellüm itmege yok çâre gerçi tûtüyüm
Bugün hem âyîneden hem şekerden ayrıldum

Misâl-i genc nice olmayam harâb ü yebâb
İki cihâna deger bir güherden ayrıldum

Gubâr-ı pâyını kim tûtiyâ-yı çeşmüm idi
Güm eyledüm yine nûr-ı basardan ayrıldum

- 5 Ta'accüb eyler idüñ Fevzî sâg kaldıguma
Göreydüñ 'âlem içinde nelerden ayrıldum

108

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

S.33b

Figânı terk idüp ey dil âyîne başlayalum
O köhne resmi koyup nev-zemîne başlayalum

Füsûn-ı çeşmini ol fitnebâruñ itsün şerh
Niyâz-ı hâme-i sihr-âferîne başlayalum

SÇ.25b

Nigâh-ı şefkatine şâyed olavuz mazhar

Müjeyle rûbî-i hâk-i rehine başlayalum

Dirîg idüp bize emzirmez ise la'l-i lebin
Tenezzül eyleyelüm sînesine başlayalum

- 5 Görüp zuhûr-ı vefâ-nâme-i hatın ne dimiş
Vefâ-yı Fevzî-i zâr ü hazîne başlayalum

109

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

'Akla heves-i Leylî-i zülfüñ bedel aldum

Mecnûnum o sevdâ ile tûl-ı emel aldum

Bu deste-i dûdın başumda degül âhum
Rezm-i ser-i turreñde dilîrâne tel aldum

Ger hân-kah-ı ‘ışkda şeyh olsam ‘aceb mi
Bu tekyede ben Kays-ı mahabbetden el aldum

Dil gevherin ol la’l-i şeker-hande değışdüm
المنة لله ki ni’amü’l-bedel aldum

5 Bir nîm-nigâh itmek için cânımı virdüm
Ben nakd-i hayâtumla şarâb-ı ecel aldum

Minnet-keş-i sâkî olımam ey dil-i şeydâ
Ben câm-ı safâ-bahş-ı Cemi tâ ezel aldum

Fevzî kim ider hitta-i ma’nâya tenezzül
Ben mülket-i i’câzı bugün bî-cedel aldum

Fî-Harfi’n-Nûn

110

Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün
Ne bitsün şûrezâr-ı âlemüñ kişt-i fenâsından
Ne tahsîl itsün âdem dehrde gayrî belâsından

Ne feyz kesb ider gülzâr-ı dehrüñ ehl-i ‘ışk âhir
Sudâ’ peydâ olur gûş-ı hezârâmı nevâsından

- SÇ.26a Felekden hüsn-i nezzâre ümîd itsün mi ‘âkil kim
 Sebel peyveste seylân ide çeşm-i rûşenâsından
- Derûnum yaksa sûz-ı hasret ‘atşân olmam ol deñlü
 Kibâr-ı devletüñ kandum zülâl-i ilticâsından
- S.34a 5 Felek şimden-gerü tâ ‘arşa pertâb eylesün tâcın
 Çeküldüm mansıbından kâm-ı dilden müdde’âsından
- Tutup semt-i gamı heb mâsivâyâ püşt-i pâ urdum
 Geçenler böyle geçsün âlemüñ zevk ü safâsından
- Yiter hil’at baña zahm üzre zahm u dâg dâg üzre
 Usandum hâsılı dehrüñ ‘abâsından kabâsından
- Murâda nâ’il olsun tek sipihr ehl-i dil-i düşmen
 Derûn-ı dildeki derd ü gamuñ geçdüm devâsından
- Tokanmış hâtır-ı nâ-şâdına var ise çarh-ı dîn
 Cihân pür-şu’le oldı Fevzîñ berk-i edâsından

111

Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün
 Nice bir dâstân-ı Kays ile Ferhâd söylensün
 Birâz da kıssa-i cân-ı belâ-mu’tâd söylensün

Yeñiden nâm-zâd-ı bîkr-i gamdur sûrı var göñlüñ
 Mihen yârânı gelmez mi mübârek-bâd söylensün

Yiter ey bü'l-heves tasdî'i ko lâf-ı 'adâletle
Ser-i dest-i felekden irişen bîdâd söylesün

Bugün maglûb-ı çarhuz hâ-hüner yirde karâr itsün
Huzûr-ı kâzî-i mahşerde ferdâ dâd söylensün

- 5 Belâ-yı cân-ı Eyyûbî çıkar encâm-ı Ya'kûba
Hele bir kerre derd-i Fevzî-i nâ-şâd söylensün

112

Müfte 'ilün Mefâ 'ilün Müfte 'ilün Mefâ 'ilün
Sen gül-i hâr-ı ülfete nevbet-i nâz degmesün
Tâ dil-i nâle 'âdete sehm-i niyâz degmesün

SÇ.26b Ber-zede itme turreñi açma nikâb-ı rûyuñı

Rûyuña âh-ı hasret-i sîne-güdâz degmesün

Bes ki tavâf-ı Ka'be-i kûyuñı eyledüm fevha
Haşre degin dimâguma bûy-ı hicâz degmesün

Selhe Nesîmîveş rızâ virdi hakîkat içre dil
Tek hevesi ayagına nîş-i mecâz degmesün

- 5 Çün dil-i Fevzî beste-i silsile-i cünûn olur
Söyleñ o zülf-i pür hama şâne-i âz degmesün

113

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün
 Çok görmüş ehl-i dillerün meyle sürûd itdüklerin
 Şeyh añmaz ammâ kendinün şürb'ül-yahûd itdüklerin

S.34b

'Asruñ mürîd ü mürşidi hâl ehli olmak var ki biz
 Fark-ı kîbâb-ı atlasa gördük su'ûd itdüklerin

Sûfî dahî bilmez nede pinhândur nûr-ı hudâ
 Küfr añlamış 'uşşâkuñ ol mâha sücûd itdüklerin

Ol kavmün âb-ı rûyîyuz kim bey'gâh-ı cânda
 Şekl-i ziyâna koydılar ma'nâda sûd itdüklerin

- 5 Fevzî-i meftûn-ı vefâ bilmez nedür zevk ü safâ
 Lehv añlar 'uşşâkuñ saña mahv-ı vücûd itdüklerin

114

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün
 Bu hüsnle yâ lâle-i hamrâ-yı iremsin
 Yâ gonca-i nev-bâde-i gülzâr-ı kıdemsin

Yüz sürse n'ola pâyüñe hûbân-ı zamâne
 Sen evc-i hasende meh-i seyyâre haşemsin

'Îsî-i zamânsın dem-i cân-bahş ile ammâ
 Bu çeşm-i siyeh-mest ile de peyk-i 'ademsin

Mirrîh-sıfat mâ'il-i hûn ise de gamzeñ
Gam yok ki bu leble güzelüm 'İsî-şiyemsin

- SÇ.27a 5 Bu tab' ile mahsûd-ı cihân olsañ 'aceb mi
Fevzî-i 'Irâk u 'Arab u Rûm u 'Acemsin

115

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
Ne mesrûr-ı visâlûndür ne hecrûñle olur mahzûn
Gamuñla deşt-i hayretde gezer şimdi dil-i Mecnûn

Ne bende düşdi görseñ ya ne kara günlere kaldı
Olaldan zülf-i müşg-âsâ-yı dildara gönül meftûn

Bu semtûñ sâliki elbette çeşmüm gibi kân aglar
'Aceb 'âlemde olmuş var mı yâ Rabb 'ışkdan memnûn

Ney-i dil nâlede cân mutribi taksîm-i zârîde
Ki sâkîsüz olan bezm-i firâk içre budur kânûn

- 5 Cemâli seyrine cân atsañ ol yañ gösterür Fevzî
Zamân hûbânı şimdi de'b-i hüsni kıldı dîger-gûn

116

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
Ne kânum üzre dönsün çarh ne bahtum eser virsün
Serây-ı câna nakş-i derd-i dil-ber zîb ü fer virsün

Şehîdân-ı nigâhın bir dahî ihyâ idem dirse
O meh 'Îsî-i la'line bu ma'nâdan haber virsün

S.35a

Yiter sâkî-i çarh insâfsızlık eyledi tâ key
Ele peymâne-i pür-mey baña hûn-ı ciger virsün

Geçer nü-h-tabla-ı pehlûsın âhir tîr-i âh-ı dil
Gerek mihr ü mehin birbirine katsun siper virsün

5 Ser-i müjgânı Fevzînüñ ciger kanıyla zeyn olmuş
Zamândur şâhsâr-ı nahl-i ümmîdi semer virsün

117

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

İtmez hazer âh-ı dil-i gam-perverimüzden
Dûzah sakınurken şerer-i kemterimüzden

SÇ.27b

Hurşîd-i cihân itse revâ şu'le gedâyı
Sad minnetle şu'le-i dâg-ı serimüzden

Mestûrî-i nergislerine itme ta'accüb
Mestâne yatur nûş ideli sâgarımızdan

Mümkün mi kenâr-âver-i ümmîd ola dil kim
Nevmîdi kaçır tîregî-i ahterimüzden

5 Fevzî gibi biz şekve-i yâr itmezüz ey dil
Biz cân ile hoşnûduz o sîmîn-berimüzden

118

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Dâğlar dilde bedîd olmada hırmen hırmen
Sînede âteş-i hicrân ise külhan külhan

Her seher reh-güzerinde o şeh 'işve gerek
Gevherin dîde-nisâr itmede dâmen dâmen

Bulmaduk zülfine meftûn olalı gön'lümizi
Araduk gerçi o dîvâneyi mesken mesken

Nice terk ide hezâr-ı gamı bâğ-ı dilümi
Görinür dâğ ile her gûşesi gülşen gülşen

- 5 Olmasa çeşm-i dil-i Fevzîden ol şûh nihân
Kıldı tîr-i nigehi cismini revzen revzen

119

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

Zann itme gönül gül gibi handân olacaksın
Şimdengerü bülbül gibi nâlân olacaksın

Eyyâm-ı gam-ı fûrkat ola saña mübârek
Tâb ü tef-i hicrân ile sûzân olacaksın

Bilmez mi idüñ Leylî-i zülfine ki düşdüñ
Mecnûn-sıfat bî-ser ü sâ mân olacaksın

- S.35b Ey hattına meftûnlugımı ‘ayb gören dost
Sen dâhî o esrâr ile hayrân olacaksın
- SÇ.28a 5 Zann itme bu hey’etde kala gerdişüñ ey çarh
Âhir dil-i Fevzî gibi vîrân olacaksın

120

Mefâ’ilün Fe’ilâtün Mefâ’ilün Fe’ilün

Ko tâb-ı mihrûñ ile sîne dâg dâg olsun

Ki her biri şeb-i hecrûñde bir çerâg olsun

Şu resme sînemi pür-zahm-ı hançer-i sitem it

Şüküfte güller ile reşk-i çâr-ı bâg olsun

Şarâb-ı hûn ile câm-ı dili tolu itdüm

Ki bezm-i mihnete şâyeste bir ayâg olsun

Hayâl-i la’l-i leb-i dil-rübâ ile mestüz

Olursa bâdeye şimdengerü yasâg olsun

- 5 Birâz da sîne-i Fevzîyi hançer-âmâc it
Benüm gibi o da bî-tâb ü bî-dimâg olsun

121

Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün

Perîşân eyle zülfüñ tâ ki sünbül çâk çâk olsun

Nigâh it hışm ile ‘âlem helâk-ender-helâk olsun

Senüñdür heb metâ'-ı cân ü dil biz andan el çekdik
Nemüz var k'anda bir 'irk-ı cevâz iştirâk olsun

Rakîbüñ rûhını meskende tahyîr eyledük varsun
Yâ fark-ı nüh-sipihr olsun ya zîr-i heft-hâk olsun

Müheyyâ bezm ü mînâ-yı dil ü yârân-ı mihnet heb
Meded sâkî-i gam gelsün yetişsün sîne-çâk olsun

- 5 Şehîd it Fevzî-i Mecnûnı ey Leylî ne olmak var
Ko agyâr-ı vefâ-düşmen hasedden çâk çâk olsun

122

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Çeşmini söyletmeyin dil-bâz bilmez neydügin
Gamzesin gûş itmeyin gammâz bilmez neydügin

SÇ.28b

Görmeyen hâlin miyân-ı şu'le-i ruhsârda
Hindû-yı bî-bâk-i âteş-bâz bilmez neydügin

Ser-te-ser etfâl-i fitne mekri andan öğrenür
Ol füsûn-perdâz ammâ nâz bilmez neydügin

Bülbül-i hoşkâr-ı bâg-ı mûsikîdür gerçi lîk
Bûselikden bî-haber şehnâz bilmez neydügin

- S.36a 5 Duydılar nâz u niyâzın gamzesiyle gönlümüñ
Nev-tırâz-ı nâz ketm-i râz bilmez neydügin
- Sa've-i dil cân atar ser-pençe-i müjgânına
Şâhîn-i çeşmi per ü pervâz bilmez neydügin
- Bîhûde saldum visâli saydına bâz-ı dili
Bu 'ıyândur kim hümâ şeh-bâz bilmez neydügin
- Zâdegân-ı tab'-ı Fevzîden haberdar olmayan
Nükte-i sihr ü sihr-perdâz bilmez neydügin

123

- Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilâtün*
Göñül zülâle heves itme âb-ı nâb dururken
Dehân-ı dil-beri ko câm-ı pür habâb dururken
- O bî-vefâya göñül virmenüñ ne hüsnini gördüñ
Cihânda şûh-ı vefâ-pîşe bî-hisâb dururken
- O bezmi görmek olur mı ki sâkî la'l suna mest
Elümde gül gibi peymâne-i şarâb dururken
- Hedef karîn olımaz tîr-i h'âhiş-i dil-i 'âşık
Felekde nüh-siper-i çarh-ı nüh-kıbâb dururken
- 5 Müjeñ ne dergehe cârûb idersin ey dil-i şeydâ
Cihânda pîr-i mugân ol felek-cenâb dururken

Sakın ko da'vî-i ser-bâzîñî bî-nâm viremezsin
 Fezâ-yı 'ışkda Fevzî-i dil-harâb dururken

SÇ.29a

Fî-Harfi'l-Vâv

124

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
 Elümde lâle-i gül-gûn sanma câm-ı meydür bu
 Dil-i sengîn-i yârı nerm ider bir turfa şeydür bu

Açılsa ger gülistân-ı 'ademde açılır misli
 Gül-i nev-bâde-i gülzâr-ı sayf ü bâg-ı deydür bu

Güm itme nâmuñı sa'y it sülûk-ı râh-ı rindâna
 Bu zâhid bâ'is-i zıkr-ı Cem ü Dârâ vü Keydür bu

Riyâ dîbâsına gark itme sûfî şâhid-i zühdüñ
 'Abâ-yı tevbe-pûş oldukda biñ kat andan eydür bu

5 Semend-i tab'umuñ Fevzî peyin görmek ne mümkindür
 Fezâ-yı ma'nâda zîrâ reh-i i'câz-ı taydur bu

Fî-Harfi'l-Hâ'

125

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün
 Göñül gönül-şiken-i zülf-i yâre aldanma
 Sakın sakın girih ü nakş-ı mâra aldanma

S.36b

Netîcesi yine bî-hûşîdür o sevdânuñ
Hazer gubâr-ı hat-ı müşkbâra aldanma

Ne deñlü rûy-ı dil ‘arz itse pîr-i dehr saña
Fesânedür sakın ol nâ-bekâra aldanma

Meşâmm-ı cânuña bûy-ı vefâ da ırgürse
Vücûd virme meded rûzigâra aldanma

- 5 Murâdı dâg u cefâ itmedür seni Fevzî
Nigâh iderse de ol şivekâra aldanma

126

Fe`ilâtün Fe`ilâtün Fe`ilâtün Fe`ilün

Evvel endîşeñi hûrşîd-sıfat sâf eyle
Soñra ol mâha gönül kendüñi vassâf eyle

SÇ.29b

Güher-i eşk ile alınmaz ise kâle-i vasl
Sen bu bâzârda cân gencini itlâf eyle

Bâr-ı hecrüñ ki düta eyledi püşt-i felegi
Dil bu za’f ile çeker mi anı insâf eyle

Pençeñ irerse ger ey bâz-ı dil ol ‘ankâya
Âşiyâneñ yüri tâ küngüre-i kâf eyle

- 5 Gülşen-i yâre eger ugrar iseñ båd-ı sabâ
Cân-ı Fevzîmüzi ol goncaya ithâf eyle

127

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

Gül-ruhlaruñ 'arz eyle cihâna kerem eyle

Ser-tâ-be-kadem 'âlemi bâg-1 İrem eyle

Sun sâgar-1 la'lüñ dili ser-mest ü harâb it

Endâm-1 gam u mihneti vakf-1 elem eyle

'Uşşâkuña vir sa'y u tavâf itmege ruhsat

Ey âfet-i cân kûyuñı reşk-i harem eyle

Derkâr-1 dil-i bülbülüñ ol ey gül-i âlüm

Geh lutf ile şâd eyle anı geh sitem eyle

- 5 Tâ pîçe gele mâr-1 gamuñ reşkle dilde
Her târ-1 siyeh zülfüñi bir gûne ham eyle

Bir lahza elüñden koma dâmân-1 celâli

Ebrûlarıñı hışm ile tîg-i dü-dem eyle

Kalmaz ebedî böyle tarâvetle bu gülşen

Ey bülbül-i dil şâm ü seher turma dem eyle

S.37a

Ben zâmin-i vasl olayum ey Fevzî hemân sen

'İşkında o şûhuñ dili sâbit kadem eyle

128

Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün

Aldı hoş agzı dâdın dil dâd söyleyince

Zindân-ı hecre girdi nâ-şâd söyleyince

SÇ.30a

Biñ başlu olsa bir dil olmaz halâs-ı tîgi

Ol şâh-ı bî-tarahhum cellâd söyleyince

Ser-'asker-i nigâhı dil fethi 'azmin itse

Sad ceys-i fitne kalkar imdâd söyleyince

Sûz-ı edâyı gör kim kânûn-ı la'l-i terden

Kandîl-i cânı kıldı îkâd söyleyince

5 Yâ Rabb ne sırdır ol leb kılsa beyân-ı matlab

Eyler gönülde biñ teb îcâd söyleyince

Ey Fevzî Nâ'îliye pey-revlik olmaz ammâ

Böyle nazîre söyler üstâd söyleyince

129

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilâtün

Serümde dâg-ı ter ü dilde ârzû tâze

Gül ü hevâmuzı seyr it o tâze bu tâze

Ayrımasam n'ola dâg-ı dilümden 'aks-i ruhuñ

Latîf olur iki gül k'ola rû-be-rû tâze

Taraf taraf nîgehüñ dilde yâre açmakda
Açılmada gül-i gülzâr sù-be-sù tâze

Yine cünûnumı depretti Leylî-i zülfüñ
Lisân-ı halka yine düşdi güft ü gû tâze

- 5 Cünûnuma yiter ey Fevzî bu iki şâhid
Serümde dâg-ı ter ü dilde ârzû tâze

130

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
Açıldı gonca-i dâg-ı derûn bâd-ı mahabbetle
Yetişdük nev-bahâr-ı 'ıška imdâd-ı mahabbetle

Nişîmengâhımızdan seyr-i heft iklîm-i gam kılduk
'Aceb kat'-ı merâtib itdüñ irşâd-ı mahabbetle

Göñül hayli zamândur ders-i 'ışkı neşr ider ammâ
Keşâ-keşden dahî kurtılmaz üstâd-ı mahabbetle

- SÇ.30b Reg-i cânına urdı tîşesin 'ârından âhir dem
Görüşdük bî-sütûn-ı gamda Ferhâd-ı mahabbetle

- S.37b 5 Nice mest-i mahabbet olmayam bu deyrde insâf
Ki hem-peymâneyüm Fevzî-i ber-bâd-ı mahabbetle

131

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Hazîn-i hecr olan dil vasl ile mesrûr olur sanma

Ne deñlü şem'-i mübtell yakıla pür-nûr olur sanma

Vedâ' kıl ey ferâh sahn-ı dil-i gam-nakş-ı bîmârı

Harâb-âbâd-ı fûrkat bir dahî ma'mûr olur sanma

Te'emmülsüz mahabbet ayagina urma dest ey dil

Bu bezmün mesti tâ haşr ayilup mahmûr olur sanma

Yakarsañ dâg-ı cânun bâri kânûn-ı belâdan yak

Ki her bir nîm-mürde şem' şem'-i Tûr olur sanma

- M.53a 5 Nevâ zann itdigün heb nâle-i ehl-i tazallümdür
Bu şîvenzârda ey Fevzî sıyt-ı sûr olur sanma

132

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilâtün

Ne sûz-ı dilde eser kaldı ne du'â-yı seherde

Henüz nîş-i cefâ kâviş eylemekde cigerde

Gamı tabâyi'a kim virdi baña ta'm-ı halâvet

Mezâk-ı cânuma bir geldi neşve zehr ü şekerde

Bu deñlü cevır ile bilsem ne ola kasdı o şûhuñ

Murâdı gevher-i cân-ı 'azîzüm ise nazarda

Bizi ne bî-hûde tahvîf ider cahîm ile vâ'iz
Ki dâgum eyledi pinhân cahîmi nîm-şererde

- 5 Peyâm-ı katl ile Fevzî hemîşe şâd oluruz biz
Neşât-ı ehl-i mahabbet gelür bu resme haberde

133

Mef'ûlü Mefâ'ilün Mef'ûlü Mefâ'ilün

SÇ.31a

Eşkûmi o 'Îsî dem seyl-âb-ı dem itmekde
Bî-gâne ise her dem la' l ile dem itmekde

'İşkî kemeri belde tîr-i sitemi dilde
Sahbâ-yı gamı elde dil nûş-ı gam itmekde

Bârî o perî-zâda kılsa beni âzâde
Kim pâye-i bîdâda vaz'-ı kadem itmekde

Çıkmaz dahî hûrşîdüm ol devlet-i câvîdüm
Hasret-i mey ümmîdüm âlûde-sem itmekde

- 5 Gör tâli'in agyâruñ koçmakda belin yârüñ
Gam Fevzî-i bîmâruñ kaddini ham itmekde

134

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

S.38a, M.53b

'Acebdür bir zamân gül olmayup şebnemden âzürde
Benüm zahm-ı dilüm her dem olur merhemden âzürde

Göñül efgâna âgâz itse cân kalkar semâ' eyler
Meger olmazmış ehl-i derd olan mâtemden âzürde

İçen içsün tekellüfden berîdür bezmümüz sâkî
Muhassal olmaz ehl-i zevk vaz'-ı Cemden âzürde

'Aceb mi bizden ol âfet iderse dem-be-dem vahşet
Ki âhû peççegân elbet olur âdemden âzürde

5 İştîdüm k'olmuş ey Fevzî dil ne-şinâs-ı zevk-i gam
Hilâf-ı 'âdet-i 'uşşâk o 'Îsî-demden âzürde

Fî-Harfi'l-Yâ'

135

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün
Sabâ şüküfte de itse gül-i sabûhumuzı
Yine hamûş iderüz 'andelîb-i rûhumuzı

Göreliden âyîne-i dilde 'aks-i la'l-i lebin
Ne şekle girdi görüñ tevbe-i nasûhumuzı

SÇ.31b Ne 'âlem itse gerek 'ömri tut dırâz olmuş

Bu rûzigâr ki girdâba saldı Nûhumuzı

O deñlü cilve-nümâ söyleñ olmasun hûşîd

K'olur kıyâmete bâis görürse yûhumuzı

- 5 Olurdu bencileyin Fevzîmüz de mu'ciz-gû
İdeydi nûş eger cür'a-i fütûhumuzı

136

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Dem-i gül sûz-ı bülbül nev-bahâr eyyâmıdır şimdi
Mey ü mahbûb ile seyr-i kenâr eyyâmıdır şimdi

Açılsun goncaveş diller içülsün câm-ı mey sâkî
Dem-i 'ayş u tarab geşt ü güzâr eyyâmıdır şimdi

İrişse tâk-ı 'arşa âh-ı 'âşık nâle-i bülbül
Yiridür fasl-ı gül sûz-ı hezâr eyyâmıdır şimdi

Ruh-ı dil-ber gibi güller 'arak-rîz oldığı demdür
Dil-i 'uşşâkı iderse âh u zâr eyyâmıdır şimdi

- 5 Açılsa hem-nevâ-yı sad hezâr olsa dil-i Fevzî
Dem-i gül sûz-ı bülbül nev-bahâr eyyâmıdır şimdi

137

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Gül gibi tâze eyleyeli köhne dâgını
Murg-ı dilüm kıvâma getürmiş dimâgını

S.38b

Gam şu'lesiyle şem'-i dilüm kıldı handenâk
'Işk 'alev-i 'atiyye uyardı çerâgını

Tâ kim bu deştgâha kadem basdum ol gice
Mecnûn firâr idüp kodı tâs u tarâgını

Çâderlik eylemez mi bize sakf-ı meykede
Mihr-i sipihr başına çalsun otagını

5 Zânûda sen büt olıcak elde gül-i sabûh
Hâcet ne gezmege felegüñ bâg u râgını

SÇ.32a Fevziye söyleñ eylesün neşr-i âh-ı serd
Yeller savurmak üzredür ‘ışkuñ ocagını

138

Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün

Tâ ki mi`mâr-ı ezel mihnet-sirişt itdi beni
Ser-kitâb-ı ‘ışkda fihris-nüvişt itdi beni

Sîne pür dâg itdi tâb-ı şu`le-i ruhsâresi
Tâze güllerle o meh reşk-i behişt itdi beni

Tâ benümle hem-semâ’ oldı gice tevhîdde
Âteş-i dâg-ı dil-i agyâr-ı zişt itdi beni

Feyz-yâb-ı i’tikâf-ı mescid olmışken gönül
Şimdi ol büt sâkin-i künc-i künişt itdi beni

5 ‘Arsa-i i`câzda Fevzî bugün tab’-ı dilîr
Püş-i cân-ı düşmene zehr-âba hışt itdi beni

139

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Dönelden bezm-i şevk-i leblerüñde câm-ı nevmîdi

Figân kim neşvesin yeksân buldı mâtemi 'îdi

Hayâl-i mihr-i ruhsâruñ gönül çarhında devr eyle

Ne gam ömrümde görmezsem felekde rûy-ı hûrşîdi

Melâmet ehline hem-pây olmak gerçi müşkildür

Velî nâ-çâr olursañ turma sür gül-gün-ı taklîdi

Künişt ü Ka'beye gitmekde çünkim ihtiyâruñ var

Hemân zünnâr-bend ol âteşe yak şâl-i terdîdi

5 Nevâ-yı şî'rüñ ey Fevzî irelden kubbe-i çarha

Mühim-sâz olmadı gûş itmege bir kimse nâhîdi

GAZELIYYÂT'UL-FÂRISIYYE

SÇ.32b

1

S.39a

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

وصالش دست داد و کیرم آنکه زیل هجرانرا
کنون بس دوستی دارم سپهر عکس کردانرا

هوای زلفش از داری جنون نو بسر آور
که عبرت مینکر در شاه عشق این کهنه سامانرا

مراکی روزی باشد شانہ کیی کرد بوی آخر
صبار اول تکاپو دارد آن زلف پریشانرا

چنین رخصت مدد با غمزہات درنہ بمحشر کہ
بیارم چشم اشک آمیز و خون آلودہ دامانرا

بیاد آرای غم احوال دکرکون دل مارا
فراموشی بناشد عادت دیرینه یارانرا

کرت راه افتدای فوزی بمشهدکاه اهل درد
خدارا صد سلام ازمارسان ارواح الیشانرا

2

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

ازل که تشنه لبی خط رند روح منست
عجب که لعل غم اکنون می صبوح منست

بدان قیاس کن ای دوست بخم نحت مرا
سیاه کوکب چرخ عذاب یوح منست

چه باک اگر شکند سنک دهر کشتی بش
که غوطه خواری محنت صفای نوح منست

بدیکری کن اگر پند بودت ای واعظ
مدام مست شدن توبه نصوح منست

بطبع نازک فوزی روم می نازم
که شعر تازه زمینش غذای روح منست

3

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

خال رخساره غم تاب ده روز منست
زحل چرخ الم طالع فیروز منست

عشق لب تشنه جام غم تو بودولی
فیض ابن جام نصیب لب فروز منست

جسد اهل محبت نوشود دیبا و دست
خون زخم نکهت خلعت نوروز منست

بس که ریشم همه ناسور بوداز مرهم
زهر بنهادمش ابن عاقیت اندوز منست

هر کرابر دل و برسینه مشدای فوزی داغ
زشررباشی آه دل پرسوز منست

4

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

b39S

بیایا کبی کل داغ شنبه شادابست
مناز بلبل غم کابن نه رسمم اخبابست

یه اجتاج مرایا شراب لعل لیش
که جان و دل زمی درد ساقی سیرابست

عجب مکن درش ارسجده گاه من باشد
یابردش نظرافکن چه طرفه محرابست

خدا چه بدو شبی کر تشبیتی یابم
بساعدی که نگاه صبا چونسیمابست

قفوقم نه زخود فوزی برجنون منشان
زیاری دل پرتاب و چشم بی خوابست

5

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

این خالست مکر نافه آهوي ېست این
 این نه زلف سیهست آهوي هندویست این

این نه خطست و نه رخسار خوي آلوداست این
 سبزه زار و گل پرشینم خوشبوي ېست این

این نه خشمست و نه لعل و نه دهانست این
 ساقی و یاده جام جم و دارویست این

این نه آنست و نه ابرو نه قد موزونست
 شعله و ماه نود طوبی دلجویست این

این نه فوزیست نشعر و نه دوات نه کلک
 ساحر و سحر حلال و چه و جادویست این

6

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

نوایی طفل مهد خوبیده ای غمز ممکن تیزی
 سر شاه نگاهش را سزداین تاج خونریزی

کی افتد نوبت افسانه یا اهل چه یابل
 که خاص آمد بچشمانش لوی فتنه انکیزی

کمان ابروانش را اکر خمیازمکش بینی
رہایی نیست از تیر قضا زنها ر مکر نزی

فتادی درسراغ سخن کام از پانمیدانی
بسی روز است کردد یا دل من جنک دا ستیزی

اکر در حسبت دخوی فوزی افتدست کاری
بیابنکر بکرد استمان شمس تبریزی

I

KENDİ MEVLİDÜME VÜ LİHYEME TÂRÎHDÜR

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

S.40a

Rind-i ser pâ-y-ı bürehne olıgör ey Fevzî

Ne belâdur bu kadar bâr-ı tahammül ber-ser

Ahmak oldur ki ola meşgalesi 'akliyyât

Kıl ü kâl evveli vü âhiri yokdan ne çıkar

Felsefiyyâtla bû 'alî-i vakt olsañ

Ragbet itmez yine bir kimse saña zerre kadar

Hünerüñ ellisine kimse beş akçe virmez

Har degülsin ki saña medrese ihsân ideler

5 Ehl-i san'at olayum dirseñ o güçdür zîrâ

Ustalar âdemi az şey içün erkâna çeker

Ya sipâhî vü ya yoldaş ya za'im olsañ eger

Ne belâ ikide bir derd-i mühimmât-ı sefer

Ya mü'ezzîn ya imâm olsañ o ma'kûl idi lîk

Seni iskât-ı sal'ât akçesi gün kuzgun ider

Kâdı olsañ ne olur yol kesiciyle farkuñ

Rüşveti sensin alan nâ'ibüñ ancak ister

Vâ'iz ü sûfî vü şeyh olmak ise emr-i muhâl
Sende ne zevk ü dâver ne tasannu'dan eser

10 Kâtib olsañ giderek tâbınadur mi'râcuñ
Şâ'ir olsañ saña bî-mezheb ü mülhid dirler

İntisâb itseñ eger Hazret-i Monlâya dahî
Nûr-ı çeşmüñ dükenince gice gündüz yaz der

Ya yûga cânîña minnet yazı yazmak ammâ
Kişi islâmı müşevveş kölelerden ne çeker

Ni'am-ı mâ-kabl başı irse eger keyvâna
Yine gitmez köle kısmından ebed deyn-i peder

Şeh-i dehre vezîrine nedîm olsañ da
Şu'ledür her biri âteş gibi insânı yakar

15 Ehl-i hizmet yanına varsañ o dâhî müşkil
Yidigüñ dehr-i sirişk-i fukarâ şâm ü seher

Mâl-i mevrûs gerek tâ diyesin bismi'l-lâh
Nakd-i hîçle tolu gencîne kodı saña peder

Kişi alnı deriyle kesb-i helâl eyler lîk
Biz bu za'f ile ne hammâl oluruz ne rençber

Gûş-ı cân ile beni diñleriseñ el-hâsıl
Bir sözüñ var diyeyüm saña ki dünyâyâ deger

Sen sen ol hâk-i der-i pîr-i mugân ol rind ol
Bu cihân kimseye kalmaz saña dosdogru haber

S.40b 20 Mey-i nâb olmasa zehr-i gam ile ‘işret kıl
Felegüñ körlüğüne cûd ü sehâlar göster

Bize kec-rev felegüñ tâ bu kadar nâzı nedür
Nakd-i cân ü dil alur bilmezüz ammâ ne satar

M.62a Tâli’ ü baht ü felek cümlesi ber-bâd olsun
Rind-i âzâde sere yârî-i dúnân n’eyler

Gam yeme Fevzî ki Allâh kerîmü’ş-şândur
Füzelâ-yı sülefâ الليلة حلي didiler

Çarh-ı tâli’le keşâkeşde iken geldi nidâ
Mevlid ü lihyeñe târîh ola ‘arz ü mahzar (1048-1070)

II

EYYÛBÎ ŞA’BÂN DEDE-ZÂDE YAHYÂ ÇELEBİNÛÑ HATTINA TÂRÎHDÜR

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

يكانه كوهر كان معارف

ريس زمزه امجد يحيي

چو خط مشکبیزش را رهاکرد
بر آمد بانك شدآباد يحيي

شنيدش فوزي دميكف تاريخ
خط معجم مبارك باد يحيي (1070)

III

KÜREKÇİ BAŞI-ZÂDE ‘ABDU’LLÂH ÇELEBİNÜŃ HATTINA TÂRÎHDÜR

Mef’ûlü Mefâ’ilü Mefâ’ilü Fe’ûlün

Mümtâz-ı cihân âfet-i devrân ‘Abdu’llâh

Hattın salıcak itdi nice zâhidi güm-râh

Ruhsâreleri sîm tabakda iki güldür

Ol iki güli sünbüle gark eylemiş Allâh

Hattı eser-i şehper-i Cibrîl-i emîndür

Fahr itmek için halka nümâyân ider ol mâh

Yâhud kalem-i ‘ibret ile çekdi felek hatt

Kalmaz idi mansıb-ı cünûmı olañ âgâh

5 ‘Arz itmege hâlin didi dîvânesi târîh

Fevzîyi hatuñ künc-i belâya kodı nâ-gâh (1070)

IV

M.62b NİŞÂNCI PAŞANUÑ ÜSTİ YANINDA TERSÂNE EMÎNİ MUSTAFÂ AGANUÑ
ÇEŞMESİNE TÂRİHDÜR

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

S.41a

Semiyî-i fahr-i 'âlem Mustafâ Aga o sâhib-cûd

Binâ itdükde bu 'aynı dil-i halka sürûr akdı

Hüdâ sa'yini meşkûr 'ömrin efzûn eylesün dâyim

Ki destinden degüldür âb-ı Kevser 'ayn-ı nûr akdı

Didi leb-teşneler ey Fevzî âb akdukda târîhin

Benân-ı Mustafâdan çeşme-i âb-ı tahûr akdı (1070)

V

TOP-HÂNEDE KÂDİRÎLER ŞEYHİ MUSLİHÜ'D-DÎN EFENDİNÜÑ VEFÂTINA
TÂRİHDÜR

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Muslihü'd-dîn velî ya'ni kutbu'l-aktâb

Emr-i hakkıyla idüp dâr-ı fenâdan rihlet

Nevha-i mevti ile toldı şu resme 'âlem

Sandılar Beyt-i hazân oldı bu dâr-ı hayret

Ne beşer belki melekler de gelüp efgâna

Tutdılar mâtemini itmege künc-i 'uzlet

Çâk çâk olmaya ya n'eyleye Nâhid-i felek

Raksa girdükde o da raksa gelürdi elbet

5 Hak velî olduğına münkere besdür bürhân
Nâzır-ı mihr-i cemâlini alurdu dehşet

Zikri keyfiyyeti ol deñlü idi gûş idenüñ
Nûş-dârû gibi heb hûşın alurdu hayret

Sohbetinden kişi doymazdı otursa bir yıl
Var idi rûh-ı şerîfnde o deñlü hiffet

Aña kim eyledi bu tekyede bir kerre nefes
Fark-ı tâcına anuñ kondı hümâ-yı devlet

M.63a

Buña hayrân idi ‘âlemde fuhûl-ı füzelâ
Bir kelâm itmez idi k’olmaya ‘ayn-ı hikmet

10 Gitdi şimdengerü gark ide hüdâ rahmetine
Bizi de eyleye sîrâb-ı zülâl-i vuslat

Didi târîhini Fevzî gibi bir eksükli
Muslihü’ d-dîne mürîd oldı heb ehl-i cennet (1068)

VI

ATBÂZÂRLI HÛSÂMÛ'D-DÎN ÇELEBİNÛÑ VEFÂTINA TÂRÎHDÛR

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Yiter ey çarh-ı 'adâvet yiter insâf olsun

Nice bir eyleyesin sînedede pinhân kîne

S.41b

İntikâm almaz isem dâr-ı fenâda senden

Hâzır ol mahkeme-i kâdı-i yevmü'd-dîne

N'eyledüñ 'âkîbet'ül-emr Hüsâm'üd-dîni

N'aceb kıyduñ o mahdûm-ı kerem-âyîne

Meskenin kasr-ı 'adem eyledüñ idüp ta'cîl

Pâye-i şenbih-i ömrin kılarak âzîne

- 5 Nice kıyduñ o sebük-rûh-ı melek-haslete kim
Doyamazdı kişi hulk-ı hüsn ü hilmine

Böyle mihmânını eyler mi müselmân helâk

Yoksa sizde bu mıdur kâ'ide-i dîrîne

Sen baña eyledigüñ hud'a-i bî-dâd eseri

İtmedi Zâl ne Ferhâda ne hod Şîrîne

Sen de ber-bâd olasın hâtır-ı nâ-şâd gibi

Ne vücûduñdan eser bâkî kala ne kîne

Fevzî târîh-i vefâtın didi bir eksükli

Künc-i hâk oldı mekân âh Hüsâmü'd-dîne (1072)

VII

M.63b GÜZELHİSÂRÎ H'OCA-ZÂDE ÇELEBİNÛÑ VEFÂTINA TÂRÎHDÛR

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

Ey çarh bu şîven ne bu mâtem neden oldı

Var ise yine bir hadesüñ var bu cihâna

Toldı has-ı mâtemle derûn-ı yem-i fânî

Ayrıldı sadeften meger ol dürr-i yegâne

Âb-ı ruh-ı Aydın ili ya'ni H'oca-zâde

Kim rihletidür bâ'is olan zâr ü figâna

İnsâf nice itmeyeyüm çarha husûmet
Kıydı o kerem tıynete ol rûh-ı revâna

- 5 Zûr eyledi çâk itdi girîbân-ı hayâtın
Ne kıldı nazar minnete ne emn ü amâna

Bir şûh idi bir zât-ı şerîf idi ‘adîli
Hâşâ gele bu hân-kah-ı zıyyık mekâna

Bûlbül gibi revnak-dîh idi gülşen-i cem’e
Dem-bahş idi her bir sühânı ehl-i dilâna

Cem’ olmuş idi haşmet ile meskenet anda
Yahşî idi yahşîye yamân idi yamâna

Âyîn ü rüsûmunda ferîd idi muhassıl
Tarz ü revîş ü tantanası pâdişehâne

- S.42a 10 Evzâ’ı vü etvârı pesendîde-i ‘âlem
Bir kimse aña bulmadı bir zerre bahâne

Ne hisseti görmüşdi ne hisset anı görmüş
‘İyş eyler idi devr-i şeb ü rûz-ı Cemâne

Bâz idi der-i lutfi havâsıyla ‘avâma
Güsterde idi h’ân-ı garîbân-ı cihâna

Cûd ü kerem ü fazl ü hüner unsur-ı çârı
İtsün görelüm mislini terkîb-i zamâne

- M.64a Feryâd ki merhem yirine şahs-ı memâtı
Heb rîze-i elmâs kodı yâre-i câna

- 15 Efgân ki şebângâh ü seher dest-i garâmı
Penbe yirine ahker atar dâg-ı nihâna

Turmazsa akan hecri ile eşk-i muhibbân
Havfum bu ki heb rûy-ı zemîn kana boyana

Fevzî gibi çok görmüşüz eltâfımı kat kat
İtsek n’aceb biz de ‘azâ matemiyâna

Yâ Rabb be-câh-ı meh-i dünyâ şeh-i 'ukbâ
Kondur anı vardukda civâruña cinâna

Cürmi var ise anı sen 'afv it keremünden
İhsân kıl ey rahmeti mebzûl cihâna

- 20 Hâtiften işitdüm didi tebşîr ile târîh
Olduñ Çelebi gülşen-i Rahmâna revâne (1072)

VIII

MAHDÛM-I KEREM-ÂYÎN RÂ'Î-ZÂDE VEHBÎ AHMED ÇELEBİNÛN VEFÂTINA TÂRÎHDÛR

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Ey felek söyle ne itdi saña Râ'î-zâde

Ne idi âyîne-i 'ömrini hedmüñ sebebi

Öyle bir zât-ı melek-haslete bugzuñ ne idi
N'eyledüñ n'itdün o sultân-ı ma'ârif talebi

Hayf şahs-ı keremi dâhî garîb itdün kim
Âh ü zâr ile güzâr eylemede rûz ü şebi

Kıyduñ ol mâha velî cânuma bir dâg koduñ
Gitmeye rûz-ı kıyâmetde dahî tâb ü tebi

- 5 Az kaldı ki çıka fevtine Fevzî târîh
Göçdi yetmiş ikide dünyeden Ahmed Çelebi (1072-1080)

IX

S.42b, M.64b TÂRÎH-İ DİĞER BERÂY-I VEFÂT-I RÂ'Î-ZÂDE AHMED ÇELEBÎ

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Koyup ne semte gidersin beni güzel çelebüm

Seni ne yirde bulam söyle bî-bedel çelebüm

Vedâ' idince gice sadr-ı bezm-i fânîyi
Degül ben ehl-i cihân oldı pür-melel çelebüm

Dirîg sarsar-ı hecrüñle ben dil-efgâruñ
İrişdi berg-i dil ü cânına hâlel çelebüm

Haşrde taht-ı livâ'-i'l-hamd ide mahşûr
Seni habîbi ile hayy-i lem yezel çelebüm

- 5 Didi vefâtuña Fevzî-i gam-keşüñ târîh
‘Aceb yetîm bırakduñ beni güzel çelebüm (1072)

X

**GÂZÎ PAŞANUÑ DÎVÂN EFENDİSİ SELÎMÎ EFENDİNÜÑ BİR GÜNDE İKİ DİL-BER
KÖLESİNÜÑ VEFÂTINA TÂRÎHDÜR**

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

İrdi gûş-ı câna sît-i mâtem-i nâhîde kim
Gıtdi dünyâdan Selîmînüñ iki ra'nâ kulı

Kul degül bu bâguñ iki servi idiler yâhud
Biri ‘anber-bû güli biri de müşgîn sünbüli

Birinüñ ismi ‘Ömer birinüñ ‘Osmân idi kim
Mâye-i sevdâ idi her birisinüñ kâküli

N'eyledüñ ey çarh o iki murg-ı nâdir nagmeyi
N'itdüñ ol tûtî-i şekker-hâyı yâ ol tıflı

- 5 Gûş idüp Fevzî te'essüf çekdi târîh eyledi
Soldı derdâ gülşen-i hüsnüñ bugün iki güli (1072)

XI

M.65a TATLIKUYULI CÂMÎ EL-HÂC MUSTAFÂNUÑ VEFÂTINA TÂRÎHDÜR

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ser-gerde etkiyâ ya'ni muhibb-i evliyâ
Câmî Hâcî Mustafâ ol pîr-i nûrânî zamîr

Nice müddet kâm-rân-ı gülşen-i fânî olub
Mîve-i ‘ömrinden âhir oldı bu bâg içre seyr

Tıbkı düşmişdi müsemmâsına el-hak ismi kim
Görmemiş çeşm-i zamâne zât-ı pâkine nazîr

Dâyimâ ümmîdimüz budur ide rûz-ı cezâ
Ahmed-i mürsel şefâ'at magfiret-i Rabb-i kadîr

- 5 Fevzî târihin çü hâtiften su'âl itdüm didi
Geldi Hâcî Mustafâ cennetde oldı cây-gîr (1072)

XII

S.43a **SUN'I-ZÂDE EFENDİ ŞEYH'ÛL-İSLÂM İKEN SEBEBİ İLE EBU'-SU'ÛD
EFENDİ FETÂVÂSI KİTÂBI İLE MÜKELLEF OLDUKDA BEDÂHA
DÜŞEN TÂRİHDÜR**

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Teklîf-i ketb-i fetvâya nâ-gâh ugrayub
Bilmem nic'oldı 'akl-ı perîşân nâ-tamâm

Târîh için bu mısra'ı yazdum bedâheten
Fevzî-i zâr buldı belâsın bugün tamâm (1072)

XIII

**GÜZELHİSÂRÎ MUSTAFÂ PAŞA-ZÂDE 'ABDÎ BEYÛN SÛR-I
TE'EHHÛLÛNE TÂRİHDÜR**

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ül

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fa'

Yâ Rabb ne ola mûcib-i şâdî-i cihân
Kim bunca sürûr ile pür oldı dâreyn

- M.65b Var ise te'ehhül ideyor 'Abdî Beyüñ
Ol eşref-i etbâ'-ı imâm'üş-şarkeyn

Mahdûm-ı kerem-tıynet ü hâtem-meşreb
Misli adem olsa n'ola beyne'l-garbeyn

Âgûş-be-âgûş olıcak iki güzel
Sarmaşdı birbirine gûyâ şemseyn

- 5 Bî-şübhe meger leyle-i kadr idi o şeb
Kim şekl-i mücessemde görindi nûreyn

Hem-vâre sürûr ile geçür evkâtın
Ey pâd-şeh-i 'âdil-i melik-i kevneyn

Sûrna didi Fevzî-i gam-keş târîh
Gel şâd oluñuz k'oldı kırânü's-sa'deyn (1072)

XIV

MİNKÂRÎ-ZÂDE YAHYÂ EFENDİNÜN FETVÂSINA TÂRÎHDÜR

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Yine heb şevk ü sürûr ile pür oldı 'âlem
Yine nev-zînet ile oldı müzeyyen İslâm

'Âlemüñ âyîne-i kalbi musaykal oldı
Kalmadı zerre kadar kimsede gerd-i âlâm

Gerçi berd-i gam ile solmış idi gülşen-i 'ahd
Feyz-i şâd ile ter oldı yine berg-i eyyâm

Elvedâ' ey gam-ı dîrîne vü derd-i mâzî
Merhabâ ey ferah-sâl-i sa'âdet-encâm

- 5 Rûze-i kadr edânîde cihân kalmış iken
Geldi bir kadr-şinâs eyledi 'âlem bayram

S.43b Kıldı fetvâyı müşerref yine bir zât-ı şerîf
'İlm ü takvâsı ile bağladı ahkâm-ı ihkâm

M.66a İşidüp bu haber-i sûr-ı meserret eseri
Secde-i şükri edâ kıldı havâs ile 'avâm

Hak bu kim lâyık-ı fetvâ idi tâ evvelden
Yakışur hıl'at-i iftâ kad-i fazlına tamâm

Muhyî-i şer'-i benî hazret-i Yahyâ-yı zamân
Mecrâ-i mezheb-i Nu'mân ü mühim-sâz-ı enâm

- 10 Pîş-i'ilminde hîred tıfl-ı sebek-h'ân-ı elf
Ber-i fazlında zükâ hâm-tab'-ı merd-i mülâm

Der-i cûdında felek ham-şüde bir pîr-i fakîr
Sahn-ı lütfında meh ü mihr iki tâze gulâm

Gâyete midhati çün silsileye dâ'irdür
Lâzım oldı ki idem 'acz ile medhin itmâm

Belî târîh ü du'âdur bu nazımdan maksûd
İmdi el kaldıralum yalvaralum Hakka müdâm

Tâ ola merkez-i ‘âlîde sadâret bâkî
Tâ ola münteşir âsârı be-fark-ı eyyâm

15 Pâyidâr ide makâmında anı Hazret-i Hak
Rahş-ı çâpük-rev-i dil-h`âhı ola destine râm

‘Ömr ü ‘ilm ü ‘amel ü zühâdini Hak artursun
Neşr-i fetvâ-yı şerîfe ide tâ rûz-ı kıyâm

Zabt-ı fetvâsına yâ Rabb ne yazsam dir iken
Bir iki vech ile târîhine geldi ilhâm

Biri menkûta-i mısra’-ı âhire vü biri
Yalnızca lakabıdır aña târîh-i temâm

Hele gördük felegûn vaz’-ı şedîdin Fevzî
Ya’ni Yahyâ-yı cihâna didi şeyhü’l-islâm (1073)

XV

M.66b MÛM ŞÂKİRDÎ İBRÂHÎM AGANUÑ KİLÂR HÂS KAPUSI ÜZERİNDE NAKŞ İTDÜĞİ RESMÛÑ TÂRÎHİDÜR

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün
Bârek-Allâh hoş eser vaz’ itdi ol sâ’î-i hayr
Zât-ı pâkin görmesün çeşm-i gam ü derd ü mihen

Bir ‘aceb nâzik eserdür her gören hayrân olur
San musavver gülbün-i güldür yâ şâh-ı yâsemen

İki mısra’dan hilâf üzre iki târîh olur
Sâdeler evvelkiden menkûtalar âhir giden

S.44a Nakş-i hatt şâkird mûm İbrâhîm Aga resmidür
Görmedüm böyle güzel resm-i ferah-bahşâyı ben (1073)

XVI

HAZRET-İ MEVLÂNÂNUN ZİYÂRETİNE VÜ EVLÂD-I KİRÂMINDAN ‘ABDU’L-
HALÎM ÇELEBİNÜŦ ÜÇ OGLI SÜNNET OLMASINA TÂRÎHDÜR

Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün

زهي خك عبير آساي قونيه كر شميم او
مشام دهر كلكون كن ته چون جام

مرام جويجش اهل دلرا فيز افزايبست
هو اي مشكبويش جان عاشقرا دهد تسكين

چنين لطف هو اني از خودش از فيض اقطبش
كه آنان حضرت شمس اسب مولانا و صدر الدين

غبار آستان هريكي اكسير اعظم شد
بحمدالله بدست آروش بي حد و بي تعيين

كدامين ددرر و مالت فتاواي فوزي تاريخ
بدورسنت ابناي مولانا جلال الدين

XVII

M.67a GÜZÎDE-İ ŞU’ARÂ-YI RÛM NÂ’İLÎ ÇELEBİNÜŦ FEVTİNE TÂRÎHDÜR

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

Kıldı göç dâr-ı fenâdan ‘âkibet
Şâh-ı mülk-i ma’nâ ya’ni Nâ’ilî

Yolladı pîşîn otag ü bârını
Soñra kânûn üzre gitdi mahmili

Bulmuş idi ba’lini bikr-i sühan
Kaldı ol mahbûba seyyib hâsılı

Mü’min ü kâfir acıyup didiler
Rahmet-i rahmânun olsun vâsılı

- 5 Gûş idüp Fevzî didi târîhini
Nâ’ilî ola şefâ’at Nâ’ilî (1077)

XVIII

KANDİYE FETHİNE TÂRÎHDÜR

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

Matla'-ı nazm-ı gazâ âyet-i seyf-i mevlâ
Menba'-ı cûd-ı sehâ maşrık-ı envâr-ı 'atâ

Mecma'-ı hüsn-i şiyem mahzen-i esrâr-ı hikem
Merci'-i garb ü 'acem melce-i mazlûm ü gedâ

Gevher-i bahr-ı hüner bahr-ı ma'ânî gevher
Cevher-i kân-ı fazl kân-ı kemâlât-nümâ

S.44b

Âsaf-ı saltanat-ı Gâzî Mehemed Hânı
Bâzû-yı devlet ü dîn Hazret-i Ahmed Paşa

5 Tâ'ir-i himmet-i merdânesi perrân olalı
Evcde sâyesi sevdâsı ile kaldı Hümâ

Kâ'a-i şevketi derbânı olımaz keyvân
Re'yi mir'âtı safâsından alur nûr-ı zükâ

M.67b

Hamle-i sâ'ikâ-engîzine vâlih Behrâm
Darb-ı şemşîr-i cihân-gîrine Rüstem şeydâ

Sayha-i kahrı yiter düşmenine nefha-i sûr
Şu'le-i heybetine yansa 'aceb mi a'dâ

Kandiye kal'asını aldı ferencden âhir
Sikkeyi mermere kazdırdı cihânda hakkâ

10 Ne asl kal'a bu bir künc-i mutalsamdur kim
Oldı sevdâsı helâkı nice İbn-i Sînâ

Ne beden bellü ne dîvâr cebelvâr ancak
Her taşı kulle vü her kullesi gerdûn-âsâ

Gaym-i yek-pâre idi dûd-ı kebûd-ı tobtı
Ra'd zann eyler idüñ atılıcak subh ü mesâ

Seng ü humbaraları 'ayn-ı kazâ-yı mübrem
Lagm-ı nâ-gâhı ise zelzele-i rûz-ı cezâ

Mazgal tobi cehennem deresi penceresi
Tâbyanuñ her biri bir kal'a-i Şeddâd binâ

- 15 Handeki hufre-i nîrân ü şarampû hatabı
Ka'rını fırka-i küffâr idinmiş me'vâ

Hey'ât vaz-ı esâsın göricek Öklides
Eyledi şekl-i 'arûsîyi o sâ'at peydâ

Böyle bir hısn-ı metîn olmaya dünyâda dahî
Böyle bir feth-i mübîn itmeye bir kal'a-güşâ

Fethine bir nice sadr eyledi himmet ammâ
Nûr-ı hûrşide berâber mi olur tâb-ı sühâ

Bâreka'llâh zihî feth ü zihî fâtih kim
Şimdi teshîr-i memâlikde añılmaz Dârâ

- 20 Re'y-i sâ'ible idüp berr ile bahri teshîr
Nâm ü şânına bekâ mansıbın itdi ibkâ

Mâl ile cân ile sa'y eyledi dîn gayretine
İki 'âlemde ide sa'yini meşkûr Hudâ

Hâb-ı râhatda kodı 'âlemi insâf eyleñ
Böyle de'b olmaya mı lâyük sad medh-i du'â

S.45a

Sakla yâ Rabb hatâlardan o gâzî kuluñı
Ser-firâz olur ise düşmeni dâr üzre ola

Her nice itdüñ ise rütbe-i câhın 'âlî
Eyle kadrin dahî dergâh-ı mu'allâda 'alâ

- 25 Her nice itdüñ ise kendüyi sadrû'l-vüzerâ
Düşmen-i câhını da eyle denîden ednâ

Her nice itdüñ ise 'âlemi fermânına râm
Ola fermân-ber-i nevk-i kalemi çarh-ı dü-tâ

Her nice itdüñ ise zâtını ma'mûr-ı kemâl
Ola ma'mûr bekâsıyla cemî' dünyâ

Her nice itdüñ ise maksim-i erzâk-ı enâm
Kalem-i kısmetini haşre degin kıl icrâ

Her nice itdüñ ise dünyede serdâr-ı guzât
Ola meydân-ı haşre ‘alemi şîr-i gâzâ

30 Çünkü maksûd du’â idi tamâm oldu velî
Bu iki beyt dahî nazm idelüm bî-pervâ

Dil-i gangîn ile ser-geşte vü hayrân ü hazîn
Orduyı seyr ü temâşâ iderek ser-tâ-pâ

Cümle-i ‘asker-i islâmı görüp şâd didüm
Yâ ilâhî ne ola bâ’is-i şâdî-i verâ

Kasd-ı târîhle hâtif didi Fevzî müjde
Eyledi Kandiyei feth Ahmed Paşa (1080)

XIX

TÂRÎH-İ DİĞER BERÂY-I FETH-İ KANDİYE

Müfte’ilün Fâ’ilün Müfte’ilün Fâ’ilün

Kıldı sa’âdetle çün Kandiyeye üzre sefer
Pey-rev-i Hak hazret-i sadr-ı semiy-i habîb

Bedreka-i fırka-i ‘asker-i islâm olub
Bahri bile geçdiler nasr ile feth-i karîb

Heşt sad u sî rûz-ı ceng olunup ‘akîbet
Düşmen âmân didi vü münîr çıkdı hatîb

Fevzî di târîh ü sad hamd ü senâ eyle kim
Kandiyenüñ fethini eyledi mevlâ nasîb (1080)

XX

TÂRÎH-İ FETH-İ KAMÂNİÇE

Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün

S.45b

Sultân Mehmed rûkn-i dîn serdâr-ı ceş-i müslimîn
Şâhen-şeh-i rûy-ı zemîn ol kahramân-ı bahr ü berr

Çün kıldı ‘azm-i rezmlle etrâfa saldı bir nigeş
Âmâde kıldı heb sipeh tevîk ü nusret râh-ber

Bakmadı sa'b ü sahtına kasd itdi kraluñ tahtına
Kondı Kamâniçe altına top ile gönderdi haber

Hısnı hisâra aldılar merdâne cenge taldılar
Âfâka lerze saldılar ceng-âverân-ı germ-ser

5 Onuncı günde nâ-gehân irdi sadâ-yı el-amân
Çıkdı resûl-ı düşmenân aldı amân selm eser

Ey hüsrev-i encüm-hadem v'ey dâver-i Dârâ çeşm
Bir kal'a feth itdün bu dem her taşı bir hısna deger

Sad bâreka'llâh cengüñe ikdâmuña âhengüñe
Kim tîg-i nâm ü nengüñe asduñ kemer-bend-i güher

Hem ol hüdâ-yı bî-nazîr zilline olup dest-gîr
Sevk itdi saña bir vezîr 'akl-ı nev ü hâdî 'aşer

Revnağ-dih-i 'arz ü semâ müste'sıl-ı şerr ü vegâ
Erdür muhassıl serverâ tîrin kemânuñdan atar

10 Hıfz eylesün mevlâ seni hem saña bahş itsün anı
Giymez o gayrî cevşeni tâ sâyeñi serde dutar

Ey Fevzî-i âteş-neses târîh-est ü bes
Medh-i Süleymâna heves sen mûra düşmez el-haber

Bu gûne yaz târîh-i ter k'ola selîs ü mu'teber
Lafzen vü ma'nen vir haber tâ virmeye zihne keder

Biñ seksân üçde râygân aldı Kamâniçe kal'asın
Sultân Mehemmed Cem sipeh sâhib-kırân-ı ceng-ver (1083)

XXI

FUZELÂ-YI DEHRDEN KAYINATAMUZ MEŞÂMMÎ 'ABDU'L-LATÎF EFENDİ FEVTİNE TÂRÎHDÜR

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ma'den-i fazl ü kemâl ü mahzen-i esrâr-ı Hak
Menba'-ı enhâr-ı 'ilm üstâd-ı gül 'Abdu'l-latîf

İrdi çün şâm-ı gurûba mihr-i ‘ömr-i enveri
Kaldı tullâb-ı zamâne zulmet-i gamda ü hayf

Geldi hâtifden o dem târîh fevt için nidâ
Rûh-ı pâkûñ şâd ola lahd içre yâ ‘Abdu’l-latîf (1083)

XXII

S.46a TÂRÎH-İ VEFÂT-İ EHL Ü ‘İYÂL EZ-TÂ’ÛN HENGÂM-İ ‘AVDET-İ SEFER-İ ÇEHRİN

Mefâ’ülün Mefâ’ülün Fe’ülün

Peyâm ile gelüp kâsid-i sehergâh
Didi vaz’-ı felekden olsañ âgâh

Didüm hayrola didi hayrdur lîk
Memâlik-i benâtuñ gitdi heb âh

Didüm âh eyleme terk-i edebdür
Kazâya râziyuz el-hükmü li’llâh

Benâtuñ defni nev’-i mekremetdür
Memâlîki de ta’vîz eyler Allâh

- 5 Didi ehlüñ de gitdi şimdi ancak
Bir oğluñ kaldı hef-deh mâha çün mâh

Didüm hamd iderek ey Fevzî târîh
Hafîflendi yüküm el-hamdü-li’llâh (1089)

S.47a

ER-RUBÂ'İYYÂT

1

يا رب زمي عشق توپر چشم کن
 وزبوي کل فيض تد مدهوشم کن
 يك لحظه خيال تودمن ددر ساز
 باشاهد فکر تومم آغوشم کن

2

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûl

Tîr-i mihene eyleyüp âmâç beni
 Tennûr-ı belâ içre kıl inzâc beni
 Yâ Rabb cihânı başuma tar eyle
 Nâ-merde hemân eyleme muhtâc beni

3

اي كردزست زينت تاج شاهان
 وي درد غمت اهل بلارا درمان
 بر خسة عشقت نظري خدارا
 جانم بکلو آمد است از هجران

4

فوزي منم حاصل عمرم هواست
 اندوزه روزم وشيم نقد خطاست
 هريك بن مويم ارچه جوي هنراست
 افغان که هنرهابسرم عين بلاست

5

انم که دلم ز سرپيائيش خونست
 بي تاب و توان کوييا مطعونست
 افتاده بخاک خوري چون فوزي آه
 يعني که زبون سلۀ کرونست

6

Mef'ûlü Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fa'
 Ben kâmunı isterem beni kâm ister
 Ben anı sabâh ü ol beni şâm ister
 Bir pîrimizi sehl idi bulmak lîkin
 Efgân beni çarh Fevzî nâ-kâm ister

7

S.47b *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fa'*
 Çün cevr-i felekden degülüz âsûde
 Sa'y eylemezüz nengimüze bî-hûde
 Biz hûşe-i nâmûsı yele virdük gerçi
 Bînengi tîr-i tigdeñ hele tûde tûde

8

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fa'
 Olmışdı gönül hecr ile gerçi güm-râh
 Sa'y ile nigâh eyledi âhir ol mâh
 Düşdüm yeñi başdan yine bir derde âh
 لا حول ولا قوة الا بالله

9

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fa'
 Bir yaña gönül bir yaña âh-ı cângâh
 Bir yaña gamuñ bir yaña hicrânuñ âh
 Dört yanımız aldı husûm cânım
 لا حول ولا قوة الا بالله

10

Mef'ûlü Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fa'
 Ne seyr-i çemen ne geşt-i gülşen ne bâg
 Ne sâkî ne bâde ne ayâg ü ne râg
 Yan âteş-i 'ışka Fevzî dâg ol ser ü pâ
 'Uşşâka hemân dâg lâzumdur dâg

11

جلاد ازل کر نیرند راه ما
 زنهار میرظن که شوم چون موتا
 درکور همه ریزه استخوانمه
 تا روز حشر ندا کند یا یحی

12

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fa'

Dâg oldı yine tâb-ı sitemle ciger
Havf eyle ki ser-tîzdür âh-ı seher
İnsâf güzel başuñiçün rahm eyle
Bî-dâd efendüm yiter oldı yiter

13

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ül

S.48a

Zann itme beni bâde-i gül-gûn içerüm
Her dem mey-i derd-i elem-efzûn içerüm
Ger çeşme-i Hızır aksa elümden içmem
Ben devlet-i 'ışkuñda senüñ hûn içerüm

14

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fa'

Cevr itmeñle sanma ki mahzûnum ben
Öldür beni bu lütf ile memnûnum ben
Emrüñ ne ise buyur tereddüd itme
Dârende-i fermân-ı hümâyûnum ben

15

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fa'

Handân oluruz derd ile nâlân olsak
Âbâd oluruz 'ışk ile vîrân olsak
Bir çarhla at başı berâber dönerüz
Vasla irerüz tâlib-i hicrân olsak

16

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ül

Dil-h'âhı dilüñ 'aksinedür hûşumuzuñ
Tâ 'arşa çıkar nâyiresi nûşumuzuñ
Bir sâgar içün hırka vü tâcı virdük
Pek hiffeti var şimdi ser ü dûşumuzuñ

17

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ül

Var ise meger mihnet imiş tıynetimüz
Zirâ gam ile dâyim olur 'işretimüz
Biz gerd-i reh-i sümm-i semend-i 'ışkuz
Eflâke çıkar anuñiçün rif'atimüz

18

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fa'
 Çün ka'idedür ehl-i dile pest olmak
 Şahs-ı gam ü endûh ile hem-dest olmak
 'Ayb itme eger mest gezersem Fevzî
 Kânûndur 'âşıklara ser-mest olmak

19

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fa'
 Tâ kim heves-i câm-ı mey-i 'ışk itdüm
 Fikr-i dehen-i dil-beri ser-meşk itdüm
 Bir dil var idi mâ-meleküm ey Fevzî
 Şimdi anı da bir melege 'ışk itdüm

20

S.48b

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fa'
 Tâ itdi beni çarh işigününden mehcûr
 Oldı teb-i hicrânun ile dil rencûr
 Eyyâm-ı firâkuñ döginür mi bilsem
 Vasluñla olur mı dil-i Fevzî mesrûr

21

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fa'
 Zann itme ki Fevzîmüz ser-hoş yatur
 Esrâr-ı hatuñla ko ya medhûş yatur
 Medhûşdur ammâ yine medhûñ söyler
 Söyler güzelüm sanma ki hâmûş yatur

22

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fa'
 Nâ-çâr sefer düşdi be-yârân yâ hû
 Giryân iderek kaldı o çeşmi âhû
 Şimdengerü seyyâh-ı cihân oldum âh
 Yâ hû sizi hûbân-ı Sitânbul yâ hû

23

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fa'
 Feth ideli mülk-i dili sultân-ı ye's
 Heb rûy-ı dil 'arz eyledi hûbân-ı ye's
 Ümmîd katumda şâhid-i bâzârdur
 Min ba'd men Fevzî vü dâmân-ı ye's

24

Mef'ûlü Mefâ'ilün Mef'ûlü Fe'ûl
 Kâm-ı dile ursa püşt-i pâ itme 'aceb
 Yeksân yanında şimdi ihmâl-i taleb
 Biz tâli'-i Fevzîmizi bakduk görüñ
 Çarh-ı emeli döner velî 'aksine heb

25

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûl
 Efgân ü ney ü nagme-i tanbûr bu şeb
 Virdi dil ü cân şevkine destûr bu şeb
 Nâhîde gelüp bezmümüze raks-künân
 Dünyâ kadar olduk hele sürûr bu şeb

26

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fa'
 Ol mâh ki etrâfını tutmuş hâle
 Ruhsâr-ı güle eyledi efsân jâle
 Dil gerçi figân itmede lîkin bülbül
 Reşkinden urur kendini daldan dala

S.49a

27

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fa'
 Hak söyleyene tâ bu kadar kahr olmaz
 Satmañ cebeyi bañ vaşak kürklerle
 Şöhretse murâdum sizi ilzâm itmekden
 Maşûr olayum sizcileyin Türklerle

28

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûl
 Ey bülbül-i hadîka-i gül-gonce-i nâz
 Vey mahrem-i harîm-i şeh-i 'ıška tırâz
 Sûzında kân-ı 'ışk için anda bir nefes
 Ben zâg-ı pür-şikesteğe göster pervâz

29

Mefâ'ilün Mefâ'ilün
 Ferah şâdî kândur
 Gel ey gam kim sen evdensin
 Ferah şâdî gelür geçer
 Benümle kalıcak sensin

30

Mefâ'îlün Mefâ'îlün

مکران تورکئی شیرازی

بدست اری دلی مآرا

فخالو هندیش بخشم

سمرقند بخارا را